

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Serhan NERGİZ

ÇOCUKLARINI REKREATİF AMAÇLI SPOR AKTİVİTESİNE GÖNDEREN VE
GÖNDERMEYEN EBEVEYNLERİN SPORTİF ETKİNLİKLERE YÖNELİK
TUTUMLARI VE SPOR ETKİNLİKLERİNE YÖNELİMLERİNİN İNCELENMESİ

Rekreasyon Ana Bilim Dalı
Doktora Tezi

Antalya, 2025

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Serhan NERGİZ

ÇOCUKLARINI REKREATİF AMAÇLI SPOR AKTİVİTESİNE GÖNDEREN VE
GÖNDERMEYEN EBEVEYNLERİN SPORTİF ETKİNLİKLERE YÖNELİK
TUTUMLARI VE SPOR ETKİNLİKLERİNE YÖNELİMLERİNİN İNCELENMESİ

Danışman

Prof. Dr. Mustafa YILDIZ

Rekreasyon Ana Bilim Dalı

Doktora Tezi

Antalya, 2025

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Serhan NERGİZ'in bu çalışması jürimiz tarafından Rekreasyon Ana Bilim Dalı Doktora Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Hasan ŞAHAN (İmza)

Üye (Danışmanı) : Prof. Dr. Mustafa YILDIZ (İmza)

Üye : Prof. Dr. Tahir KILIÇ (İmza)

Üye : Doç. Dr. Özgür ÖZDEMİR (İmza)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Buse ÇELİK (İmza)

Tez Başlığı: Çocuklarını Rekreatif Amaçlı Spor Aktivitesine Gönderen ve Göndermeyen Ebeveynlerin Sportif Etkinliklere Yönelik Tutumları ve Spor Etkinliklerine Yönelimlerinin İncelenmesi

Onay :Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi :/...../2025

Mezuniyet Tarihi :04/09/2025

(İmza)
Prof. Dr. Seda BAYRAKTAR
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Doktora Tezi olarak sunduğum “Çocuklarını Rekreatif Amaçlı Spor Aktivitesine Gönderen ve Göndermeyen Ebeveynlerin Sportif Etkinliklere Yönelik Tutumları ve Spor Etkinliklerine Yönelimlerinin İncelenmesi” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değere uygun bir biçimde tarafımca yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

Serhan NERGİZ

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU BEYAN BELGESİ

Öğrenci Bilgileri	
Adı-Soyadı	Serhan NERGİZ
Öğrenci Numarası	20185286004
Anabilim Dalı	Rekreasyon
Programı	Doktora
Danışman Öğretim Üyesi Bilgileri	
Unvanı, Adı-Soyadı	Prof. Dr. Mustafa YILDIZ
Doktora Tez Başlığı	Çocuklarını Rekreatif Amaçlı Spor Aktivitesine Gönderen ve Göndermeyen Ebeveynlerin Sportif Etkinliklere Yönelik Tutumları ve Spor Etkinliklerine Yönelimlerinin İncelenmesi
Turnitin Bilgileri	
Ödev Numarası	
Rapor Tarihi	
Benzerlik Oranı	Alıntılar hariç: %14 Alıntılar dahil: %28
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE, Yukarıda bilgileri bulunan öğrenciye ait tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 121 sayfalık kısmına ilişkin olarak Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarında belirlenen filtrelemeler uygulanarak yukarıdaki detayları verilen ve ekte sunulan rapor alınmıştır. Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir: (X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylarım. () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esaslarında öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.	
Gerekçe:	
Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlere uygun olarak tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.	
Danışman Öğretim Üyesi Unvanı, Adı-Soyadı Prof. Dr. Mustafa YILDIZ İmza	

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM REKREATİF SPOR

1.1. Serbest Zaman Kavramı.....	3
1.2. Serbest Zaman Fonksiyonları	5
1.2.1. Dinlenme Fonksiyonu	5
1.2.2. Eğlence Fonksiyonu	6
1.2.3. Gelişim Fonksiyonu.....	6
1.3. Rekreasyon Kavramı.....	7
1.4. Rekreasyonun Özellikleri.....	8
1.5. Rekreasyonun Sınıflandırılması.....	9
1.6. Rekreasyon İhtiyacı	11
1.7. Rekreasyon Etkinliklerine Katılım Nedenleri.....	16
1.8. Rekreasyonel Fiziksel Aktivite	18
1.8.1. Fiziksel Sağlığa Etkileri	19
1.8.2. Psikolojik Sağlığa Etkileri	20
1.9. Spor.....	21
1.10. Spor ve Aile	22
1.11. Spor ve Toplumsallaşma.....	23
1.12. Spor Farkındalığı	26
1.13. Spora Bağlılık	27
1.13.1. Zinde Olmak	31
1.13.2. Adanmışlık.....	31
1.13.3. İçselleştirme	32

İKİNCİ BÖLÜM

EBEVEYN TUTUMLARI VE DERS DIŞI ETKİNLİKLER

2.1.	Tutum.....	33
2.2.	Tutumun Öğeleri.....	33
2.3.	Algılanan Ebeveyn Tutumları.....	34
2.3.1.	Algılanan Ebeveyn Tutumları Tanımı.....	35
2.3.2.	Ebeveyn Tutumları ve Çocuk Gelişimi.....	37
2.3.3.	Algılanan Ebeveyn Tutumları Kavramının Tarihçesi.....	39
2.3.4.	Ebeveyn Tutumlarının Sınıflandırılması.....	40
2.3.5.	Baumrind'in Üç Ebeveynlik Tutumu.....	43
2.3.5.1.	Otoriter Ebeveynlik Tutumu.....	44
2.3.5.2.	Demokratik Ebeveynlik Tutumu.....	44
2.3.5.3.	İzin Verici Ebeveyn Tutumu.....	46
2.3.5.4.	İlgisiz Ebeveynlik Tutumu.....	47
2.3.5.5.	Ebeveynlik Tutumlarının Karşılaştırılması.....	47
2.4.	Ders Dışı Etkinlikler.....	48
2.4.1.	Ders Dışı Etkinliklerin Amacı ve Önemi.....	49
2.4.2.	Sanatsal Etkinlikler.....	51
2.4.3.	Kültürel Etkinlikler.....	52
2.4.4.	Sportif Etkinlikler.....	53
2.5.	Ülkemizde Ders Dışı Etkinlikler ve Yönetmelikler.....	54
2.5.1.	İlkokul, Ortaokul ve Liselerde Ders Dışı Etkinlikler.....	54
2.5.2.	Türkiye'deki Üniversitelerde Ders Dışı Etkinlikler.....	55

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1.	Araştırmanın Amacı.....	56
3.2.	Araştırmanın Önemi.....	56
3.3.	Araştırmanın Problemi.....	57
3.4.	Araştırmanın Deseni.....	57
3.5.	Evren Örneklem.....	57
3.6.	Veri Toplama Araçları.....	58
3.7.	Verilerin Analizi.....	59

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

SONUÇ	75
KAYNAKÇA.....	93
EK 1. ANKET FORMU	108
ÖZGEÇMİŞ	110

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 4.1 Demografik bilgi formu	60
Tablo 4.2 Normal dağılım tablosu.....	61
Tablo 4.3 Cinsiyet faktörüne bağlı ölçeklerin t-test analiz sonuçları	62
Tablo 4.4 Meslek değişkenine göre Anova testi sonuçları	63
Tablo 4.5 Eğitim durumuna bağlı anova testi sonuçları	65
Tablo 4.6 Gelir durumuna bağlı anova testi sonuçları.....	67
Tablo 4.7 Çocuk sayısına bağlı olarak t-test analiz sonuçları	68
Tablo 4.8 Egzersiz yapma durumuna bağlı t-test analiz sonuçları	70
Tablo 4.9 Çocukların spor okuluna gitme durumuna bağlı t-test analiz sonuçları.....	71
Tablo 4.10 Ebeveynlerin spora yönelik tutumları ve spor etkinliklerine yönelimleri ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları arasındaki ilişki.....	72
Tablo 4.11 Çocuklarını spor okuluna gönderen ebeveynlerin spora yönelik tutumları ve spor etkinliklerine yönelimleri ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları arasında ilişki ...	73
Tablo 4.12 Çocuklarını spor okuluna göndermeyen ebeveynlerin spora yönelik tutumları ve spor etkinliklerine yönelimleri ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları arasında ilişki	74

ÖZET

Araştırmanın amacı, çocuklarını rekreatif amaçlı spor aktivitesine gönderen ve göndermeyen ebeveynlerin sportif etkinliklere yönelik tutumları ve spor etkinliklerine yönelimlerini incelemektir. Ayrıca ebeveynlerin spora yönelik tutumları ve spor etkinliklerine yönelimleri ile ders dışı spor aktivitelerine yönelik tutumlarının demografik değişkenlere göre farklılıklarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda araştırma, çocuklarını spor etkinliklerine gönderen ebeveynlerin, göndermeyen ebeveynlere kıyasla spora karşı daha olumlu tutumlar sergileyip sergilemediklerini ve ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarının nasıl şekillendiğini analiz etmektedir.

Araştırma grubu Antalya'nın Muratpaşa ilçesinde farklı spor okullarına katılan ve katılmayan çocukların ebeveynlerinden oluşmaktadır. Çalışmaya 253 kadın, 184 erkek olmak üzere toplam 437 ebeveyn katılmıştır. Çalışmada, nicel araştırma yöntemine dayanarak ebeveynlere yönelik anket ve ölçeklerle veriler toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ile Çevik ve ark (2018) tarafından Türkçeye uyarlanmış “Spor Etkinliklerine Yönelim” ölçeği, Şentürk (2014) tarafından geliştirilmiş “Spora Yönelik Tutum” ölçeği, Yılmaz ve Güven'in (2015) geliştirdiği “Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Ebeveyn Tutumu” Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde t-testi ve ANOVA, Tukey çoklu karşılaştırma, Pearson Korelasyon testi kullanılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre çocuklarını spor etkinliklerine gönderen ebeveynlerin ders dışı spor aktivtelerine yönelik olumlu tutum sergiledikleri, spora yönelik tutum ve sportif etkinliklere yönelim düzeylerinin de yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, ebeveynlerin spora yönelik tutumları ve spor etkinliklerine yönelimleri ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, Ders Dışı Sportif Etkinlikler, Tutum, Ebeveyn.

ABSTRACT

EXAMINATION OF PARENTS' ATTITUDES TOWARDS AND ORIENTATIONS TOWARDS SPORTS ACTIVITIES WHO SEND AND DO NOT SEND THEIR CHILDREN TO RECREATIVE SPORTS ACTIVITIES

The aim of this study is to examine the attitudes towards sports activities and the orientation towards sports events of parents who do and do not send their children to recreational sports activities. It is also aimed to examine the differences in parents' attitudes towards sports, their orientation towards sports activities and their attitudes towards extracurricular sports activities according to some demographic variables. In this context, the study analyzes whether parents who send their children to sports activities have more positive attitudes towards sports compared to parents who do not send their children and how their attitudes towards extracurricular sports activities are shaped.

The research group consists of parents of children who attend and do not attend different sports schools in the Muratpaşa district of Antalya. A total of 437 parents, 253 female and 184 male, participated in the study. In the study, data were collected using questionnaires and scales for parents based on the quantitative research method. As data collection tools, a personal information form and the "Orientation to Sports Activities" scale adapted to Turkish by Çevik et al. (2018), the "Attitude Towards Sports" scale developed by Şentürk (2014), and the "Parental Attitude Towards Extracurricular Sports Activities" Scale developed by Yılmaz and Güven (2015) were used. In the analysis of the data, t-test and ANOVA, Tukey's multiple comparison, and Pearson Correlation test were used as statistical methods.

According to the findings, it was observed that parents who sent their children to sports activities had more positive attitudes towards extracurricular sports activities and their attitudes towards sports and orientation towards sports activities were also higher. In addition, it was observed that there was a significant and positive relationship between parents' attitudes towards sports and orientation towards sports activities and their attitudes towards extracurricular sports activities.

Keywords: Recreation, Extracurricular Sports Activities, Attitude, Parents

GİRİŞ

Günümüzde, çocukların fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimlerini desteklemek amacıyla spor etkinlikleri önemli bir araç olarak görülmektedir. Özellikle rekreatif amaçlı spor etkinlikleri, çocukların eğlenerek spor yapmalarını sağlarken, aynı zamanda sosyal becerilerini geliştirmelerine ve sağlıklı bir yaşam alışkanlığı kazanmalarına olanak tanımaktadır. Çocukların spor etkinliklerine katılımı, yalnızca fiziksel faydalar sağlamakla kalmayıp, öz güven, disiplin, problem çözme ve iş birliği gibi yaşam becerilerinin de gelişimine katkıda bulunmaktadır. Ancak, çocukların spora yönelik motivasyonlarının ve tutumlarının şekillenmesinde çevresel ve ailevi faktörlerin büyük bir rol oynadığı bilinmektedir.

Ebeveynler, çocukların spora katılımında ve sporla kurdukları ilişkide temel bir etkiye sahiptir. Ebeveynlerin spor ve fiziksel aktiviteye yönelik tutumları, çocukların bu alanlardaki algı ve motivasyonlarını doğrudan etkileyebilmektedir. Pozitif ebeveyn tutumları, çocukların spor etkinliklerine katılımını artırırken, spora yönelik olumlu bir tutum geliştirmelerini de destekler. Bunun yanında, ailelerin sportif etkinliklere yönelik bakış açıları, çocuklarının bu etkinliklere katılım düzeylerini ve spordan alacakları faydaları şekillendirebilmektedir. Bu bağlamda, ebeveynlerin spora yönelik olumlu bir yaklaşım sergilemesi, çocukların yaşam boyu spor alışkanlığı geliştirmeleri açısından kritik bir öneme sahiptir.

Ebeveynlerin ve çocukların spor etkinliklerine katılımı üzerinde çeşitli bireysel faktörlerin de etkili olduğu görülmektedir. Eğlence, sağlık, sosyalleşme ve başarı gibi unsurlar, çocukların spor etkinliklerine katılma kararlarını yönlendiren temel etkenler arasındadır. Özellikle rekreatif spor etkinlikleri, çocukların keyif alarak öğrenmelerini sağlayan ve onları stresli performans odaklı spor ortamlarından uzaklaştıran bir alan sunmaktadır. Bu tür etkinlikler, çocukların hem fiziksel hem de psikolojik olarak kendilerini geliştirebilmeleri için uygun bir ortam yaratmaktadır.

Bu çalışmada, rekreatif amaçlı çocuklarını spor aktivitesine gönderen ve göndermeyen ebeveynlerin spora yönelik tutumları ve spor etkinliklerine yönelimleri ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarını incelenmektedir. Bu bağlamda araştırma, çocuklarını spor etkinliklerine gönderen ebeveynlerin, göndermeyen ebeveynlere kıyasla spora karşı daha olumlu tutumlar sergileyip sergilemediklerini ve ders dışı sportif aktivitelere karşı tutumları ile spor etkinliklerine yönelimlerinin nasıl şekillendiğini analiz etmektedir. Özellikle, çocuklarını spor etkinliklerine gönderen ebeveynlerin spora ve ders dışı spor aktivitelere karşı daha pozitif bir yaklaşım benimseyip benimsemedikleri araştırılmaktadır. Araştırma,

ebeveynlerin spora yönelik tutumlarının ve ders dışı sportif etkinliklere ilişkin yaklaşımlarının, çocuklarının spor etkinliklerine katılımını nasıl etkilediğini ve ebeveynlerin bu katılımı desteklemedeki ya da engellemedeki rolünü incelemektedir. Araştırma, çocukların spor katılımını etkileyen bireysel ve çevresel faktörlerin daha iyi anlaşılmasını amaçlamakta ve ebeveynlerin spor üzerindeki etkisini somut verilerle ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, ebeveyn desteği ve tutumlarının çocukların spor aktivitelerine katılım üzerindeki etkisi, eğitsel ve sosyal açıdan önemli bir araştırma alanı olarak değerlendirilmektedir. Elde edilen bulguların, spor politikalarının geliştirilmesi ve çocukların spora yönlendirilmesinde ailelerin rolünün daha etkin bir şekilde ele alınmasına katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Araştırma, ailelerin tutumlarının çocukların spor alışkanlıklarını geliştirmedeki önemini vurgulamakta ve spor politikaları ile programları için önerilerde bulunmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

REKREATİF SPOR

1.1. Serbest Zaman Kavramı

İnsan yaşamı boyunca, varoluşunun nedenini anlamaya çalışırken birçok soruyla karşılaşır. Bu sorular arasında “Zaman nedir?” sorusu en önemlilerinden biri olarak kabul edilir. Zaman kavramı, Yunancada “Khronos”, Latince’de ise “Tempus” olarak adlandırılan bir kavramdır (Cumhuriyet Ansiklopedisi, 2002). Zaman, 1600’lü yıllara kadar genellikle felsefe ve teoloji alanlarında ele alınmıştır. Ancak Bilim Devrimi’yle zaman, klasik fiziğin bir konusu haline gelmiştir. Bilim dallarının gelişmesiyle birlikte zaman kavramı farklı disiplinlerin de ilgi alanına girmiştir (Öziş, 2010). Farklı bilimsel bakış açılarına göre değişen zaman kavramı, “Olayların dünden bugüne, bugünden yarına doğru, insanın kontrolü dışında kesintisiz bir şekilde ilerleyen bir süreç” olarak tanımlanmaktadır. Zaman, geri kazanılamayan ve sürekli ilerleyen kıymetli bir kaynaktır. Bu nedenle birey açısından en anlamlı ve stratejik eylem, mevcut zamanı planlı ve verimli bir şekilde kullanabilmektir (Scoat, 1997).

Zaman, insanların farklı aktiviteler yaparak ve farklı türde duyumları deneyimleyerek algıladıkları, hatırladıkları veya harcadıkları bir kavramdır. Zaman kullanımı, zamanın çeşitli öznel durum ve şartlara tahsis edilmesini ifade etmektedir (Gershuny, 2011). Zaman, bireyin sahip olduğu değerli bir kaynaktır. Bu anlaşılmadığı sürece, zaman sabit bir hızla akmaya devam eder ve bu akış geri döndürülemez. Zaman, ne ödünç alınabilen ne satın alınabilen ne de biriktirilip saklanabilen bir kaynaktır; aynı şekilde başkasına devredilemez ya da çalınamaz. Bu nedenle bireyin yapabileceği en değerli şey, sahip olduğu zamanı en etkili ve verimli biçimde kullanmaktır. Zamanın etkin değerlendirilmesi, bireysel gelişim kadar toplumsal düzen açısından da önem taşımaktadır. Zamanın plansız ve verimsiz kullanımı ise bireyde olduğu kadar toplum genelinde de çeşitli sorunlara yol açabilmektedir (Güçlü, 2001).

Gelişmişlik düzeyi görece düşük olan toplumlarda zaman, esnek ve sınırlı olmayan bir kaynak olarak algılanmaktadır. Bu bakış açısının bir yansıması olarak, zamanın yavaş geçtiğine dair yakınmaların sıkça dile getirilmesi ve zamanın verimsiz biçimde kullanılması yaygın bir durumdur. Örneğin, tarımla uğraşan bölgelerdeki sosyo-ekonomik ve kültürel yapı, bilim ve sanayi toplumlarından farklıdır. Tarım toplumlarında, yaz ayları yoğun çalışmayla geçerken, kış ayları genellikle çalışmadan geçmektedir. Bu toplumlarda zaman, genellikle mevsimlerle ifade edilir. Ancak bilgi ve sanayi toplumlarında, zaman saniyeler ve dakikalarla ölçülür. Bu toplumlarda işlerin belirli bir zaman diliminde tamamlanması gerektiği anlayışı hâkimdir. Bireyler meslekleri, biyolojik ihtiyaçları ve evdeki zorunlu işleri için zaman

ayırırlar. Bu zorunlu sorumluluklar dışında kendilerine kalan zaman ise literatürde serbest veya özgür zaman olarak adlandırılır (Lapa ve Ağyar, 2012). Peki, serbest zaman nedir? Bu soruyu, filozoflar, sosyologlar, araştırmacılar, serbest zaman yöneticileri, öğretim görevlileri ve öğrenciler tarafından uzun bir süre tartışılmışlardır. Serbest zaman, farklı bireyler ve kültürlerde farklı anlamlara gelebilir (Torkildsen, 2005).

Serbest zamanın tanımı ve bireyler açısından taşıdığı anlam; yaş, cinsiyet, etnik köken, serbest zamana ayrılan sürenin miktarı, çevresel koşullar, toplumsal statü, gelenekler, kültürel yapı, ekonomik düzey, aile yapısı ve eğitim seviyesi gibi çok sayıda değişkenin etkisiyle şekillenmektedir. Bu faktörler, serbest zaman etkinliklerinin tercih edilme şeklini de çeşitlendirmektedir (Gürbüz ve Henderson, 2011). Serbest zamanın anlamının şekillenmeye başlamasıyla birlikte, Türkiye’de serbest zamanın kabul gören ve araştırmaya değer bulunan bir bilim dalı olarak ele alındığına dair birçok akademik çalışma yapılmıştır (Gürbüz ve Henderson, 2013).

Serbest zaman kavramı Fransızca “loisir,” İngilizce “leisure” ve Latince “licere” terimleriyle eşanlamlıdır. Tarih boyunca araştırmacılar, serbest zamanı dillerine göre farklı şekillerde tanımlamışlardır (McLean, vd., 2008). Torkildsen (2005), serbest zamanı “yaşamın pratik gereksinimlerinin (çalışma saatleri, yemek, uyku gibi fizyolojik ihtiyaçlar) karşılanmasının ardından kalan zaman” olarak tanımlar. Bu, bireylerin iş dışında geçirdikleri, kişisel eğlence veya temel ihtiyaçları karşılamak için kullandıkları zamandır. Bu nedenle serbest zaman, etkinliklerin zorunlulukla değil, gönüllü olarak yapıldığı bir dönemdir (Demir ve Demir, 2014).

Serbest zaman terimi karmaşık bir yapıya sahiptir ve farklı bireyler için farklı anlamlar taşıyabilir. Bu nedenle, bu çalışmanın amaçları doğrultusunda serbest zamanın doğru bir şekilde tanımlanması önemlidir. Serbest zaman, bireyin gönüllü olarak katıldığı ve psikolojik olarak olumlu etkiler yaratan etkinlikleri yapma fırsatı sunan bir süreçtir. Ancak Edginton ve Dieser (2004), serbest zaman ve boş zamanın bir fenomen olarak ele alınmaması gerektiğini belirtir, çünkü bir birey sadece belirli koşullar altında serbest zamanı deneyimleyebilir. Bu koşullar, bireyin etkinliğe katılmaya zorlanmaması ve içsel bir motivasyon ile memnuniyet yaşaması gerekliliğini içerir. Ayrıca bireyin kendisini etkinliğe katılmak için yeterli görmesi ve bu şekilde olumlu bir etki sağlaması da önemlidir (Edginton ve Dieser, 2004). Luckner ve Nadler (1997), bu olumlu etkilerin bireylerin gerçek duygularını deneyimlemelerine ve kendilerini daha iyi hissetmelerine yardımcı olduğunu savunur. Modern dönemde serbest zaman, yalnızca iş hayatından arta kalan vakit olmanın ötesine geçerek, bireylere çeşitli

faydalar sunan, potansiyellerini keşfetmelerine olanak sağlayan ve zorluklara rağmen bilinçli bir şekilde tercih edilen bir özgürlük alanı olarak görülmektedir (Gürbüz, 2017).

Sonuç olarak serbest zaman, bireyin iş veya evdeki yükümlülüklerden bağımsız olarak sahip olduğu, bu zamanı nasıl değerlendireceği konusunda özgürlüğe sahip olduğu, bu nedenle içsel bir motivasyonla gerçekleşen bir dönem olarak tanımlanabilir (Edginton ve Dieser, 2004; McLean vd., 2008).

Serbest zaman kavramı bireylerin iş ve zorunlu görevlerden bağımsız olarak geçirdikleri, kişisel tercihlere dayalı bir zaman dilimini ifade etmektedir. Bu kavram bireylerin kendilerini yenileme, sosyal etkileşimde bulunma ve kişisel ilgi alanlarına yönelik etkinlikleri gerçekleştirme fırsatı bulduğu bir zaman dilimi olarak değerlendirilebilir. Serbest zamanın işlevleri, bu dönem içinde gerçekleştirilen etkinliklerin bireyler üzerindeki etkilerini ve fonksiyonlarını açıklar. Bu fonksiyonlar serbest zamanın sadece boş bir zaman dilimi değil, aynı zamanda bireylerin psikolojik ve fiziksel iyilik halleri üzerinde önemli bir rol oynayan bir dönem olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda serbest zaman kavramı ile serbest zamanın fonksiyonları arasındaki ilişkiyi incelemek, bireylerin bu zamanı nasıl ve hangi amaçla kullandığını ve çeşitli yararlarını anlamamıza yardımcı olacaktır.

1.2. Serbest Zaman Fonksiyonları

Serbest zamanla ilgili literatür incelendiğinde, bu kavramın üç temel işleve sahip olduğu görülmektedir: dinlenme, eğlenme ve kişisel gelişim. Bu üç işlev, bireylerin serbest zamanlarını nasıl değerlendirdiklerini ve bu sürecin psikolojik, sosyal ve bilişsel açılardan ne tür katkılar sağladığını ortaya koymaktadır.

1.2.1. Dinlenme Fonksiyonu

Serbest zamanın temel fonksiyonlarından ilki, dinlenme fonksiyonudur. İnsanlar genellikle dinlenmek, stres atmak, ortam değişikliği yaşamak, arkadaşlarıyla vakit geçirmek ve sağlıklarını korumak gibi amaçlarla serbest zaman etkinliklerine yönelirler. Bu süreçte açık ve kapalı alanlarda, şehirde ya da kırsal kesimlerde, aktif ya da pasif olarak çeşitli etkinliklere katıldıkları bilinmektedir (Türker vd., 2016). Sanayi devriminin ilk dönemlerinde dinlenme fonksiyonu, serbest zamanın sadece fiziksel gücün yenilenmesiyle ilişkili bir işlevi olarak görülüyordu. Çalışanlar için serbest zaman, yeni iş gününe fiziksel olarak hazırlanma süresi olarak değerlendirilmekteydi. Modern zamanlarla birlikte çalışma saatleri düzenlenmiş ve insanlar serbest zamanlarını, iş hayatının yorgunluğunu ve stresini atmak, dinlenmek ve yenilenmek için kullanmaya başlamışlardır. Bu durum insanlara rahatlama, enerji toplama ve fiziksel güçlerini geri kazanma fırsatı sunan çeşitli etkinlikleri ifade etmektedir (Akyüz ve

Türkmen, 2016). İki süreç arasındaki bu değişim, giderek önem kazanan “serbest zaman ve hobiler” kavramlarını öne çıkarmaktadır. Dolayısıyla, serbest zamanın en belirgin özelliklerinden biri dinlenme fonksiyonu olarak kendini göstermektedir.

1.2.2. Eğlence Fonksiyonu

Serbest zamanın eğlence fonksiyonu, insanların can sıkıntısını önlemeye yardımcı olur ve eğlence ve rahatlama sağlar. Bu fonksiyon, rekabetin zevki engellemediği bir ortamda, bireylerin ve izleyicilerin spor etkinliklerine gönül rahatlığı ile katılımını içermektedir. Eğlenme, zamanı keyifli bir şekilde değerlendirme ve kasvetten kurtulma gibi olumlu duyguları yaşama anlamına da gelmektedir. Bu bağlamda eğlence fonksiyonu bireyin sıkıntılarından kurtulmasını, karamsarlık sonrası rahatlama ve eğlenceyi ifade ederken, tüm etkinlikler için aktif ya da pasif katılım fırsatı da sunmaktadır. Ayrıca eğlence faaliyetleri aracılığıyla bireylerin zamanın olumsuzluklarından uzaklaşmalarına ve meraklarını gidermelerine yardımcı olmaktadır (Cevahiroğlu, 2007: 13).

Günümüzde bireylerin spor ve rekreasyonel etkinliklere olan ilgisi yaygındır ve bu ilgi 20.yüzyılın başlarına kadar uzanmaktadır. İlk çeyrekte görülen artış bireylerin sağlıklarına, duygusal, fiziksel ve psikolojik iyilik hallerine verdikleri önemin arttığını göstermektedir (Horner ve Swarbrooke, 2005). Ayrıca eğlenmek, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde korunmuş temel haklardan biri olarak yer almaktadır. Bu bildirgede belirtilen haklar şunlardır: Her bireyin dinlenme ve serbest zaman geçirme hakkı, çalışma saatleri ve düzenli ücretli tatiller dahil makul sınırlamalarla korunur. Her bireyin toplumunun kültürel yaşamına katılma, sanatlardan yararlanma ve bilimsel gelişmelerden faydalanma hakkı vardır (Cushman vd., 2005).

1.2.3. Gelişim Fonksiyonu

Serbest zamanın gelişim işlevi, bireyin düşünsel kapasitesini gündelik yaşamın sıradanlığından uzaklaştırarak daha geniş bir sosyal katılımı teşvik etmektedir. Bu işlev, kişinin kendini ifade etmesine, kişisel gelişimini desteklemesine ve çıkar gözetmeyen nitelikteki etkinliklere katılımına olanak tanır. Bu tür etkinlikler, bireylerin hem fiziksel hem de zihinsel yorgunluklarını azaltarak, onlara yaratıcı ve yenileyici bir güç kazandırmaktadır. Serbest zamanın etkili ve bilinçli bir biçimde değerlendirilmesi, bireylere yalnızca eğlenme ve dinlenme olanağı sunmakla kalmaz; aynı zamanda toplumsallaşma, kendini tanıma ve geliştirme gibi önemli fırsatlar da sağlar. Buna karşılık, serbest zamanın plansız veya amacı dışında kullanılması, özellikle gençler ve yetişkinlerde tembellik, zararlı alışkanlıklar, dikkat dağınıklığı ve can sıkıntısı gibi olumsuz davranışların ortaya çıkmasına neden olabilir.

Gelişim fonksiyonu aynı zamanda, bireylerin bilgi edinme, paylaşımında bulunma ve kültürel değerleri geliştirme ihtiyacına dayalı etkinlikleri de kapsamaktadır. Aniden gelişen veya organize edilmiş gönüllü sosyal faaliyetlere katılım ihtiyacı da bu kapsamda yer almaktadır. Serbest zamanın gelişim fonksiyonunun insanın duyarlılığını mükemmelleştirebileceği söylenebilir. Bu süreçte birey, kendine yeni bir yaşam tarzı oluşturur ve böylece sıradan ve basmakalıp zaman geçirme alışkanlıklarından kurtulabilir.

Serbest zamanın fonksiyonları, bireylerin bu zaman diliminde gerçekleştirdikleri etkinliklerin psikolojik ve fizyolojik yararlarını ve bu fonksiyonların yapılma amaçlarını açıklamaktadır. Bu işlevler kişisel tatmin, sosyal etkileşim ve kişisel gelişim gibi çeşitli yönlerden serbest zamanın sağladığı faydaları ortaya koymaktadır. Rekreasyon ise serbest zamanın bu işlevlerini somutlaştırarak bireylerin fiziksel ve zihinsel sağlıklarını destekleyen ve yaşam kalitelerini artıran etkinlikleri ifade etmektedir. Rekreasyon, serbest zamanın işlevsel yönlerini daha belirgin hale getirerek bireylerin kendilerini yenileme, stres atma ve sosyal bağlarını güçlendirme amacıyla çeşitli etkinliklerde bulunma fırsatı sunmaktadır. Bu bağlamda serbest zamanın fonksiyonları ile rekreasyon kavramı arasındaki ilişki, serbest zamanın çeşitli işlevlerinin nasıl rekreasyonel faaliyetler aracılığıyla uygulandığını anlamak açısından önemli bir bağlantı sunacaktır.

1.3. Rekreasyon Kavramı

Rekreasyon terimi, Latince “recreate” kelimesinden türetilmiştir ve bu kelime yeniden doğuş, yenilenme ve psikolojik değişim anlamlarına gelmektedir. Ayrıca "rekreasyon" teriminin kökeni, Latince *recreatio* sözcüğüne dayanmaktadır ve bu kelime "yenilenme" ya da "sağlığı yeniden kazanma" anlamlarını taşımaktadır. Bu etimolojik köken, rekreasyon faaliyetlerinin bireyin hem fiziksel hem de zihinsel iyilik halini destekleyici niteliğini vurgulamaktadır. (Gülbüz, 2020). Literatüre bakıldığında rekreasyon kavramının çeşitli tanımlarıyla karşılaşılmaktadır. Stebbins (2005) rekreasyonu, “bireylerin serbest zamanlarında gönüllü olarak katıldıkları, kişisel tatmin sağlayan ve bireysel becerilerini kullanmalarına olanak tanıyan etkinlikler”, Hazar (2014), bireylerin zorunlu işleri dışında kalan zamanda, gönüllü olarak katıldıkları ve tatmin sağladıkları serbest zaman etkinlikleri, Hacıoğlu vd. (2003), kişilerin serbest zamanlarında eğlenme ve dinlenme amaçlı olarak gönüllü katılım sağladıkları etkinlikler, Çakır (2017), kişilerin serbest zamanlarında kendi istekleri doğrultusunda, bireysel ya da grup halinde katıldıkları ve katılımcılara birçok farklı açıdan olumlu katkı sağlayan faaliyetler, Güngörmüş (2007), bireyin serbest zamanını bilinçli, kişisel doyum sağlayan, gönüllü, başkalarına devredilemez, mutluluk verici, enerjik, aktif ya da pasif

bir şekilde geçirdiği bir süreç, Yumuk ve Güngörmüş (2023) bireylerin kendi alanlarını belirledikleri ve kendilerini ifade edebilmelerini sağlayan serbest zaman etkinlikleri olarak tanımlamıştır. Torkildsen (2005), serbest zaman faaliyetlerini; bireylerin ya da grupların herhangi bir dış ödül beklentisi olmaksızın, tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak, özgürce ve haz alarak gerçekleştirdikleri etkinlikler biçiminde tanımlamaktadır. Bu tanım ve yaklaşımlarda, zamanla değişen rekreasyon anlayışı ile kültürel birikimlerin önemli bir rol oynadığı gözlemlenmektedir (Gürbüz ve Henderson, 2014; Parr ve Lashua, 2004).

Serbest zaman ve eğlence kavramları gruplar arası etkileşimi kolaylaştırmakta, öğrenme sağlamakta, kültürel alışveriş için fırsatlar sunmakta, aile bağlarını güçlendirmekte, etnik kültürün korunmasına yardımcı olmakta, fiziksel ve ruhsal sağlığa olumlu etkiler sunmaktadır (Stodolska, 2015). Bireylerin serbest zamanlarını değerlendirmeye yönelik etkinlikler olarak tanımlanan rekreasyon kavramı ve bu kavramın özelliklerinin detaylı bir şekilde incelenmesi gerektirmektedir. Rekreasyon, kişilere fiziksel ve zihinsel açıdan fayda sağlayan, keyif verici ve genellikle sosyal etkileşimi teşvik eden etkinlikleri kapsamaktadır. Bu özellikler rekreasyonun sadece eğlenceli değil aynı zamanda sağlığı destekleyici bir süreç olduğunu göstermektedir. Örneğin rahatlatma ve stres atma amacı güden etkinlikler, bireylerin genel yaşam kalitesini artırırken; sosyal etkileşim sağlayan grup etkinlikleri, toplumsal bağları güçlendirebilmektedir. Bu bağlamda rekreasyon kavramı, bu tür etkinliklerin çeşitlerini ve amaçlarını belirlerken, özellikleri ise bu etkinliklerin bireyler üzerindeki somut etkilerini ve işlevlerini açıklamaktadır. Bu ilişki rekreasyonun neden bu kadar önemli olduğunu ve nasıl planlanması gerektiğini daha iyi anlamamıza yardımcı olmaktadır.

1.4. Rekreasyonun Özellikleri

Rekreasyonel etkinlikler serbest zamanda yapılmasının yanı sıra, aynı zamanda organizmanın dinlenmesini, düzenlenmesini, sağlık ve güç kazanmasını, ruh ve beden sağlığını korumasını, iyileşmesini ve kişisel gelişimi desteklenmesini sağlar. Etkinlikler cinsiyet, yaş, yer, olanaklar ve mevsimlere göre değişiklik gösterebilir. Ayrıca etkinlikler yaratıcı, sportif, öğrenme, izleme, bireysel veya toplu olarak sınıflandırılabilir. Literatürde rekreasyonu diğer etkinliklerden ayıran çeşitli temel özellikler bulunmaktadır. Bu özellikler birçok araştırmacı tarafından tanımlanmıştır (Tezcan, 2007; Luetkens, 2004; Günay, 2012). Rekreasyon bireylerin ilgi, motivasyon, katılım ve amaç durumlarına göre değişkenlik gösterse de bazı ortak özelliklerden bahsetmek mümkündür. Bu temel özellikler şunlardır:

- Rekreasyon faaliyetleri gönüllülük esasına dayanır, seçim kişiye bırakılmalıdır.
- Rekreasyon, bireye özgürlük hissi verir ve katılım zorunlu değildir.

- Rekreatsyonel faaliyetler serbest zamanlarda gerçekleştirilir.
- Her yaştan ve cinsiyetten insanın katılımlına açıktır.
- Rekreatsyon keyif veren ve insanı neşelendiren etkinliklerden oluşur.
- Evrensel olarak uygulanır ve bütün insanlık için ortak bir dil oluşturur.
- Bireyin kendini ifade edebilmesine ve yaratıcılığını ortaya çıkarmasına olanak tanır.
- Katılımcılar aynı anda birden fazla etkinliğe ilgi duyabilir veya katılabilir.

Rekreatsyon, katılım sonucunda elde edilen bir deneyimdir ve bireysel ya da grup halinde esnek bir şekilde gerçekleşebilir.

Maddi kazanç amacı gtmez ve her türlü alanda yapılabilir (açık-kapalı, yaz-kış, doğa, aktif-pasif vs.).

Bireylerin serbest zamanlarını keyifli ve sağlıklı bir şekilde değerlendirmelerine olanak sağlayan rekreatsyon eğlence, rahatlama ve sosyal etkileşim gibi temel özellikler içermektedir. Bu zellikler, bireylerin psikolojik ve fizyolojik sağlıklarını destekleyen çeşitli etkinlikleri içermektedir. Öte yandan bu etkinliklerin sınıflaması amaçlarına, yapılış biçimlerine ve katılımcı sayılarına göre düzenlenmesini sağlamaktadır. Örneğin, grup etkinlikleri sosyal etkileşimi artırırken, bireysel etkinlikler ise kişisel gelişim ve rahatlama sağlayabilir. Dolayısıyla rekreatsyonun özellikleri ve sınıflaması arasındaki ilişki, bu etkinliklerin bireyler üzerindeki etkilerini ve düzenlenme biçimlerini anlamamıza ve rekreatsyonel etkinlikleri planlamanın daha sistematik ve etkili bir şekilde yapılmasına yardımcı olacaktır.

1.5. Rekreatsyonun Sınıflandırılması

Literatürde serbest zaman etkinliklerinin özelliklerini belirlemenin yanı sıra, araştırmacılar çeşitli yöntemler kullanarak rekreatsyonu sınıflandırmaya çalışmıştır (Hacıoğlu vd., 2003; Hazar, 2014; Karaküçük ve Gürbüz, 2007). Rekreatsyonel etkinlikler; zaman ve mekna, eylem türüne, uygulanış biçimine, bireysel ya da grup halinde katılıma, fiziksel ya da ruhsal hedeflere ve işlevlerine göre çeşitli kategorilere ayrılabilir. Katılımcıların beklenti ve motivasyonlarına bağlı olarak bu etkinlikler; bireysel, ruhsal, fiziksel, tedavi edici ya da amaç odaklı olarak farklılaşmaktadır. Aynı zamanda bu faaliyetler, gerçekleştirilme amacına göre de sınıflandırılabilir: dinlenme, sportif etkinlikler, kültürel faaliyetler, toplumsal etkileşim, turizm temelli etkinlikler ve sanatsal faaliyetler gibi farklı alanlarda ortaya çıkabilmektedir. (Mull vd., 1997). Araştırmalar serbest zaman etkinliklerinin alt kategorilere ayrılmasının,

katılımcılara etkinliklerin hangi amaçla yapıldığı hakkında bilgi sağlamak amacıyla gerçekleştirildiğini göstermektedir.

Günümüz modern dünyasında rekreasyon bireylerin yaşam tarzları, çevresel koşullar, kültürel değerler ve ekonomik faktörler çerçevesinde yeniden tanımlanmakta ve farklı kategorilere ayrılmaktadır. Tribe (1995) tarafından yapılan bir sınıflandırmada, rekreasyon temel olarak evde ve ev dışında gerçekleştirilen etkinlikler olarak iki ana gruba ayrılmaktadır. Evde yapılan rekreasyonel etkinlikler arasında müzik dinlemek, televizyon izlemek, kitap okumak, bahçe işleriyle uğraşmak, egzersiz yapmak ve hobilerle ilgilenmek sayılabilir. Ev dışında gerçekleştirilen etkinlikler ise sportif faaliyetler, eğlence etkinliklerine katılım, tema parklarına gitmek, yemek yeme ve içme gibi aktiviteleri içermektedir.

Rekreasyon etkinlikleri ayrıca gerçekleştirildiği mekanlara göre açık ve kapalı alan rekreasyonu olarak da sınıflandırılmaktadır. Açık alan rekreasyonu, doğa ile iç içe olan geniş alanlarda gerçekleştirilen faaliyetleri kapsar. Örneğin, doğa yürüyüşleri trekking, hiking, kampçılık, kaya tırmanışı, kayak, kano gibi etkinlikler açık alan rekreasyonu kapsamında değerlendirilir (Hacıoğlu vd., 2003). Toplumun kullanımına sunulmuş kapalı mekânlarda gerçekleştirilen serbest zaman değerlendirme etkinlikleri ise kapalı alan rekreasyonu olarak adlandırılmaktadır. Bu tür rekreasyonel etkinlikler; çocuk, gençlik, spor, işletme, özel ilgi alanları ve sosyal kulüpler gibi farklı temalarda organize edilen faaliyetleri kapsamaktadır. Bunun yanı sıra sergi, defile, kongre ve kutlama gibi kapalı mekânlarda gerçekleştirilen organizasyonlara katılım da bu kapsama dâhildir. Ayrıca, kapalı rekreasyon alanlarında yürütülen sportif etkinlikler, örneğin basketbol, yüzme, buz pateni, badminton, jimnastik, masa tenisi, voleybol gibi fiziksel aktiviteler ile tavla, satranç, kâğıt oyunları gibi zihinsel oyunlar ve sağlıklı yaşam programları da bu kategori içerisinde değerlendirilmektedir. (Hacıoğlu vd., 2003).

Rekreasyon, etkinliklere katılım şekline göre pasif ve aktif olarak iki kategoriye ayrılmaktadır. Aktif rekreasyon, bireylerin doğrudan ve etkin katılımıyla gerçekleşen faaliyetleri ifade eder. Spor yapmak, seyahat etmek, dans etmek ve tiyatroya gitmek gibi etkinlikler bu kategoriye örnek teşkil etmektedir. Buna karşılık, bireylerin doğrudan katılım göstermeyip izleyici olarak yer aldıkları serbest zaman etkinlikleri ise pasif rekreasyon şeklinde tanımlanmaktadır. Sinemaya gitmek, radyo dinlemek, televizyon izlemek, spor müsabakalarını izlemek ve kültür etkinliklerine katılmak, pasif rekreasyonun örnekleri arasında yer alır (Yazıcı, 1998).

Bireylerin yaş gruplarına göre yapılan rekreasyon sınıflandırması çocuk, genç, yetişkin ve üçüncü yaş rekreasyonunu kapsamaktadır. Çocuk rekreasyonunda, oyunlar büyük önem

taşıır ve bu dönemde çocuklar fiziksel ve bilişsel gelişimlerini destekleyecek etkinliklerle zamanlarını geçirirler. Gençlik dönemi ise kişiliğin oluştuğu ve şekillendiği bir süreçtir. Bu dönemde gençler psikolojik yapıları gereği hareket, macera, gelişim ve değişime daha açık olurlar ve bu nedenle ilgi alanları zamanla değişebilir. Yetişkin rekreasyonunda katılımcıların ne tür rekreasyon etkinliklerine eğilim gösterdiğini anlamak için yetişkinlik dönemi, genç ve orta yetişkinlik dönemi şeklinde ikiye ayrılmaktadır (Gül vd., 2014). Bireylerin on dokuz-yirmi yaşları ile otuz beşli yaşları arasında süren dönem genç yetişkinlik dönemi olarak tanımlanır. Otuz beş yaşlarından altmışlı yaşlarına kadar geçen dönem ise orta yetişkinlik dönemi olarak ele alınmaktadır (Gül, vd., 2014). Bireylerin 19-35 yaşları arasında olduğu genç yetişkinlik döneminde, meslek sahibi oldukları ve yaşam kalitesi koşulları etrafında çeşitli rekreasyonel etkinliklere katılmaktadırlar (Can, vd., 2010). Orta yetişkinlik dönemi ise 35-60 yaş arasını kapsar ve bu dönemde bireylerin üretkenliği, sorumlulukları artar, mesleki doyuma ulaşır ve gelecek kuşakların yetişmesine katkıda bulunurlar. Bu süreçte bireylerin serbest zamanlarını değerlendirecekleri rekreasyonel faaliyetler de bu doğrultuda şekillenir (Gürses ve Kılavuz, 2011: 158-159). 55 yaş üstü bireylerin yer aldığı üçüncü yaş rekreasyonu ise artan serbest zaman süreleri ve bu yaş grubundaki bireylerin serbest zamanlarının fazla olması gibi faktörlerle turizme katılımını yoğunlaştırır. Özellikle bu yaş grubundaki bireyler, termal turizmi tercih etmektedir (Hacıoğlu vd., 2003).

Rekreasyonun sınıflandırılması, çeşitli etkinliklerin belirli kriterlere göre gruplandırılmasını sağlamaktadır. Bu sınıflama, rekreasyonun çeşitli türlerini (örneğin, bireysel veya grup etkinlikleri, açık hava sporları veya salon etkinlikleri) tanımlayarak kişilerin fiziksel, zihinsel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik seçenekler sunmaktadır. Bu bağlamda rekreasyon ihtiyacı, bireylerin serbest zamanlarını verimli bir şekilde geçirme arzusundan kaynaklanmaktadır ve bu ihtiyaçlar farklı sınıflamalardaki etkinliklerle karşılanabilir. Örneğin, stres atma ve rahatlama ihtiyacı, yoga veya meditasyon gibi bireysel etkinliklerle karşılanabilirken, sosyal bağları güçlendirme ihtiyacı ise grup sporları veya toplu etkinliklerle giderilebilir. Bu nedenle rekreasyonun sınıflandırılması, bireylerin çeşitli ihtiyaçlarına uygun etkinliklerin seçilmesine yardımcı olarak bu ihtiyaçların etkili bir şekilde karşılanmasını sağlayabilir.

1.6. Rekreasyon İhtiyacı

Rekreasyonel etkinlikler, günlük yaşamda karşılaşılan fiziksel ve psikolojik zorluklarla başa çıkmada ve vücut sağlığını ve zindeliğini korumada önemli bir etkiye sahiptir. Rekreasyon anlayışının henüz tam olarak yerleşmediği dönemlerde, rekreatif

etkinlikler genellikle bayramlar, düğünler, törenler ve dini tatiller gibi geleneksel kutlamalarla sınırlı kalmıştır. Ancak Antik Çağ'dan günümüze uzanan süreçte, bireylerin rekreasyon etkinliklerine katılım eğiliminde belirgin bir artış gözlemlenmektedir. Özellikle spor ve turizm gibi rekreasyonun önemli alt alanları, hem Türkiye'de hem de dünya genelinde artan bir ivme kazanmıştır. Bu etkinliklere yönelik katılımın artış göstermesinin arkasında, bölgesel farklılıklarla ilişkili çeşitli etkenlerin rol oynadığına dair bulgular bulunmaktadır. Bazı bölgelerde serbest zaman faaliyetlerine yönelik nedenler örtüşürken, bazı bölgelerde çelişkili nedenler gözlemlenmektedir. Ancak yaşam kalitesi düşük olan bireylerin bu sorunu aşmak için eğlence ve serbest zaman etkinliklerine ihtiyaç duydukları açıktır (Arslan, 2010). Bu ihtiyaçlar, fizyolojik ve psikolojik gereksinimlerden kaynaklanmaktadır. Bu gereksinimlerin yokluğu, bireyleri belirli amaçlara yönelik eylemler yapmaya motive etmektedir. Bu bağlamda rekreasyonun ihtiyaç olup olmadığı sorusu gündeme gelmektedir.

Rekreasyonel etkinliklerin bir ihtiyaç olup olmadığı sorusu, bireylerin algılarına ve yaşam biçimlerine göre değişkenlik göstermektedir. Sinemaya gitmek, yüzme, koşu yapmak ya da hobi kurslarına katılmak gibi çeşitli etkinlikler bazı bireyler için temel bir gereksinim olarak değerlendirilirken, bazı bireyler açısından isteğe bağlı bir tercih olarak görülebilmektedir. Dolayısıyla rekreasyonun bir ihtiyaç olarak kabul edilip edilmemesi, bireyin sosyal, psikolojik ve kültürel özelliklerine bağlı olarak farklılık göstermektedir. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine (1970) göre, rekreasyonun bir ihtiyaç haline gelebilmesi için önceki ihtiyaçların karşılanmış olması gerekmektedir. Bireylerin ihtiyaçları fizyolojik, güvenlik, sosyal, değer verilme arzusu ve kendini gerçekleştirme ihtiyaçları olarak ayrılabilir. İyileşmenin sağlanabilmesi için öncelikle bir ihtiyacın karşılanması gereklidir (Eren, 2009).

Fizyolojik ihtiyaçlar: Bireyin öncelikle karşılanması gereken temel ve fiziksel gereksinimlerdir (Burleson ve Thoron, 2014). Bu ihtiyaçlar susadığında su içmek, acıktığında yemek gibi örneklerle ifade edilmektedir. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi teorisine (1970) göre, fizyolojik ihtiyaçlar en temel ve en önemli ihtiyaçlardır. Bu ihtiyaçları yeterince karşılayamayan bireyler, diğer ihtiyaçlarını düşünmekte ve bu ihtiyaçlar için çaba göstermek konusunda zorlanmaktadır. Günümüzde de birçok insan, yaşamları boyunca bu temel ihtiyaçlarını karşılamak için sürekli bir çaba içerisinde olmuştur. Berl ve arkadaşları (1984), belirli bir ihtiyacın doyum düzeyi arttıkça, o ihtiyacın öneminin azaldığını ve bir üst düzeydeki ihtiyacın birey için daha öncelikli hale geldiğini belirtmişlerdir. Taormina ve Gao (2013) ise yaptıkları çalışmada, fizyolojik ihtiyaçlar ile saygı görme gereksiniminin bireyler için özel bir öneme sahip olduğunu ortaya koymuşlardır. Ayrıca, fiziksel ihtiyaçların diğer

dört ihtiyaç düzeyinin temelini oluşturduğu vurgulanmakla birlikte, çalışmada özellikle kendini gerçekleştirme düzeyi ile güçlü bir ilişki tespit edilmiştir.

Güvenlik ihtiyaçları: Fiziksel ihtiyaçlarını karşılayan bireylerin bir sonraki hissedeceği ihtiyaç kategorisi güvenlik olacaktır (Maslow, 1943). Güvenlik ihtiyaçları; fiziksel güvenlik, finansal güvenlik, zarardan korunma ve yaşamda kalmak için bir dizi rasyonel gereklilikleri içinde barındırmaktadır. Güvenlik ihtiyaçları, bireyin kendini güvende hissetme arzusuyla bağlantılı olup; kendini koruma, öz güven geliştirme, korku ve kaygıdan uzak durma, belirsizlikten kaçınma gibi psikolojik unsurların yanı sıra, yaşamda düzenin sağlanması, planlama yapılması, kuralların varlığı ve sınırların belirlenmesi gibi yapısal unsurları da kapsamaktadır. Bireyler genellikle alıştıkları istikrar ve düzen ortamında yaşamayı tercih ederler ve alışkın oldukları şartlardan uzaklaşmak, yeni ve farklı durumlarla karşılaşmak onları rahatsız edebilir. İnsanların genellikle beklenmedik ve olağandışı durumlarla nadiren karşılaşmaları sebebiyle düzenli bir hayat arzusu içinde olmaları bu durumu açıklayabilir. Güvenlik ihtiyaçları fizyolojik ihtiyaçlar gibi karşılandığında, bireylerin davranışlarını belirleyen temel güdülerden biri hâline gelir (Reid-Cunningham, 2008).

Güvenlik ihtiyacı, bireylerin psikolojik ve fiziksel tehditlerden korunma arzusuyla, istikrarlı, düzenli ve kontrollü bir ortam arayışını vurgulamaktadır. Bu ihtiyaç, emniyet ve güvenlik gibi gereksinimlerini içermektedir. Hayatta kalmak için önemli olmasına rağmen, fizyolojik ihtiyaçlar kadar zorunlu değildir (Zakaria ve Malek, 2014). Güvenlik sağlanmadığında, bireylerde korku, endişe ve kaygılar oluşabilir. Maslow, güvenliğin sağlanmasının yaşam kalitesini artıracak ve piramidin bir üst seviyesine geçişi kolaylaştıracağını belirtmiştir (Zalenski ve Raspa, 2006).

Ait olma ve sevgi ihtiyacı: Bireyin fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçları makul bir düzeyde karşılanmışsa genellikle üçüncü bir ihtiyaç grubu belirgin hâle gelmektedir (Maslow, 1943). Bireylerin ait olma ve sevgi ihtiyacı; başkaları tarafından kabul edilme, yakın ilişkiler kurma, çevrelerine saygı gösterme, arkadaşlık ve sevgi dolu bağlantılar kurma arzusu gibi duyguları içermektedir. Bu ihtiyaç grubu bireylerin topluluk içinde yer alma, ilişkiler kurma ve çevreleriyle sağlıklı etkileşimde bulunma içgüdüleriyle yakından ilişkilidir. Temel olarak ait olma ve sevgi ihtiyacının karşılandığı grup, ailedir. Bu gruptaki aidiyet ve sevgi duyguları, bireyin kişiliğini farklı yaşam dönemlerinde etkileyebilir. Ailedeki anne, baba, kardeşler ve yakın akrabalar bireyin sevgi ve sevilme ihtiyacını karşılamada önemli bir rol oynamaktadır. Birey kendi ailesini kurduğunda geçmişte ailesinden aldığı sevgiyi, kendi eşi ve çocuklarına aktarma sorumluluğunu üstlenecektir. Ancak birey, büyüdüğü aile ortamında sevgi ihtiyacını

tam anlamıyla karşılayamamışsa, bu durum kendi kurduğu ailesinde ve yaşadığı toplumda çeşitli sorunlara yol açabilir (Uludağ, 2010).

Taormina ve Gao (2013), bazı toplumlarda eğitimin bireylerin kendilerini geliştirmesi için bir yol olduğunu ve eğitim seviyesi yüksek olan yani fazla eğitim alan kişilerin, toplumun diğer üyeleri tarafından daha fazla kabul görme ve ait olma hissi yaşadığını belirtmişlerdir. Ayrıca bireylerin aylık gelirleri azaldıkça ait olma hissinin arttığını da gözlemlemişlerdir. Öğrencilerin bilişsel öğrenmelerini tamamladıklarında grup içinde kendilerini daha güvende hissettiklerini ve böylece aidiyet duygusunun çoğunlukla görüldüğünü tespit etmişlerdir.

Takdir edilme ve saygı ihtiyacı: Maslow, insanın gündelik hayattaki deneyimlerinin belirli bir yapıda olduğunu öne sürmüştür (Zalenski ve Raspa, 2006). Bu bağlamda takdir edilme ve saygı ihtiyacı, bireylerin kurum içinde ve dışında prestij kazanmasıyla ilgilidir. Hedeflere ulaşıldığında, bireyler bu başarıdan kaynaklanan bir rahatlık hisseder ve bu durum, kişinin kendisinden ve başkalarından gelen başarı düzeyi veya statüsünü belirler (Zakaria ve Malek, 2014). Başarı, güven ve statü gibi unsurlar, takdir edilme ve özgüven ihtiyacının karşılanmasında önemli rol oynar.

Takdir edilme ve saygı ihtiyacı, bireylerin başkaları tarafından değer görme ve kendi içsel saygılarını sağlama ihtiyaçlarını içerir. Bu ihtiyaç iki aşamadan oluşur: İlk aşamada, bireylerin başkaları tarafından takdir edilme arzusu yer alırken, ikinci aşamada bireylerin kendi içsel değerlerini tanıma ve kendilerine saygı gösterme gereksinimi bulunur (Maslow, 1943). Toplumda daha yüksek değerlere sahip olmak, bireylerin öz saygılarını güçlendirme ve başkalarından saygı görme isteğiyle bağlantılıdır (Uludağ, 2010).

Saygınlık, başarı ve tanınma, bireylerin benlik saygısının oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Literatürde öğrencilerin bu aşamada saygın ve değerli hissetmeleri, performanslarına yönelik güven duygusu kazanmalarının gerekli olduğu vurgulanmıştır. Günümüz yaşam koşullarında, saygı ihtiyacını tam anlamıyla karşılayamayan bireyler, sosyal medya platformları aracılığıyla bu eksikliği gidermeye çalışmaktadırlar. Sosyal medyadaki beğeniler, takipçiler ve olumlu yorumlar, bireylere sanal bir değer ve itibar kazandırarak çevrimiçi varlıklarını güçlendirmekte ve sosyal etkileşimlerini artırmaktadır.

Kendini gerçekleştirme ihtiyacı: Bireyler temel ihtiyaçları karşılandığında kendilerini ve çevrelerini daha iyi anlayarak, daha yüksek gelişim seviyelerine geçme konusunda kendilerini hazır hissedebilirler (Sengupta, 2011). Kendini gerçekleştirme, bireyin mevcut potansiyelini en üst düzeye çıkarma ve bireysel hedeflerine ulaşma isteğini ifade etmektedir. Bu ihtiyaçlar, bireylerin sadece mevcut yeteneklerini geliştirmelerini değil aynı zamanda yaratıcı, entelektüel ve duygusal anlamda da tatmin olmalarını sağlamaktadır. Kendini

gerçekleştirme süreci, bireyin yaşamına anlam ve amaç katar, kendi değerlerini ve hedeflerini gerçekleştirmesine olanak tanımaktadır. Bu süreçte bireyler kişisel başarılar elde ederek, yeni beceriler öğrenerek ve topluma katkıda bulunarak tatmin duygusunu güçlendirirler. Sonuç olarak kendini gerçekleştirme, bireylerin hayatlarını daha anlamlı ve doyurucu bir şekilde yaşamalarını destekler ve genel yaşam kalitelerini artırma konusunda yardımcı olmaktadır (Maslow, 1970).

Kendini gerçekleştirme, hiyerarşinin ilk dört aşamasındaki ihtiyaçlardan daha soyut bir kavramdır ve felsefi bir temele dayanır. Bu aşama, Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi teorisinin (1970) en iyi bilinen, ancak en az anlaşılan basamağı olmuştur (Parıltı, 1999). Bireyin mevcut potansiyelinin farkında olarak bu potansiyeli en üst düzeyde kullanabilmesi anlamına gelir. Kendini gerçekleştirmiş bireyler, deneyimlerini sıradanın ötesine taşıyarak hayatlarını en üst düzeyde yaşarlar. Bu deneyimler, bireyde canlanma ve aydınlanma gibi motive edici duygular oluşturmaktadır (Zalenski ve Raspa, 2006). Kendini gerçekleştirmeyi destekleyen bazı davranışlar ve özellikler şunlardır:

- Hayatı, bir çocuk gibi merakla ve dikkatle özümseyebilmek,
- Başkalarına bağlı kalmadan yeni deneyimlere açık olmak,
- Deneyimlerin değerlendirilmesinde siyasi veya idari güçlerin yerine, kendi iç sesini dinlemek,
- Gösterişten uzak durarak dürüst olmak,
- Çoğunlukla aynı görüşte olmadığında bile sonuçlara hazırlıklı olmak,
- Sorumluluk almaktan kaçınmamak ve çok çalışmak,
- Vazgeçme cesaretine sahip olmak.

Kendini gerçekleştirme, bireyin “her şey” olma arzusunu ifade eder. Bu ihtiyaç, diğer dört basamaktaki gibi bir eksiklikten kaynaklanmaz, bireysel gelişime odaklanır ve çok az sayıda birey bu seviyeye tam anlamıyla ulaşabilmektedir (Burleson & Thoron, 2014). Kendini gerçekleştirmiş bireyler yaratıcılıkta, potansiyellerini değerlendirmede ve zirve deneyim arayışlarında diğerlerinden belirgin bir şekilde üstündür. Temel ihtiyaçlarını karşılayan bireyler, hayatın nihai değerlerine odaklanır ve bu doğrultuda çaba göstermektedir. Nihai değerler, mutlak gerçekliğin ve estetik açıdan saf güzelliğin kavranmasını temel alan idealler bütünüdür. Günümüz dünyasının gereksinim duyduğu en önemli unsurlardan biri ise, bireyler arasında anlamlı bir bağ kurabilecek, evrensel değerlere dayalı bir düşünce sisteminin inşa edilmesidir.

Rekreasyon ihtiyacı, bireylerin yaşam kalitelerini artırmak ve çeşitli fiziksel, zihinsel veya sosyal gereksinimlerini karşılamak amacıyla eğlenceli ve dinlendirici etkinlikler

arayışını ifade etmektedir. Bireylerin bu ihtiyaçları tatmin etmek için katıldıkları rekreasyonel etkinlikler, çeşitli somut ve etkili çözümler sunabilmektedir. Bireyler stres atma, sosyal bağları güçlendirme, fiziksel sağlıklarını koruma veya kişisel becerilerini geliştirme gibi çeşitli nedenlerle rekreasyonel etkinliklere yönelmektedirler. Bu bağlamda rekreasyon ihtiyacı, hangi tür etkinliklerin bireylerin ihtiyaçlarına hitap ettiğini belirlerken, katılım nedenleri ise bu etkinliklere yönelmenin arkasındaki motivasyonları açıklamaktadır. Böylece bireylerin farklı ihtiyaçlarını karşılamak için hangi rekreasyonel etkinlikleri seçtiklerini ve bu seçimlerin arkasındaki nedenleri daha iyi anlayabilmemize yardımcı olacaktır.

1.7. Rekreasyon Etkinliklerine Katılım Nedenleri

Toplumsal yaşamda bireyler, ilgi alanları, istekleri ve ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çeşitli etkinliklere katılım göstermektedir. Günümüzün yoğun ve stresli yaşam koşulları içerisinde bireyler, hem günlük sorumluluklarını yerine getirmekte hem de serbest zamanlarını yakın çevrelerinde ya da daha uzak bölgelerde gerçekleştirilen etkinliklerle değerlendirme yoluna gitmektedir. (Belli vd., 2022). Rekreasyon etkinliklerine katılımın birçok olumlu etkisi bulunmakla birlikte, bu etkinliklere katılımı olumsuz yönde etkileyen çeşitli faktörler de mevcuttur. Rekreasyon etkinliklerine katılımı etkileyen en önemli faktörlerden biri demografik değişkenlerdir. Örneğin, kadınlar ve erkekler arasında rekreasyonel etkinliklerden beklentiler farklılık gösterebilir ve dolayısıyla katılım sıklığını ve tercih edilen etkinlik türlerini etkileyebilir. Ayrıca bireyin eğitim seviyesi ve yaşı rekreasyon etkinliklerine katılım üzerinde etkili olan diğer demografik faktörler arasındadır (Sağıroğlu ve Ayar, 2017; Demir ve Demir, 2006). Demografik değişkenlerin yanı sıra, sosyal ve ekonomik faktörler de rekreatif aktivitelere katılımı etkileyen önemli unsurlar arasında gösterilebilir. Araştırmalar insanların sosyal statüleri, meslekleri ve gelir düzeylerinin rekreasyon etkinliklerine katılım üzerinde belirleyici rol oynadığını göstermektedir (Güldür ve Yaşartürk, 2020). Bununla birlikte, rekreasyonel etkinliklere katılım sürecinde psikolojik faktörler de önemli bir yer tutmaktadır. Bireyler hayatları boyunca çeşitli olumsuz durumlarla karşılaşabilirler. Bu olumsuz durumlar bireylerde stres ve kaygı gibi birçok olumsuz duygu yaratabilir. Yapılan araştırmalar, psikolojik unsurların rekreasyonel etkinliklere yönelmede etkili olduğunu vurgulamaktadır.

Tekin ve Kaldırımcı (2008), rekreasyonel aktivitelere katılımın aerobik kapasite, denge, esneklik ve kuvvet düzeylerinde artış sağladığını ve sportif etkinliklerin, rekreasyon bağlamında en fazla ilgi gören ve geniş bir alanı kapsayan faaliyetler arasında yer aldığını belirtmişlerdir. Bireylerin serbest zaman etkinliklerine katılma nedenleri aynı zamanda bu

etkinliklerden beklenen faydaları da belirlemektedir. Sosyal değerlerin oluşumunda ve sürekliliğinin sağlanmasında, bireyler ve toplumlararası iletişimin oluşumunda etkinliklerin yadsınamaz katkıları bulunmaktadır. Psikososyal bakımdan bireylerin gelişimlerini tamamlayabilmesini kolaylaştıran etkinliklere katılım sayesinde kişi sosyal çevresinde ve spor etkinliklerinin etkileşim alanı içerisinde rahatça sosyalleşebilmektedir (Weinberg ve Gould, 2015). Örneğin, fiziksel sağlığını korumak amacıyla koşan bir bireyin temel motivasyonu, fiziksel kondisyonunu sürdürmektir, ancak bu etkinliğin nerede, kiminle ve ne sıklıkta yapılacağı kişisel bir tercihtir. Müziği seven bireyler için müzikle uğraşmak içsel bir motivasyon kaynağı olabilirken, ünlülerin konserleri gibi dışsal etkenler de müzikle ilgilenme yönündeki motivasyonu artırabilmektedir. Serbest zaman etkinlikleri, bireyin bağımsızlık ve yeterlilik düzeyini artırmanın yanı sıra çevreye uyumu teşvik eder, depresyonu ve ruh sağlığı sorunlarını azaltır, akademik ve mesleki başarıya olumlu katkı sağlar ve bireysel hayata sosyal ve manevi açıdan değer katmaktadır (Weinberg ve Gould, 2015).

Bireylerin serbest zaman etkinliklerine katılmaları ve bu etkinlikleri tercih etmelerini etkileyen faktörlerin önemi kişiden kişiye değişebilir. Bu faktörler genellikle bireysel ve bireysel olmayan olarak iki gruba ayrılabilir. Bireylerin serbest zaman etkinliklerine katılımını etkileyen çeşitli faktörler bulunmaktadır. Bireysel faktörler kapsamında ihtiyaçlar, motivasyonlar, tutumlar, algılar, önceki deneyimler, değer yargıları ve benlik kavramı yer almaktadır. Öte yandan, bireyin içinde bulunduğu sosyal çevreye bağlı olarak gelişen bireysel olmayan faktörler arasında aile yapısı, mesleki durum, kültürel özellikler ve referans grupları gibi unsurlar öne çıkmaktadır. Cömert ve Durmaz (2006) ise bu faktörleri daha ayrıntılı şekilde sınıflandırarak; kişisel faktörleri (yaş, yaşam evresi, ekonomik durum, meslek ve yaşam tarzı), kültürel faktörleri (kültür, alt kültür ve sosyal sınıf), sosyal faktörleri (aile, referans grupları, roller ve statüler) ve psikolojik özellikleri (tutumlar, inançlar, motivasyon, öğrenme ve algı) bireyin serbest zaman faaliyetlerine yöneliminde etkili başlıca unsurlar olarak tanımlamaktadır (Cömert ve Durmaz, 2006).

Rekreasyon, bireylerin serbest zamanlarını keyifli ve anlamlı bir şekilde değerlendirmelerini sağlarken, fiziksel etkinliğin bu süreçte önemli bir rol oynadığını belirtmek gerekir. Rekreasyonel fiziksel etkinlik, rekreasyonun temel bileşenlerinden biri olup fiziksel sağlığı artırma, zihinsel ve sosyal yarar sağlama amacı taşımaktadır. Egzersiz, spor ve diğer hareketleri gerektiren etkinlikler rekreasyonun fiziksel yönünü oluşturmaktadır. Bu tür etkinlikler, bireylerin enerjilerini olumlu bir şekilde harcamalarına, kas ve eklem sağlığını korumalarına ve genel yaşam kalitelerini yükseltmelerine yardımcı olmaktadır. Örneğin, bir koşu parkurundaki sabah koşuları veya grup sporları gibi fiziksel etkinlikler sadece bedensel

sağlığı desteklemekle kalmaz aynı zamanda sosyal etkileşimi artırır ve stres azaltıcı etkiler sağlamaktadır. Bu bağlamda fiziksel etkinlikler, rekreasyonun sağlığa yönelik sosyal ve duygusal faydalarını somutlaştırarak kişilerin boş zamanlarını verimli ve tatmin edici bir şekilde geçirmelerine katkıda bulunmaktadır.

1.8. Rekreasyonel Fiziksel Aktivite

Kentleşme ile birlikte nüfusunun artması ve artan yapılaşma bireylerin doğaya karşı olan bağlarını önemli derecede azaltmış ve bireylerin günlük yaşantılarında daha sinirli, stresli, öfkeli ve kaygılı olmalarına sebep olmuştur. Artan stres, öfke ve kaygı durumları bireyde farklı sağlık problemlerini beraberinde getirmiştir. Psikolojik problemler, stres, yorgunluk, genç suçluluğu ve bunlarla birlikte artan toplumsal sıkıntılar bireyin ve dolayısıyla toplumun genel yapısını olumsuz etkilemektedir. Kentleşmenin getirdiği stres ve sağlık sorunları, bireyleri bu olumsuzluklarla başa çıkmanın yollarını aramaya yöneltmiştir. Fiziksel etkinlik bedensel ve zihinsel iyilik hali sağlama potansiyeliyle, bireylerin serbest zamanlarını değerlendirme tercihlerinde önemli bir rol oynamaktadır (Çetiner, 2019).

Fiziksel etkinliği anlamanın temelinde, insanların serbest zamanlarını neden fiziksel aktiviteye ayırdıkları sorusu yatmaktadır. Sağlık, görünüm, keyif alma, sosyal etkileşim, stresten arınma vb. gibi faktörler fiziksel etkinliğe katılımın başlıca sebepleri arasında sayılmaktadır. Ancak geçmişte kabul gören gelenekler, fiziksel etkinlik düzeyini önemli ölçüde azaltmıştır. Özellikle sosyal ve yapılandırılmış çevrenin fiziksel etkinlik fırsatları üzerindeki etkilerini araştıran çalışmalar, bu normların fiziksel etkinlik düzeyini nasıl olumsuz etkilediğini gözler önüne sermektedir. Örneğin, bazı toplumlarda yerleşik olan sosyal normlar, belirli etkinlikleri yapmayı teşvik etmeyebilir ve bireylerin fiziksel etkinliğe katılımını azaltabilir. Ayrıca, sosyal ve kültürel faktörler, bireylerin fiziksel etkinliğe katılımı üzerinde büyük bir etkiye sahip olabilir ve zamanla fiziksel etkinlik seviyelerinin düşmesine neden olabilir.

Fiziksel etkinlik, enerji harcaması sonucu iskelet kasları kullanılarak gerçekleştirilen her türlü vücut hareketidir ve mesleki etkinlikleri, ev işlerini, serbest zaman etkinliklerini, spor ve fitness veya sağlık amaçlı planlanan egzersizleri içermektedir. Dolayısıyla, bu kavram; spor ve egzersizden hobilere ve günlük yaşama kadar, yaşam içerisinde yer alan tüm insan faaliyetlerini kapsamaktadır. Fiziksel etkinlik, bedensel faaliyetler aracılığıyla bedeni şekillendirir ve fiziksel dünyanın maddi varlıklarıyla etkileşim kurma imkânı sağlamaktadır (Katzmarzyk ve Mason, 2009).

Fiziksel etkinlik; zihinsel, duygusal ve fiziksel sağlığı geliştirir, yaşam tarzını olumlu yönde değiştirir, hastalık risklerini azaltır, stresi hafifletir, olumlu bir ruh hali sağlar, yaşam becerilerini artırır, konsantrasyonu güçlendirir ve zihinsel yorgunluk ile agresif davranışları azaltmaktadır (Brymer ve Davids, 2016). Ayrıca, fizyolojik, metabolik ve psikolojik parametrelerde iyileşmelere yol açar ve kardiyovasküler hastalıklar, hipertansiyon, diyabet, obezite, osteoporoz, sarkopeni, psikiyatrik bozukluklar ve bazı kanser türlerinin riskini azaltma ile ilişkilidir. Serbest zamanlarda yapılan fiziksel etkinliklerin sağlık üzerindeki etkileri, katılan kişinin fiziksel etkinlik türüne, psikolojik ve fiziksel sağlık durumuna ve mevcut etkinlik fırsatlarına bağlı olarak değişebilir. Fiziksel etkinliğin zihinsel, duygusal ve fiziksel sağlığa olan faydaları, bireylerin yaşam kalitesini artırmada önemli bir rol oynamaktadır. Serbest zamanlarda rekreasyonel fiziksel etkinliklere katılım bireysel sağlık ve toplumsal refah açısından kritik bir öneme sahiptir.

Rekreasyonel fiziksel etkinliklere düzenli olarak katılım sağlayan bireylerin, özellikle bilişsel ve sosyal gelişimi destekleyici nitelikteki faaliyetlerle serbest zamanlarını aktif biçimde değerlendirmeleri, yaşam kalitesi üzerinde çeşitli olumlu etkiler yaratmaktadır. Bu etkinliklerin; bireyin bedensel ve ruhsal sağlığının korunması ve geliştirilmesi, obezite oranlarının azaltılması, kronik hastalıkların tedavi sürecine destek sağlanması, sedanter yaşam tarzının azaltılması ve sosyal etkileşimin artırılması gibi çok boyutlu katkılar sunduğu ifade edilmektedir. (Dinç vd., 2018). Rekreasyonel fiziksel aktivite, kişilerin serbest zamanlarında gönüllü olarak katıldıkları, keyif alarak geręekleřtirdikleri ve genellikle açık hava ortamlarında yapılan fiziksel etkinlikleri içermektedir. Bu etkinlikler, bireylerin günlük yaşamın getirdiği stres ve gerginliklerden uzaklaşmasına yardımcı olurken, aynı zamanda fiziksel sağlıklarını da koruma ve geliştirme fırsatı sunmaktadır. Rekreasyonel fiziksel aktivite, bireylerin bedensel kondisyonunu artırmakta ayrıca sosyal etkileşimlerini güçlendirerek toplumsal bağlarını pekiştirmektedir (Brymer ve Davids, 2016). Rekreasyonel fiziksel aktivitenin bireyler üzerindeki olumlu etkileri göz önüne alındığında, bu etkinliklerin düzenli olarak yapılmasıyla elde edilebilecek biręok fayda bulunmaktadır.

1.8.1. Fiziksel Sağlığa Etkileri

Fiziksel hareketsizlik obezite, yüksek kolesterol ve hipertansiyon gibi sağlık sorunları açısından risk oluşturmaktadır. Son otuz yılda çocuklar ve ergenler arasında obezite oranlarında büyük artışlar yaşanmış ve bu durum, diyabet gibi hastalıklarla ilişkilendirilmiş, hastalıklara yakalanma risklerini artırmıştır. Obezitenin artışında asitli iğecek tüketimi, hazır gıdaların artışı, televizyon başında geçirilen zaman ve bilgisayar ile video oyunlarına kolay

erişim gibi faktörler etkili olmuştur. Obezitenin engellenmesinde doğru beslenme alışkanlıklarının yanı sıra rekreasyonel fiziksel aktivitelerin de önemli olduğu bilinmektedir. Ayrıca, rekreasyonel fiziksel etkinlikler kardiyovasküler hastalıklar, tip 2 diyabet ve bazı kanser türleri (kolon ve meme kanseri) gibi sağlık sorunlarına karşı korunmaya yardımcı olmaktadır. Gençlerde iskelet gelişimi için önemli olan fiziksel etkinlik, yaşlı bireyler için de eklem işlevselliği ve kemik sağlığını koruma, düşme ve kırıklara karşı koruyucu bir rol oynamaktadır (Healey, 2013). Rekreasyonel fiziksel aktiviteler, erken ölüm ve diğer sağlık sorunlarının azaltılmasında etkili olduğu gibi, sigara gibi olumsuz yaşam biçimi seçimlerine karşı da bir koruma sağlamaktadır (Stumbo ve Peterson, 2004). Ayrıca, kan şekeri seviyelerinin düzenlenmesi, uyku kalitesinin iyileştirilmesi, aerobik dayanıklılık, esneklik, denge ve koordinasyon gibi özelliklerin gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, rekreasyonel fiziksel aktiviteler, sağlıkla ilişkili çeşitli faydalar sağlayarak bireylerin yaşam kalitesini olumlu yönde etkileyen önemli bir unsurdur.

1.8.2. Psikolojik Sağlığa Etkileri

Rekreasyonel fiziksel aktivitelerin depresyonu önleme, stres ve kaygıyı azaltma ve ruh hâlini iyileştirme üzerinde önemli katkıları bulunmaktadır (Healey, 2013). Özellikle her yıl milyonlarca genç birey depresyondan etkilenip; düşük benlik saygısı, güven eksikliği ve kişilerarası ile sosyal becerilerde zorluk çekmesine neden olmakta ve dolayısıyla okul başarısını ve aile içi iletişimi olumsuz şekilde etkilemektedir. İlerleyen depresyonla birlikte sigara ve alkol kullanımı gibi olumsuz davranışlara eğilim de artmaktadır. Düzenli olarak yapılan fiziksel etkinliklerin, depresyonun etkilerini azalttığı, insan beyninde ve vücudunda serotonin, dopamin ve norepinefrin gibi hormonları etkilediği bilinmektedir.

Rekreasyonel fiziksel aktiviteler, genç bireylerin kimlik oluşturmalarına katkıda bulunduğu, karar verme ve güven oluşturma süreçlerinde faydalar sağladığı, ayrıca kendini ifade etme başarısını artırmada fırsatlar sunduğu görülmektedir. Ayrıca çocuklarda değer gelişimine katkı sağlamakta, problem çözme kapasitesini ve akademik performansı geliştirmekte, iş yerlerinde ise çalışanların verimliliğini artırmaktadır (Healey, 2013). Bunun yanı sıra, Maslow'un kendini gerçekleştirme kavramıyla psikolojik etkinin özleştigi anlaşılmaktadır. Rekreasyonel etkinlikler, bireylere kendilerini gerçekleştirebilecekleri bir ortam sunarak, serbest zamanlarda yetenek, kabiliyet, kapasite ve potansiyellerinin gelişmesine olanak tanır (Stumbo ve Peterson, 2004).

1.9. Spor

Spor çok boyutlu karmaşık bir kavram olması, neredeyse insanlık tarihi kadar eski olması ve farklı bakış açıları olması sebebiyle spor kavramıyla ilgili birçok tanım bulunmaktadır (Yetim, 2000). Bu tanımlardan bazıları olarak aşağıda verilmiştir.

Spor kelimesi köken bakımından dis ve porte'den "disport" sözcüğünden gelmektedir. Bu kelime 'işten uzak durma, ağır iş değil fakat eğlenceli' gibi anlamları kapsamaktadır. Spor genel olarak insanın tek başına çalışmasından farklı olarak oyun yönüyle ağır basmaktadır. Sonucu önemli fakat toplumsal ilişkileri artıran, sağlığa katkılarda bulunan kurallarla sınırlandırılmış oyundur.

Spor, kendine has kuralları çerçevesinde genellikle yarışma temelli, bedensel ve zihinsel yeteneklere katkı sağlayan eğitici uğraşlardır. Erdemli (1996), sporun belirli bir tanımından yola çıkmak yerine sporu temel özellikleriyle belirmenin daha doğru olacağını söylemiş ama birçok niteliklerinin iç içe olduğu için bu işin zor olduğunu da eklemiş ve sonrasında sporun başlıca özelliklerini şöyle açıklamıştır:

Spor insana özgüdür, yeryüzünde insandan başka spor yapan yoktur.

Spor her insanın yapabileceği bir aktivitedir, sadece belli özellikleri olan insanların yapacağı bir şey değildir.

Spor öznel bir bilinçtir kişi rızasıyla yapar.

Spor, sadece fiziksel olmayıp beden, zekanın, duyguların yani insanın tüm varlığıyla ilişkilidir.

Spor tek kişiye özgü olmayıp bireysel yapılsa bile katılma ve paylaşma temelli olaydır.

Sporun içinde oyun ve eğlence vardır.

Spor kavramının özü amatör bir kavramdır ama bu profesyonel olarak yapılmayacağı, spordan para kazanılmayacağı anlamına gelmez.

Yaşa göre yapılan sporun şekli farklılık gösterse de, spor insanın doğumundan ölümüne kadar uzun süreli bir etkinliktir.

İnsanın hayatına çok yönlü artılar katan bir etkinliktir.

Spor beden ile ruha hitap eden ciddiye alınması gereken sosyal bir olgudur.

Sporu; yarışma, eğlence ve sağlık amaçlarının daha da ötesinde reklam, propaganda, bilim ve meslek olarak değerlendirmiştir.

Blumenstein (2001) ise çoğu kişinin sporu sadece kas ve kemikten ibaret olduğunu düşündüğünü fakat sporun kişiyi psikolojik, ruhsal ve fiziksel olarak birçok yönden bütünlüğe götüren gizemli bir uğraş olarak nitelendiriyor.

İnsan doğayla ve kişilerle mücadele ederken bedensel kabiliyetleri kazanması sonrasında beceri yarıştırmaya olarak ortaya çıkan spor; oyun, oyalanma, barışçıl sonuçları olan, kişileri boş zamanlarında birçok açıdan geliştiren bir süreç olduğu belirtilmiştir.

1.10. Spor ve Aile

Aile, çocukların içinde yaşamış olduğu ve bu yaşantı içerisinde bakımının karşılandığı öğretimin devam ettiği edinilmiş olan bu öğrenmelerin ve kültürlerin gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlayan bireylerin hayatını idame ettirdiği en temel yer olarak tanımlanmaktadır. Aile kavramı açıklanırken çok sayıda sosyolog farklı şekilde açıklama getirmiş olsa dahi tüm kavramları kapsayan ortak özellik insan ve toplum hayatı için en gerekli olgu olması vurgulanmıştır.

Aile tüm toplumu kapsayan evrensel bir kurum olma özelliği taşımaktadır. Aile toplumun içerisinde olan bütün sosyal kurumların en başında gelen bir kurum olup faaliyetlerine devam etmesine destek sağlamaktadır. Çocuk doğduğu andan itibaren okul dönemi başlayana kadar ailesi ile birlikte dir. Doğduğu andan itibaren okul süreci başlayana kadar ilk öğrenmelerin hepsi aile içerisinde gerçekleşmektedir (Öztürk, 1998).

Ailenin, bireylerin spor etkinliklerine katılımında temel bir rolü vardır. Eğer aile, çocuğun spor aktivitelerine katılmasını teşvik eder ve gereksinim duyulan olanakları sağlarsa, çocuk kendi alanında daha büyük başarılar elde etme olasılığı artar; ayrıca daha sağlıklı bir sosyal gelişim süreci geçirme fırsatı bulur. Çocuğun spor ile tanışıp sportif faaliyetlere katılım sağlamasında en gerekli husus ailesi olup, erken yaşta yönlendirilirse sportif faaliyetlerde daha başarılı ve toplumsallaşma evresi de o kadar hızlı gerçekleşmektedir. Buradan yola çıkarak ailenin toplumsallaştırma işlevinin önemi görürüz. Çocuğun topluma kazandırılması bireyin fizyolojik ve psikolojik açıdan daha sağlıklı olması açısından önem taşımaktadır (Dever, 2010). Çocukların sportif faaliyetlere erken yaşlarda kazandırılıp yetenek ve becerilerine uygun spor branşına yönlendirilmesi yaşamış olduğu ülke içinde oldukça önemli olup o ülkenin spor alanındaki başarısını da etkilemektedir. Bu durumdan dolayı ailenin spor konusunda bilinçli olması eğitimciler ile koordineli olarak hareket etmesi oldukça önemlidir. Ebeveynlerin, spor faaliyetleri sırasında çocukların yanında olup desteklemesi aile ilişkilerini de geliştirecektir. Ailelerin, çocuklarına olumsuz yönde konuşmalardan uzak durması gerekmektedir. Hatta sportif faaliyetlere katılmış olduğu için desteklenmesi lazımdır. Çocuklar sosyal çevresi içerisinde yaşanmakta olan olayları değerlendirirken ve davranış gelişimi sağlarken ebeveynlerin sergilemiş olduğu tutumlardan etkilenmektedir (Öztürk, 1998). Ebeveynler, sporun avantajları ve çocukları üzerindeki etkileri konusunda yeterli

bilgiye sahip olduklarında, çocuklarının spor yapmalarını desteklemek için ellerinden geleni yapacaklardır. Ebeveynler sporun yararları ve çocuklarına olan kazanımları konusunda ne kadar fazla bilgi birikimine sahip olursa sportif faaliyetlere yönlendirme konusunda o kadar istekli olacaklardır. Bunun sebebi ailelerin en değer vermiş olduğu birey çocuklarıdır. Çocuklarının gelişimleri ve eğitimleri için her türlü imkânı sağlamaya çalışacaklardır. Bu sebeple ebeveynler spor konusunda ve spor yapan çocuklarda ruhsal, sosyal ve fiziksel olarak ne kazanımlar kazanacağı konusunda bilgilendirilmelidir. Sağlıklı nesillerin yetiştirilmesi, etkili bir eğitim ile mümkündür ve bu nitelikli eğitimin temel taşı ailedir. Kaliteli bir eğitim sürecinin oluşabilmesi için ailenin rolü en kritik faktörlerden birini oluşturur. (Yetim, 2014). Toplumda daha sağlıklı bireylerin yetişmesi için kaliteli eğitim verilmesi gerekmektedir. Kalite eğitim için en gerekli unsur ailedir (Yetim, 2014).

1.11. Spor ve Toplumsallaşma

İnsanlar sadece fizyolojik ve biyolojik kimlik taşımakla kalmayıp toplumsal olarak da bir kimliğe sahiptir. İnsanlar yetiştiği ve doğduğu toplumların kültürlerin yansıması konumundadır. Bu durumun özü insanın var oluş sebebidir. Bunun sebebi toplum ve kültür kavramlarının insandan ayrı düşünülemez olmasıdır. Birey doğduğu, yetiştiği ve büyüdüğü toplumdan etkilenerek o toplumun kimliğini kazanır. Toplumun içinde bulunan çevrenin örf, adet, gelenek ve davranış tarzları kişiler arası etkileşim sonucu bireylere aktarılır. Bireye kazandırılan bu davranışlar bireyi bir toplumun bir üyesi haline getirir (Yetim, 2014).

Bireyin topluma adapte olması sürecinde bireyler arası etkileşimler sonucu toplumun maddi olanaklarına da adapte olması sağlanır. Bireyi tüm canlı varlıklardan ayrı kılan düşünebiliyor ve toplumsallaşma olgusunu gerçekleştirebilmesidir. Bireyin toplumsallaşma evresi doğduğu andan itibaren tüm yaşamı boyunca süren bir evredir. Birey bu toplumsallaşma sürecinde içinde bulunduğu çevre ve kültürle iç içe olup kendi görev ve sorumluluklarını kazanır. Bu görev ve roller kişilik oluşumunu kazandırır. Bireyin kişilik gelişiminin olduğu yer içinde yaşamış olduğu toplumsal çevredir. Birey sosyal tecrübelerden olmadan kişilik kazanımını gerçekleştiremez. Bireyin toplumsallaşma süreci tüm bireyler için önem taşımaktadır. Bu süreç insanların tüm yaşantısı boyunca önemli bir yer tutmaktadır. Toplum yapısının içerisindeki tutum ve davranışlar o toplumun özelliklerini yansıtmakla beraber bireylerin nasıl davranması gerektiği hakkında bilgi verir (Dever, 2010).

Etimolojik olarak incelendiğinde, "toplumsallaşma" kavramının Latince kökeni olan "socialis" kelimesinden türediği görülmektedir. Bu kelime, "socius" yani dost veya arkadaş anlamına gelen ve "societas" yani toplum veya iş birliği anlamlarına gelen kelimelerden

türetilmiştir. İnsanların içinde bulunduğu toplumun kültür, ahlak, örf ve adetlere adapte olup devamlılık sağladığı süreçlere toplumsallaşma denmektedir (Craig ve Mellor, 2010). Toplumsallaşma bireylerin içinde bulunduğu çevrenin şartlarına adapte olduğu ve o toplumun bir ferdi olarak kendini hissettiği sistem bütünüdür. Birey yaşama gözlerini açtığı andan itibaren toplumsal hayata başlar. Dünyaya geldiği toplumsal çevredeki ebeveynleri ve tüm insanlardan taklit ve gözlem yoluyla bilgiler edinerek toplumsal olarak kendini gerçekleştirmeye çalışıp o toplumun bir ferdi olmaya çalışır.

Toplumsallaşma süreci bireysel ve toplumsal açıdan birtakım sonuçlar doğurmaktadır. Toplumsallaşmanın bireysel açıdan doğurduğu sonuçlar bireyin kişilik kazanımı ve toplumsal kimlik kazandığı konulardır. Toplumsallaşmanın toplumsal açıdan doğurduğu sonuçlar ise toplumsal çevreye adapte olma ve o toplumsal çevrenin örf, adet ve kültürlerinin gelecek kuşaklara kazandırılması ile gerçekleşmektedir. Bu bireysel ve toplumsal bakımdan oluşan sonuçlar sayesinde toplumlararası kültürel ve sosyal aktarım kesintiye uğramamış olup devamlılık süre gelmiş olur (Kaplan ve Çetinkaya, 2014).

Toplumsallaşma içerisindeki kaynakların kültürel kaynaklı olduğu görülür. Toplumsallaşma evresi gerçekleştirilirken bilginin kaynağı toplum içerisindeki kişiler ve toplumsal yapılardır. Toplumsallaşmadaki ana kaynak olarak kabul edilen temsilciler, toplumsal çevredeki tüm kişiler tarafından kabul görmüş, donanımlı ve güvenilir bireylerdir.

Toplumsallaşma sürecinde kabul gören kurumlar bireyin içerisinde bulunduğu toplum, ebeveynler, arkadaşlar, sosyal medya ve dinsel olgudur. Bu süreçteki kurumların ortak hedefi kültürün gelecek kuşaklara taşınmasıdır (Delaney ve Madigan 2015). Ebeveynler tüm donanım ve tecrübelerini çocuklara ve diğer bireylere aktaran bir öğretmen görevini üstlenmektedirler. Toplumsallaşma evresinin işlevleri ve özelliklerinden bahsedebiliriz.

Toplumsallaşmanın esas önceliği toplumdaki bireylere toplumsal çevrenin kanıksamış olduğu gelenek, görenek ve davranışların aktarılmasıdır.

Toplumsallaşmanın diğer amaçlarından bir tanesi de bireye içerisinde bulunduğu sosyal çevredeki görev ve sorumluluklarını aktarmaktır.

Toplumsallaşmanın bireye içinde yaşamış olduğu toplumsal çevrenin değerleri, amaçları ve ideallerinin kazandırılmasıdır.

Toplumsallaşma evresinde kişilik ve karakter olgusunun kazandırılmasıdır (Güven, 1999).

Spor toplumsallaşma sürecinde insanları birleştiren, kaynaştıran bireyler arası etkileşim sağlayan hayatları için gerekli bir olgudur. Toplum için çok gerekli bir yapıya sahip olan sporun her olgusu önemlidir (Delaney ve Madigan, 2015). Sporda toplumsallaşma süreci

kişilerin sportif faaliyetlere katılım sağlaması diğer bireylerde de etkileşim halinde olup sosyal çevredeki değer yargılarını kavrayıp pekiştirdiği alandır (Craig ve Mellor, 2010).

Spor bireyler üzerinde biyolojik, fizyolojik gelişim ile birlikte toplumsal çevre içerisindeki sevgi, saygı ve hoşgörü gibi kavramları da kapsamakta olup ülkelerin refah seviyesi içinde genel geçer bir ölçüt konumundadır (Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı Spor Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2014). Sporun toplumsal çevrede oluşması hedeflenen değerlerin oluşturulup bu değerlerin sürdürülmesinde çok önemli paya sahiptir. Hedeflenen bu değer yargıları sevgi, saygı, hoşgörü, fedakârlık ve adaletli olma gibi unsurlardır.

Spor, bireylerin ve toplumun denge ve istikrarına, aynı zamanda toplumsal kurumların ve davranış biçimlerinin gelişimine de katkıda bulunur. Sporun yararlarından bir tanesi de toplumda bireyin kimlik kazanmasına ve davranışlarının şekillenmesinde aldığı roldür. Kişiler okul öncesi ve çocukluk yıllarında sportif faaliyetler aracılığıyla toplumsal kimliklerinin oluşmasını sağlar. Sportif faaliyetler kişinin sağlıklı bir şekilde toplumda sosyal kimlik ve kişilik gelişimine yardımcı olur. Yetim'e göre (2014), eğitsel oyunlar ve sportif faaliyetlere katılım sağlayan bireylerin toplumsal kimlik kazanımı ve toplum için faydalı olmaları daha basit şekilde gerçekleşmektedir.

Tüm sportif branşların hepsi belirli plan ve oyun kuralları çerçevesinde oluşmuştur. Spor branşlarındaki kurallar tam anlamıyla uygulanmadığı zaman spor olarak adlandırılmaz. Bundan dolayı spor branşlarındaki asıl amaç oyun kuralları çerçevesinde rakip veya rakiplere karşı galip gelmek için çabalamaktır. Sportif faaliyetlere katılım gösteren yani müsabaka ya da yarışmalara katılan sporcuların belirlenmiş olan branş kurallarına göre hareket etmek zorundadır. Yarışma ve müsabaka kurallarına uyulmadığı takdirde sporcu diskalifiye edilerek cezalandırılacaktır. Sporcular müsabaka ve yarışma esnasında bütün kurallara harfiyen dikkat etmesi gerektiği bilincine sahiptir. Spor ile toplumsallaşmanın işlevi burada karşımıza çıkar. Spor müsabakası süresince sporcu müsabaka kurallarına dikkat ederken bu zamanın dışında ise toplumsal çevresindeki kurallara dikkat etmesi gerekmektedir. Birey toplumsal yaşantısındaki kurallara uymadığı takdirde kabul toplumsal çevresinde kabul görmeyeceğinin farkına varmıştır. Sportif faaliyetlere katılım gösteren birey müsabakadaki kuralları denetleyen hakem olduğunu, toplumsal yaşantıdaki kuralların denetlendiği mekanizmanın ise hukuk olduğu bilincine vararak ikisi arasında etkileşim oluşturmuştur (Dever, 2010). Spor yapan bireyin çevresi iletişim kurduğu insan bakımından oldukça geniş olduğundan dolayı sosyalleşme süresi daha hızlı ve daha kolay olacaktır (Yetim, 2014).

1.12. Spor Farkındalığı

Günümüzde sporun yaygınlaşması, şuurulu ve sıhhatli gençlik yetişmesi adına sporun ehemmiyetinin ortaya çıkması ile kişileri bu konuda eğitmek önem arz etmektedir. Çağımızda yaşanan ve süratli bir şekilde gelişen pasif yaşantının tüm insanlığın sağlığını tehdit etmesi ve bu problemin çözülmesi bağlamında en ergonomik kaynak olan sporun tesiri ortaya çıkmıştır. Özellikle dijital çağın gelişimi ve sosyal platformun etkileşimiyle tüm bilimlerde farkındalık hususu ile ilgili çalışmalar yürütülmekte olup dijital platformların aracılığı ile de edinilen bilgiler süratli bir biçimde dağılmaktadır. Dijital platformların bu hızlı gelişiminden yararlı bir şekilde faydalanıldığında, sosyal çevrenin bilinçlenmesi sürat kazanmakta olup, kazandırılmasını arzu ettiğimiz düşünceler basit bir biçimde nakledilmektedir. Kişinin spor hususunda aydınlanması hem kişiye hem de içinde yaşamış olduğu topluma kazanım sağladığından ötürü çağımızda büyük önem arz etmektedir. Spor bilimi üzerine bireylerin ve toplumların bilinçlendirilmesi amaçlanan davranışların kazandırılıp uygulanması spor farkındalığının en önemli amaçlarındandır.

Spor vasıtasıyla farkındalık ve spor farkındalığı tanımları bizlere semantik (anlam bilimsel) açıdan farklı anlamlar doğurmaktadır. Spor vasıtasıyla farkındalık kavramı daha çok geneli kapsamaktayken, spor farkındalığı kavramı ise özeli kapsayarak bireysel bir anlamı vardır. Bu iki kavram içerik bakımından birbiriyle benzese de kavram karmaşasına sebep vermemek adına iki farklı tanım olarak tanımlamasının gerekliliğini vurgulamaktayız. Şu sebeple toplumları bir araya getiren kişilerin ortaklaşa fikri toplumsal belleği oluşturmaktadır. Bireyde oluşturulan davranış değişikliğinin benimsenmesi ve özümsemişi gerekmekte olup daha sonra bunun topluma yansıtılması sonucu toplumlarda davranış değişikliği oluşturulması amaçlanır. Bunun sonucunda toplumda davranış değişikliğini kullanan ve destekleyen insanların var olması gerçekleştirilecektir. Bunun sayesinde ortaklaşa yapı oluşturularak kazandırılması beklenen tutum veya davranışa etki edecektir. Bu bağlamda, “spor farkındalığı” kavramı; bireyin sporun hem bireysel hem de toplumsal düzeydeki yararlarını kavraması, bu bilgileri farklı disiplinlerle ilişkilendirebilmesi, yaşamına entegre etmesi ve çevresini bu doğrultuda bilinçlendirme süreci olarak tanımlanabilir. Buna ek olarak, “spor yoluyla farkındalık” ifadesi ise, toplumda yeterince önemsenmediği düşünülen ancak sosyal yaşam açısından büyük değer taşıyan konulara spor aracılığıyla dikkat çekmeyi, bu konularda toplumsal bilinç oluşturmaya ve ilgili davranışları toplum genelinde sürdürülebilir hâle getirmeyi amaçlayan bireysel ya da kurumsal girişimlere dayalı sosyal farkındalık çalışmaları olarak değerlendirilebilir. Bu konuya bir örnek verecek olursak spor ile ilgili sosyal sorumluluk adıyla geliştirilen faaliyetler ve projeler söylenebilir. Spor farkındalığını

öğrencilerde geliştirip spora yönlendirmek adına Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde yapılan “Okullar Sporla Daha Güzel” spor projesi, engelli vatandaşlara dikkat çekmek vasıtasıyla “Mutlu Çarşambalar” projesi, erken yaşlarda spora teşvik amacıyla “İlkokullarda Spor Dalı Eğitimi” bu projeler örnek teşkil etmektedir (www.gsb.gov.tr ve www.olimpiyatomitesi.org.tr).

1.13. Spora Bağlılık

Türk Dil Kurumu (TDK), “bağlılık” kavramını; bir kişiye karşı duyulan sevgi, saygı ve yakınlık hissiyle birlikte bu duyguların davranışsal olarak da gösterilmesi, yani sadakat biçiminde tanımlamaktadır. (Türk Dil Kurumu, 2019). İşle ilgili olarak gereksinim duyulan, iş üzerinde direnilen, hoşnutluk kazandıran olumlu anlamda zihinsel bir olguya bağlılık adı verilir. Spor manasında sporcuların bağlılıklarını incelersek; Sportif alan içerisinde sporcuların bağlılıkları ise; sporcuların öz güvenleri, sergiledikleri performans ve çabaları, bu öğeler ile birlikte sportif faaliyetlerdeki davranışları ve faaliyet de bulunması ve tümüyle pozitif olarak zihinsel bir olayı deneyimlemesi şeklinde açıklanmaktadır (Lonsdale vd., 2007). Bağlılık kavramı, üst düzey bir his, bir fikir, bir kuruluş ya da kişinin şahsından daha fazla olarak değerlendirdiği bir objeye gösterdiği samimiyet ve yerine getirmekle yükümlü olduğu bir sorumluluk şeklinde açıklanmaktadır.

Bu olgunun kişilerin ortaya koymuş olduğu mesleklere karşı benimsediği tavırlarda, hislerinde önemli bir paya yer verdikleri sanılmaktadır. Bağlılık kavramının üç temel işlevi vardır; ilk işlev bağlılık gösterdiği objelere karşı oldukça güçlü bir arzuya bağlı olunan şey için çok güçlü bir isteğe sahip olmalıdır; ikinci işlev, arada bir kontrolden çıkılması, üçüncüsü ise bağımlı olduğu objeye karşı kararlı olunmasıdır (Shaffer vd., 2000). Kişide oluşan fikişsel, hissel ya da fiziksel tepkilerin oluşmasına etki eden maddeye yatkınlık, bir fiili sonlandırma veya uygulama sürecinde bireyin kendi arzularına hâkim olunamaması olarak açıklanabilir.

Bağlılık; zindelik, içselleştirme ve adanmışlık kavramlarıyla bütünleşen pozitif bir olay şeklinde açıklanmaktadır. Bağlılık kavramında zindelik; üst seviyede performans sergileyebilmeyi, zor şartlar karşısında bile mümkün olanın en iyisini yapmayı temsil eder. Adanmışlık; bireyin icra ettiği işe tamamıyla odaklanmasını, ilham ve coşku duymasını, bir nevi meydan okumasını, kişinin uğraştığı spordan onur duymasını ve onu anlamlandırmasını temsil eder. İçselleştirme ise; işe yoğunlaşmayı, yaptığı sporu sindirmesini ve yaptığı spora kendini kaptırmasını ifade eder.

Sporun doğuşuyla insanlık hep iç içedir ancak genel geçer kapsamlı bir tanım oluşturulmamıştır. “Spor nedir?” sorusuna çağımızdaki popüler kültüre yönelik verilmekte olan cevaplar değişiklik sergilemektedir. (Tekin vd., 2017). Spor kavramı, kişinin sosyal ilişkileri ile düşünsel sıhhatine katkı sağlayan, zihinsel ve bedensel olarak belirli bir seviyeye ulaşmasına yardımcı olan eğitim bilimi ve fizyolojiyi kapsayan oldukça genel bir görüştür (Üçkardeş, 2020). Yetim (2014)’nın düşüncelerine göre spor, insan kuvvetinin, sağlıklı bir biçimde gelişim göstermesi adına uygulanan faaliyetlerin yarışma, eğlence ve oyun formatına uyarlanarak yapılmasıdır. Spor kavramına ilişkin yapılan tanımlar ve etkinlik yönünden farklılık gösterse dahi içerisinde ortak özellikler barındırmaktadır. Spor kavramını özetleyecek olursak; ortaya çıkan ilk odak prensibi bedensel beceri ve performansı içine alan, kuralları olan ve davranışları ekipler vasıtasıyla uygulanan etkinliklerdir (Tekin vd., 2017). Sporun bireysel, toplumsal ve ekonomik yönden çok fazla ehemmiyeti bulunmaktadır. İnsanlar spor faaliyetlerine katılmaları sonucunda edinilen kazanımları yaşantılarına uyarlayabilirler. Spor yapan insanlar da sağlık problemlerine karşı daha dirençli olup, daha fit bir görünüm kazanır ve yaşantısının bütününde becerikli olarak yaşar.

Spor hem bireye hem de toplumsal açıdan bireye yarar sağlamaktadır. Pozitif davranış kazanma, bireyin kendi yeteneklerinin farkına varma, özen ve disiplin olma, vatan konusunda bilinç geliştirme, toplum ile etkileşim halinde olarak aynı davranışlara sahip olma, kendini tanıyarak neleri yapabileceğini bilme, düzenli ve disiplinli çalışma, vatanına hizmet etme, çevresiyle iletişim halinde kalarak benzer paylaşımlar yapma gibi yararları vardır. Bu davranışların yanı sıra spor kavramının ekonomi üstündeki tesiri yadsınamayacak derecededir. Bağlılığın tüketici davranışları üzerinde etkisi büyük önem taşımaktadır. Kuramcılar dönüşüme karşı direnci temsil ettiğini söylemektedir. Bu, gerçekçi girişimlere (ör. Alternatif bir faaliyet/ürün) rağmen, ısrarla ona bağlı kaldıkları anlamını taşımaktadır (Casper vd., 2008). Bu alanda görev yapan spor adamlarının öncelikli hedefi katılımcıların bağlılık düzeyini arttırmaktır. Bu bağlamda bağlılık kavramı katılım çokluğu ve satın alma talebi ile ilişkilidir. Spor olgusunu bağlılık gösteren bireyin spor malzemeleri için daha fazla tüketici olması ve daha fazla spora zaman ayıracağı mantığını doğurmaktadır (Fernandes vd., 2013).

Sporcular doruk performansa ulaşmak için zorlu mücadeleler vermektedir. Böyle dönemlerde sporcular birtakım zorluklarla karşılaşabilmektedir. Karşılaşılan bu problemler sporcularda hem mental hem de fiziksel olarak tahribat yaratabilir. Oluşan bu tahribatlar sporcuda tükenmişlik sendromu olarak açıklanabilir (Kelecek ve Göktürk, 2017). Uzmanlar kavramsal yönden bağlılık kavramının tükenmişlik kavramının zıttı olduğunu tanımlamışlardır (Lonsdale vd., 2007). Büyük çapta bağlılık ve tükenmişlik arasındaki

ilişkinin hem pratik hem de teorik nedenlerden dolayı dikkate değer olduğu vurgulanmaktadır. Yapılan incelemeler sonucunda tükenmişlik kavramının önlenmesinde bağlılık kavramının güçlü bir etkisi olduğunu belirtmişlerdir (Keleş ve Gökürk, 2017).

Bu alanda yapılan araştırmalarda, genç yaştaki sporcuların spor çevrelerinde bulunmaları veya gelişim göstermeleri, sportif alanlarda profesyonel düzeyde başarı kazanmaları, sporu uzun yıllar boyunca devam ettirmeleri adına bağlılık seviyelerinin incelenmesi eğitimciler ve alan yazınında yapılacak çalışmalara kılavuzluk edecek tahmin edilmektedir (Keleş ve Gökürk, 2017). Bu alanda yapılmış araştırmaların kavramsal boyutta benzerlik gösterdiği ve spora bağlı olmanın coşku, inanç, adanmışlık ve zindelik gibi kavramlarla açıklandığı saptanmıştır (Lonsdale vd., 2007; Keleş ve Gökürk, 2017).

Bu alanla ilgilenen spor psikolojisi antrenman ve müsabaka koşullarında atletik performansın devamlılığı performansın artırılması adına psikolojinin bünyesindeki uygulamalardan gerekli olan alanları kendi prensibine alarak ilerleme döneminde hız kazanmıştır. Spor psikolojisinin etkilendiği bölümler bilişsel, sosyal ve gelişimsel psikolojidir. İncelenen araştırmalardan elde edilen bulgulara göre çalışma psikolojisinin de bazen ehemmiyetli fikirlerin ortaya çıkmasının spor psikologları tarafından pay sahibi olduğu görülmüştür. Spor psikolojisi inceleme ve uygulama aşamalarında tükenmişlik konusunun önemli bir bölüm olmasının sebebi, bu yöntem vasıtasıyla ilişkili olması örnek gösterilebilir. Çalışma psikolojisinin farklı bir bölümü daha sonra spor psikolojisi olgusuna uyarlanmış ve iş katılımı hususunda yer alan çalışmalarda çıkarım sağlanan ana temalar ve bulgular, spor psikologlarına spor katılımı hususuna odaklanmaları adına ilham veren bir unsur olarak görülmüştür (Guillén ve Martínez-Alvarado 2014). Bu alanda çalışma yapan bilim insanları sporcuların sportif faaliyetlere katılım seviyelerindeki farklılıkların belirlenmesini saptayabilmek için spor bileşenlerini içeren ve spora katılımını kapsayan güvenilir ve geçerli ölçekler oluşturmuşlardır (Lonsdale vd., 2007).

Spor bağlılığı, bir sporcunun sportif performansı araştırıldığı vakit pozitif bilişsel durumlar ve duygusal durumlar üstüne inşa edilmiş sportif faaliyetlerin arasında bir ilişki olduğu biçiminde anlam kazanmakta ve bu olayın sporla ilgili etkinliklere bağlılık oluşturmaya destek olduğu sanılmaktadır (Martínez-Alvarado vd., 2016). Spor bağlılığı teoremi sporcunun öz güven, fedakârlık ve hareketlilik gibi nitelikleri ile beraber sporda kökleşmiş, pozitif, bilişsel ve duyuşsal bir deneyim elde etmesidir. Bu alanda yapılmış araştırmalar sporcu bağlılığı kavramının temel psikolojik ihtiyaçlar, performans durumu ve güdülenme gibi öğelerle ilgili olduğu saptanmıştır.

Alan yazının tarandığında, spora bağlılık teriminin Thibaut ve Kelley (1959) tarafından oluşturulan sosyal değişim teorisinde meydana geldiği gözlemlenmektedir. Spora bağlılık kavramının biçimini ortaya çıkarmak adına yapılmış araştırmalarda bireylerin spor yapmaktan edindiği haz, spora katılma imkanları, bireysel yatırımlar, sosyal kısıtlamalar, adanmışlık, dinçlik ve sosyal yardımın sporcunun bağlılığını etkilediği düşünülmektedir (Scanlan vd., 1993; Casper vd., 2008). Bu durumdan yola çıkarsak, spor bağlılığının sezgisel fikri, bir sporcunun tükenmişlik durumunun olmasının zıttı bir olay olduğu yorumlanabilir, fakat çalışma psikolojisinin aktarmış olduğu bilgiler bu olayın daha bileşik bir durum olduğunu ortaya çıkarttığı için bu düşünce olayı daha yalın bir konumda göstermektedir. Buradan yapacağımız çıkarımlar sonucu bağlılık ve tükenmişlik kavramları yalnızca birbirine iki ters kavram olarak düşünülmemelidir. Spor psikolojisinin içerisinde, bu iki kavramında negatif ilişkilere sahip olduğu başka araştırmalarda mevcuttur (Lonsdale vd., 2007).

Hangi kavram olduğu fark etmeksizin bir spor dalında başarı sağlamanın olmazsa olmaz gerekliliği seçilen spor branşında istikrarlı bir biçimde devamlılığı sürdürmektir. Durmadan gelişmekte olan teknolojik ölçüm araçları yetenek taraması ölçütleri ile birlikte sportif başarının sağlanabilmesi spora bağlılık seviyeleri ile doğrudan ilişki içerisindedir. Spor manasında başarı sağlanması için ayrıntılı bir süreç lazımdır, sistemli antrenman programlarının uygulanabilmesi için gerekli olan olgu psikolojik ve motive artırıcı planlamaların yapılmasıdır. Motivasyon kaynakları iki bölüme ayrılmaktadır. Bunlar içsel ve dışsal kaynaklar olup kişinin harekete geçmesini sağlayan istek olgusudur. Eylemin yapılması sonucunda edinilen kazanımlar “dışsal motivasyon” olarak adlandırılmaktadır. Kişinin yapacağı eyleme karşı duymuş olduğu istek ve merak içsel motivasyon olarak açıklanmaktadır (Scanlan vd., 2003). Spor olgusu sosyal hayat ile bir bütün olduğundan dolayı hayatımızın önemli bir bölümü halini almıştır. Çağımızda sosyal hayat ve ilgilendikleri alan bakımından spor dallarından bazılarına daha çok merak duyulmaktadır. Kişileri spor branşı tercihinə yönlendiren ilgi, merak ve yetenek şeklindedir. Bu olgu alan yazın da iki farklı şekilde açıklanmıştır. İlk durum sporun yapılabilirliği açısından basit veya zor olması kıstasıdır. Diğer durum ise bireyin spor alanındaki yetenek parametresidir. Doğuştan var olan yetenek parametresi iyi durumda olan sporcunun, yeteneği sonradan kazanmaya çalışan sporcuya göre seçtiği spor dalında ivme kazanması daha makuldür. Doğuştan yetenekli görülen bireyin yeteneği sonradan kazanmış bireylere oranla sportif manada daha başarılı ve bağlılık düzeyinin daha yüksek olacağı düşünülmektedir (Pekel 2007). Farklı bir düşünce ise sporcuların spora bağlılıklarının motivasyon kaynaklı bir yapıda olduğudur. Bunun sebebi sporcuların ilgilendiği dalları istikrarlı bir biçimde yapmasıdır. Özetle açıklayacak olursak

sporcuların spor yapma sebebini açıklayan bir ruh halinin olmasıdır. Bu hususta iki tür spor bağlılık çeşidi bulunmaktadır. Bunlardan biri hevesli bağlılık ötekisi sınırlı bağlılık kavramlarıdır. Belli bir zaman içerisinde ilgilenilen spor dalını istekli ve istikrarlı bir biçimde sürdürmek psikolojisi hevesli bağlılık olarak açıklanmaktadır. Bir spor branşını süreç içerisinde zorunlu olarak devam ettirme psikolojisi ise sınırlı veya kısıtlı bağlılık olarak tanımlanmaktadır (Scanlan vd., 1993). İki çeşit bağlılığın özünü bilmek etkileşimde olduğu süreçleri anlayabilmek bakımından oldukça önemlidir. Spora bağlılık kavramının alt boyutları olarak kabul gören; zinde olma, adanmışlık ve içselleştirme konuları bu bölümde açıklanacaktır.

1.13.1. Zinde Olmak

Zinde olmak bağlılık kavramına göre; sportif performansı üst seviyelerde uygulayabilmeyi birtakım olumsuz durumlar olduğunda bile optimal seviyede performansın devam ettirilmesi şeklinde açıklanmaktadır (Guillén ve Alvarado 2014). Zinde olmanın alt ölçeği olarak SCQ (Social Communication Questionnaire) yeni yapılanlardan önceki ögelerin bir birleşimi kullanılarak geliştirilmiştir. Kişilerin karşılaşmış olduğu güçlüklerle mücadele etmesi optimal seviyede uğraş vermesi, güçlükleri aşmak isteği ve maksimum süre boyunca isteklilik halinin sürdürülmesini sağlayarak zinde olma özelliğini geliştirmek adına üretilmiştir (Scanlan vd., 1993).

1.13.2. Adanmışlık

Spor bağlılık kapsamında adanmışlık; bireyin sergilediği eylemin içine kendisini dâhil etmesi, heyecan duyması, ilham alması, meydan okuması, kişinin uğraştığı branştan onur duyması ve branşa mana kazandırması olarak ifade edilmektedir (Guillén ve Alvarado 2014). Scanlan vd. (2003), takım alışkanlıkları ve yapılan işten hissedilen heyecanla beraber esin duyma isteğinin bireyleri daha usta bir biçime getirdiğini belirtmişlerdir. Spor bağlılık alt boyutu olan adanmışlık profesyonel adanmışlık (usta adanmışlık) ve sosyal adanmışlık olarak iki alt kategoriye kapsamaktadır. Profesyonel adanmışlık (usta adanmışlık), bireyin sahip olduğu potansiyelini ortaya çıkararak onu yakalaması ve uğraştığı spordan onurlanarak ona bir mana yükleme ve kendisini ilerletmesidir. Diğer kavram olan sosyal adanmışlık kavramında, yapmış olduğu branşta en üst seviyede olmak adına kendisini eyleme kaptırma, karşısındaki rakiplere karşı başarıya ulaşma ve galip gelme arzusunu kapsamaktadır (Scanlan vd., 2003). Bir başka ifade ile bu kavram, arzulamak ve bu iş için çaba sarf etmektir.

1.13.3. İçselleştirme

Spora bağlılığın alt boyutu olan içselleştirme; yoğunlaşmayı, uğraş verdiği spor dalını benimsemeyi ve spor yaparken bireyin kendinde olmamasını ifade etmektedir (Guillén ve Alvarado 2014). Başka bir şekilde açıklarsak içselleştirme, haz, sevinç, eğlence ve sevgi şeklinde ifade edilmektedir. Spor yaparken aşırı yoğunlaşmış bireyin keyif ve eğlence içerisinde spor yaptığı bilinmektedir. Birey yaptığı sporu içselleştirebiliyor ve spor yaparken konsantre olabiliyorsa, bunu yaptığı sürece mutluluk duyacağı sonucu ortaya çıkmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

EBEVEYN TUTUMLARI VE DERS DIŞI ETKİNLİKLER

2.1. Tutum

Tutum, bireyin zihinsel ve duyuşsal yönlerini yansıtan, öğrenilmiş bir eğilim olarak tanımlanmaktadır (Perloff, 2017). Başka bir ifadeyle, kişilerin bir kişi, yer veya olaya yönelik geliştirdiği evrensel değerlendirmelerdir. Tutumun ölçülebilir bir yapıya sahip olması, belirli bir nesne, olay ya da duruma yönelik birey görüşlerinin araştırılmasına olanak sağladığı için, bu kavramın kapsamlı şekilde anlaşılması ve farklı boyutlarının incelenmesi önemlidir. Zira tutumlar, birey davranışlarının belirlenmesinde temel etkenlerden biri olarak görülmektedir.

Bireyde tutumların gelişmesi çocukluk ile başlayan ve yaşantılar ile gelişen bir süreçtir. Tutum bireyin yaşantıları sonucunda amaçlarını belirleyen bir etken olarak görülmektedir (Bakıoğlu ve Kurtuldu, 2015: 34). Bireyin davranışlarında belirleyici bir rolü olan tutum bireyin tutarlı, bütünsel, olumlu veya olumsuz davranışlar sergilemesine neden olur. Bu bütün içerisinde bireyin düşünce, davranış ve hisleri birbirleri ile uyum içerisindedir.

Tutumun farklı boyutlarının araştırılması sonucunda, bireylerin tutumlarına yönelik elde edilen bilgiler; gelecekte davranış ve tutumların tahmin edilmelerini sağlayarak olumsuz davranışlara karşı koruyucu önlemler alınmasını sağlamaktadır. Tutum doğrudan gözlemlenemediğinden ancak bireyin gözlemlenebilecek davranışları aracılığıyla incelenebilir. Bireylerin tutumlarını farklı birçok yolla ölçmek mümkündür. Bunlar ölçek geliştirme, tepkileri ölçme ve bireylerin davranışlarını yordama ile gerçekleştirilebilir. Bireylerin tutumlarını bilmek eğitimde bireye istendik davranışların öğretilmesini kolaylaştıracaktır. Bu nedenle eğitim alanında ölçek geliştirmek önemli bulunmaktadır.

2.2. Tutumun Öğeleri

Tutumun birbirleriyle ilişkisel örgütlenme içerisinde olan üç temel ögesi vardır. Bunlar: bilişsel, duygusal ve davranışsal öğelerdir. Tutum bireyin bir konuya yönelik zihinsel, duygusal ve davranışsal manada ortaya koyduğu bir tavır, bir duruş göstermesidir. Bu nedenle tutumun ortaya çıkması için bu üç ögenin ilişkisel olarak örgütlenmesi ve birbirleriyle eşgüdüm içerisinde olması gerekir (İnceoğlu, 2004).

Duyuşsal öge, tutumun nesnesine yönelik duygusal tepkilerin oluşmasını sağlayan duyguları ifade eder. Bireyin çevresiyle yaşantılarını olumlu veya olumsuz olarak sınıflandırması duygusal tarafını oluşturmaktadır. Olumlu veya olumsuz duygulara sahip olmak kişinin yaşantılarıyla belirlenir ve bu duygu süreklilik arz eder. Bireyin yaşantıları ve

bilgisi (bilişsel) duygusal ögenin gelişmesinde önemli bir etkidir. Dolayısıyla duyuşsal, bilişsel ve davranışsal ögeler birbirlerinden bağımsız değildir. Bu durumda duyuşsal öge ile bireyin sahip olduğu değerler doğrudan ilişkilidir. Çünkü bireyin sahip olduğu değerler bireyin duygusal tepkilerden etkilenir. Duyuşsal ögenin bir başka yönü ise tutumun gücünü etkilemesidir. Güçlü ve aşırı tutumlar duygusal bileşenin çok fazla olduğunu gösterir. Duygusal ögenin yoğun olması tutumu değiştirmeyi zorlaştırır.

Bilişsel öge, tutumun nesneye yönelik düşündüğü bilgi ve inandığı düşünceleri ifade eder. Birey yaşantıları ile elde ettiği bilgileri kendi bilişsel yapısı içerisinde birleştirerek tutumlarının bilişsel ögesini oluşturur (Avcı, 2020). Bu bilişsel ögeler tutumla ilgili edinilen bilgi ve inançlara dayanmaktadır. Bu yüzden tutumun konusu bireyin bilgisi ile sınırlıdır. Tutumla ilgili edinilen bilgilerin değişmesi tutumu değiştirebilir.

Davranışsal öge, tutumun nesneye yönelik davranışları ifade eder. Davranış, bireyin gözlemlenen ve ölçülen faaliyetleridir. Birey nesneye yönelik olumlu tutum geliştirirse olumlu davranışlarda, olumsuz tutum geliştirirse olumsuz davranışlarda bulunmaya eğilimlidir. Birey olumsuz tutum neticesinde nesneyle ilgilenmeyebilir, nesneden uzak durabilir hatta nesneye zarar vermek isteyebilir. Bazı durumlarda tutum davranışsal olarak kendini göstermeyebilir (Özkalp, vd., 2004). Davranışları toplum, kültür, bireyin alışkanlıkları ve zevkleri gibi pek çok faktör etkilemektedir. Fakat bireyin üzerindeki toplum baskısı, bireyin bazı davranışlarını göstermesinde engel teşkil edebilir (İnceoğlu, 2004). Tutumun birleşenleri olan üç ögenin (bilişsel, duyuşsal, davranışsal) varlığı tutumun yerleşmiş ve gelişmiş olduğunu gösterir. Az gelişen tutumlarda davranışsal ögenin eksik olduğu gözlemlenir.

2.3. Algılanan Ebeveyn Tutumları

Bireylerin yaşamında, doğum öncesinden başlayıp yaşamın sonuna kadar süregelen güçlü bir aile etkisi bulunmaktadır. Genetik özelliklerle dünyaya gelen çocuklar, sosyal çevreye kısa sürede uyum sağlayarak sosyal yaşamda nasıl davranmaları gerektiğini öğrenirler. Bu süreçte çocuklar, özellikle anne, baba ve diğer aile büyüklerini model alarak gelişimlerini sürdürdüklerinden, ebeveynlerin hayata karşı tutumları çocuklar açısından önemli birer örnek teşkil eder (Kaya, 1997). Ebeveyn kavramı; çocuğun yalnızca biyolojik gelişiminden değil, aynı zamanda sosyal, duygusal ve eğitsel gelişimden de sorumlu olan aile veya aile büyüklerini kapsamaktadır. Bu sorumluluklar çeşitli tutum ve davranışlar aracılığıyla yerine getirilir ve ebeveynlerin bu davranış biçimleri genel olarak “ebeveyn tutumları” olarak tanımlanır. Ebeveyn tutumları, çocuğun hem fiziksel hem de psikolojik

gelişimi üzerinde belirleyici etkiye sahip olup, gelişim dönemleri boyunca kalıcı etkiler bırakabilmektedir (Baumrind ve McCandless, 1971). Genel anlamıyla tutum, bir nesneye yönelik olumlu ya da olumsuz duyguların ve düşüncelerin oluşmasına neden olan zihinsel bir yapı olarak tanımlanabilir. Her ne kadar doğrudan gözlemlenebilir olmasa da tutumlar, bireyin gözlemlenebilir davranışları üzerinde belirgin bir etki yaratmaktadır (Kağıtçıbaşı, 1999). Erken çocukluk döneminden itibaren bireyin içinde bulunduğu çevre, tutum ve davranışlarının şekillenmesinde temel bir rol oynar. Yaşamın ilerleyen dönemlerinde ortaya çıkan yeni tutumlar ve davranışlar ise büyük ölçüde bireyin yaşadığı çevresel bağlamın bir yansımasıdır. Ebeveyn tutumları, çocukların uzun vadeli yaşantılarını etkileyen davranış kalıplarının temelini oluşturmaktadır.

Çocukların duygusal durumları, hem ebeveynleriyle kurdukları ilişkileri hem de çevresel etkileşimlerini önemli ölçüde şekillendirmektedir. Bu bağlamda, ebeveynlerin çocuk yetiştirme tarzları, bireylerin yetişkinlik dönemindeki kişilik gelişimleri üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır (Toksöz, 2010). Çocuk yetiştirme tutumları; kültürel yapıya, toplumsal değerlere, hatta aynı toplum içerisindeki farklı aile yapılarına göre değişkenlik gösterebilir. Her sosyoekonomik grubun kendine özgü yaşam anlayışı, değer sistemi ve kültürel pratikleri olduğundan, bu gruplara ait ailelerin çocuklarına uyguladıkları ödül-ceza sistemleri ve eğitim yaklaşımları da farklılık arz etmektedir. Bu bağlamda, "algılanan ebeveyn tutumu" kavramı, çocukların ebeveynlerinin genel davranış ve tutumlarını nasıl değerlendirdiğini ifade eder. Bu kavram yalnızca ebeveynlerin sergilediği tutumları değil, aynı zamanda çocukların bu tutumları nasıl algılayıp yorumladıklarını da kapsar. Algılanan ebeveyn tutumu, çocuğun çocukluk dönemi boyunca ebeveynlerine ilişkin zihinsel temsillerini içerdiği gibi, bireyin yetişkinlik dönemine uzanan süreçte de bu algılar sürdürülebilir niteliktedir (Anlı ve Karslı, 2010). Dolayısıyla, bireyin ebeveynlik uygulamalarına dair algısı, çocuklukla sınırlı kalmayıp yaşam boyu devam eden bir izlenim oluşturur.

2.3.1. Algılanan Ebeveyn Tutumları Tanımı

Algılanan ebeveyn tutumları, çocukların ebeveynlerine yönelik geliştirdikleri algıların bir yansıması olup, ebeveynlerin çocuklarını yetiştirme tarzlarına dair öznel değerlendirmeleri içerir (Arrindell vd., 1999). Ebeveyn tutumları, genel anlamda çocuğa yönelik sistematik davranış örüntüleri olarak tanımlanabilir. Başka bir ifadeyle, ebeveynlerin çocuklarıyla etkileşimde bulundukları süreçte sergiledikleri tutarlı davranış kalıplarını ifade eder. Bu tutumlar, çocuğun gelişimsel sürecinde hem duygusal hem de sosyal açıdan önemli roller üstlenen ilişkisel bir çerçeve sunmaktadır (Darling ve Steinberg, 1993).

Ebeveynlik tutumları üç temel boyutta ele alınabilir. İlk olarak, ebeveyn davranışları ve çocuklara verilen tepkiler doğrultusunda ortaya çıkan ebeveynlik eylemleri, hem etkileşimin amacı hem de sosyal bağlam gibi çeşitli dışsal ve içsel etmenlere bağlı olarak değişkenlik gösterebilir (Darling ve Steinberg, 1993). İkinci boyut, ebeveynlerin çocuklarına yönelik duygusal tutumlarını, inançlarını, atıflarını ve değer yargılarını içeren daha geniş kapsamlı ebeveynlik stilleridir (Berg-Nielsen vd., 2002). Üçüncü boyut ise, aile sistemine ilişkin sınırların, iletişim kalıplarının ve kişilerarası çatışmaların belirleyici olduğu aile ortamıdır.

Kültürel farklılıklar, aile yapılarında da çeşitliliğe neden olmaktadır. Her toplumun kendine özgü aile dinamikleri ve sosyalizasyon biçimleri vardır. Sağlıklı ve destekleyici bir aile ortamı, çocuğun güven geliştirme sürecine katkı sağlamakla birlikte, kişilik gelişiminde de temel bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Çocuğun aile içindeki konumu, ebeveyn ve diğer aile bireyleriyle kurduğu ilişkiler doğrultusunda şekillenir. Özellikle erken çocukluk döneminde sunulan gelişimsel fırsatlar, çocuğun toplumsal beceriler kazanmasında belirleyici rol oynar. Ergenlik ve gençlik dönemlerinde ise bireyin güçlü bir kişilik kazanması için olumlu rol modellerle özdeşim kurması ve bu değerleri içselleştirmesi gereklidir.

Toplum içinde kimlik kazanma sürecinde olan genç bireyler, davranışlarını yönlendirecek ve içselleştirebilecekleri bir rol modele ihtiyaç duyarlar. Bu rol model, genellikle ilk sosyal çevreyi oluşturan aile bireyleri arasından seçilir ve bireyin kişilik gelişimi açısından önemli bir etken olur (Yavuzer, 2002). Gencin çevresini doğru şekilde anlamlandırabilmesi ve sosyal olarak onaylanan davranışları takdir edebilmesi, sosyal uyum açısından kritik bir beceridir.

Albert Bandura'nın sosyal öğrenme kuramı, bireyin öğrenme sürecinde gözleme dayalı bir mekanizma önerir. Bu kurama göre öğrenme, bireyin bir modelin davranışlarını gözlemleyerek, belleğinde tutarak, tekrar etme arzusu duyararak ve davranışı uygulamaya geçirerek gerçekleşir. Bu süreç, dikkat, bellek, taklit ve motivasyon olmak üzere dört aşamadan oluşur. Gözlemsel öğrenmede ilk adım, modelin davranışına dikkat göstermek; ardından bilgiyi zihinsel olarak kodlamak ve gerektiğinde hatırlayabilmektir. Taklit, bireyin bu davranışı yeniden üretmesiyle ilgilidir. Son aşama olan motivasyon ise, öğrenilen davranışı gerçekleştirmeye yönelten içsel ya da dışsal dürtülerle ilgilidir. Bandura'nın sosyal bilişsel yaklaşımı ise, bireylerin yalnızca taklit yoluyla değil, aynı zamanda kendini değerlendirme ve ödüllendirme stratejileriyle de sosyal becerilerini geliştirdiklerini ileri sürmektedir (Ciccarelli ve White, 2018).

Bu bağlamda, çocukların geliştirdiği benlik algısı, çevresindeki yetişkinlerin onlara

karşı tutumlarından etkilenir. Bir birey, kabul gören davranışları sergilemeye yönlendirildiğinde, hem sosyal uyum sağlar hem de öz güven geliştirir (Yavuzer, 2003). Benlik gelişimi sürecinde birey, çevresindeki önemli kişileri gözlemler, onların davranış ve tutumlarını içselleştirir ve zamanla kendine bir kimlik oluşturur. Bu süreçte erken dönem yaşantıların ve aile içi rollerin etkisi oldukça belirgindir. Çocuğun sosyal gelişimi açısından aile, hem okul öncesi dönemde hem de sonraki yaşam evrelerinde temel bir sosyalleşme aracıdır.

Erken çocukluk döneminde taklit becerileri en üst düzeye ulaşır. Bu dönemde çocuklar, gözlemledikleri davranışları model alarak duygusal tepkiler geliştirirler. Aile ortamı, çocuğun ilk duygusal öğrenim alanı olarak kabul edilir. Kişi, bu ortamda kendine ve başkalarına nasıl tepki vereceğini, duygularını nasıl değerlendireceğini ve sosyal etkileşimlerde hangi yolları seçeceğini öğrenir. Aileden alınan bu temel dersler, bireyin sosyal yaşamındaki davranışlarının temelini oluşturur.

2.3.2. Ebeveyn Tutumları ve Çocuk Gelişimi

Çocuğun gelişim sürecinde çevresel faktörler kadar, hatta daha da fazla, ebeveynlerin tutumları belirleyici bir rol oynamaktadır. Özellikle erken çocukluk döneminde sergilenen anne-baba tutumları, bireyin benlik algısının oluşmasında ve kişilik yapısının şekillenmesinde temel etkindir. Ebeveynlerin sergilediği olumlu, destekleyici ve yapıcı yaklaşımlar, çocuğun ilk yaşam deneyimlerinde güvenli bağlanma geliştirmesine olanak sağlar ve sağlam bir kişilik yapısının temelini atar.

Anne-baba tutumları; sözel ya da sözel olmayan ifadeler aracılığıyla çocuklara aktarılan mesajları, bilinçli olarak uygulanan davranış örüntülerini veya farkında olunmadan sergilenen tutumları içerebilir (Darling ve Steinberg, 1993). Bu davranışların çocuk tarafından nasıl algılandığı, yani algılanan ebeveyn tutumları, ebeveynin gerçek niyetinden daha etkili olabilir. Başka bir ifadeyle, ebeveyn çocuğuna sevgi ve ilgi gösterse dahi, çocuk bu davranışları farklı biçimde yorumlayabilir ve ebeveyn tarafından sevilmediğini düşünebilir (Arrindell vd., 1999; Rohner vd., 2005).

Bu nedenle, çocuğun ebeveyn tutumlarını nasıl deneyimlediği ve yorumladığı, ebeveynin davranışlarının kendisinden daha kritik bir unsur haline gelmektedir (Cheng ve Furnham, 2004). Geçtan (1989), dünyaya yeni gelen bir bebeğin, diğer tüm canlılara kıyasla en fazla bakım ve korumaya ihtiyaç duyan varlık olduğunu belirtmiş; bu nedenle, bebeğin çevresindeki bireylerin, özellikle annenin, tutum ve davranışlarının çocuğun psikolojik gelişimi üzerinde kalıcı etkiler yaratabileceğini vurgulamıştır.

Aile, bu bağlamda sadece bir sosyal kurum değil; aynı zamanda çocuğun temel gelişim süreçlerinin belirlendiği birincil etkileşim alanıdır. Ailenin yapısal özellikleri, ebeveynlik kalitesi ve ebeveyn-çocuk ilişkilerinin duygusal niteliği, yani bu ilişkinin şefkat ve sıcaklığa mı yoksa reddedilme ve katılığa mı dayalı olduğu, çocuğun sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimi üzerinde derin etkiler bırakmaktadır.

Ailelerin ebeveynlik yeteneklerinin yetersiz olması durumunda ebeveyn ve çocuk arasında çatışmalı bir ilişki oluşmaktadır. Bu durumun, çocuğun uyumsuzluğa yatkınlığında çok önemli bir etken olduğunu belirtmişlerdir. Aynı zamanda önemli olarak görülen bir diğer husus ev ortamıdır. Örneğin şiddet içerikli davranışların, ihmalin ve istismarın yaşandığı ev ortamında çocuk büyümek, çocuklar bu tür davranışların direkt olarak mağduru olmasa bile onların patolojik gelişimine sebep olabilmektedir. Ayrıca çocuk ile aile arasındaki pozitif ilişki ve yetkili ebeveynlik şekli, aile baskısına yönelik çocuğu koruyucu bir faktör olabilmektedir.

Yetkin ebeveynlik yaklaşımı, çocukların davranışlarıyla ilgili belirli sınırlar koymanın yanı sıra, onların bağımsızlık arzularına ve ihtiyaçlarına duyarlılık göstermeyi, aynı zamanda kararlı, ilgili ve şefkatli bir yaklaşımı benimsemeyi içerir (Baumrind, 1966). Bu bağlamda, ebeveynlerin sağladığı duygusal sıcaklığın önemi daha net anlaşılabilir. Ebeveynlik tutumları, ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutum ve davranışlarını kapsar ve bu tutumların çocuk gelişimi üzerinde belirleyici bir etkisi olduğu düşünülmektedir (Holden ve Buck, 2002). Bu tutumlar çok boyutlu bir yapıya sahiptir ve ebeveynlerin çocuklarına ilişkin beklentilerinin yanı sıra onların davranışlarını anlama, empati kurma ve disipline dair görüşlerini de içine alır (Gratton, 2001; Wamser-Nanney ve Campbell, 2020). Aile ortamı ve ebeveynlerin çocuklara yönelik bakış açıları, çocukların kişilik ve psikolojik gelişim süreçlerini yakından etkiler. Steinberg'in araştırması, ebeveyn yaklaşımlarının çocukların ruh sağlığı ve davranışları üzerinde kayda değer etkileri olduğunu göstermektedir. Oğuz ve Özçelik (2018) tarafından yapılan bir araştırma ise ebeveyn tutumlarının, çocukların olumlu davranışlarının ve psikolojik iyilik hallerinin artışında veya azalışında belirleyici olabileceğini ortaya koymuştur (Oğuz ve Özçelik, 2018). Çocuğun bağımsızlığını destekleyen ve sıcaklık içeren olumlu tutumlar, gelişimsel yeterlilik ile ilişkilendirilirken; aşırı kontrolcü ve öfkeye dayalı olumsuz tutumlar, gelişimsel gecikmelerle bağlantılıdır. Holden ve Buck'a (2002) göre, ebeveyn tutumları Amerikan psikolojisinin erken dönemlerinden bu yana araştırma konusu olmuş, ebeveynlerin çocuklarına karşı benimsedikleri roller ve davranışlar olarak tanımlanmıştır. Duyarlılık, ebeveyn sıcaklığı ve çocuğun ihtiyacına uygun uyarım, çocuk gelişimini olumlu etkilerken; aşırı yönlendirme ve koşulsuz tepkiler, olumsuz etkiler yaratabilmektedir (Gratton,

2001). Genel olarak değerlendirildiğinde, çocuğun içinde büyüdüğü ebeveynlik ortamı şefkatli, destekleyici, özerkliği teşvik eden ve eleştiriden kaçınan bir yapı taşıdığına çocuğun psikolojik gelişimi üzerinde güçlü etkiler oluşturur (Berg-Nielsen, vd., 2002).

Duygusal sıcaklık, destekleyici özerklik ve duyguların açıkça ifade edilmesi olumlu tutumlar arasında yer alırken; aşırı koruyuculuk, eleştiri ve psikolojik kontrol ise çocuklarda psikolojik problemlerle ilişkilendirilen olumsuz ebeveynlik biçimlerindendir. Algılanan ebeveyn kontrolü ve eleştirel tutumların, sınırdaki kişilik özellikleri, ilişki içi saldırganlık ve yeme davranışlarıyla da bağlantılı olduğu belirtilmektedir (Topham vd., 2011). Bu bağlamda ebeveynlik olgusu, bireylerin davranışsal örüntülerini ve tutumlarını anlamaya yönelik çalışmalarda sıklıkla ele alınmaktadır. Ayrıca, ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesinde, çocuğun bu tutumları nasıl algıladığı, gözlemlediği ve yorumladığı da önemli bir boyut oluşturmaktadır.

Çocuğun uyum düzeyinde belirleyici olan yalnızca ebeveynin gerçek davranışları değil, aynı zamanda çocuğun bu davranışları nasıl algıladığıdır. Dolayısıyla çocuğun ebeveyn davranışlarına yönelik değerlendirmesi, uyum üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Schafer, 1965). Erken yaşlarda maruz kalınan aile ortamı ve ebeveynlik tutumları, bireyin kişilik yapısı, benlik algısı ve psikolojik sağlığı üzerinde kayda değer bir etki bırakmakta ve bu nedenle araştırmalarda sıklıkla ele alınmaktadır (Dirik vd., 2015). Ebeveynlerin çocuklarına karşı tutumları ve onlarla kurdukları ilişkinin yapısı, bireyin hem çocukluk dönemindeki gelişimi hem de yetişkinlikte görülen psikopatolojik belirtilerin açıklanmasında önemli bir yer tutar. Erken çocukluk döneminde ebeveynin sergilediği tutumların algılanış biçimi, çocuğun ruh sağlığını da şekillendirmektedir. Bu nedenle, ebeveyn-çocuk ilişkisinin niteliği ve ebeveyn tutumları, ileriki yaşlarda psikolojik bozukluklar açısından potansiyel bir risk faktörü olarak değerlendirilir. Çocuğun ebeveyn davranışlarına ilişkin algısı, ebeveynliğin kalitesine dair önemli göstergeler sunmakta ve psikopatolojinin gelişim sürecine katkı sağlamaktadır (Petrowski vd., 2014). Kişilik gelişimi üzerine çalışan çoğu araştırmacı, erken dönemdeki ebeveyn-çocuk ilişkisini temel bir unsur olarak kabul etmekte ve bu süreci farklı açılardan açıklamaya çalışmaktadır.

2.3.3. Algılanan Ebeveyn Tutumları Kavramının Tarihçesi

Aile tutumu ve bireylerin bu tutumlara dair algıları, ebeveynlik davranışlarının biçimlenmesinde önemli farklılıklar ortaya koymaktadır. "Algılanan ebeveynlik tutumu" kavramı ilk olarak Young tarafından 2009 yılında literatüre kazandırılmıştır. Young (2009), bireyin gelişiminde erken ebeveyn tutumlarının belirleyici bir role sahip olduğunu ve sağlıklı

bir yetişkinlik dönemi için çocukluk boyunca bazı temel duygusal ihtiyaçların karşılanması gerektiğini vurgulamıştır. Erken yaşlardaki deneyimler, bireyin dünyayı algılayış biçimini, düşünce yapılarını ve tutumlarını etkileyerek kalıcı şemaların oluşmasına neden olur. Bu erken dönem şemaları, bireyin yaşamı boyunca davranışlarına yön verir ve ebeveyn tutumlarının şekillenmesinde önemli bir rol oynar.

Her ne kadar akran etkileşimleri, okul hayatı ve diğer sosyal çevreler de bireyde bazı tutum ve şemaların oluşmasında etkili olsa da, bu etkiler ebeveyn-çocuk ilişkisinin oluşturduğu etki kadar güçlü değildir (Young, 2009). Young (2009), algılanan ebeveynlik tutumlarını on başlık altında sınıflandırmıştır: Kuralcı/Kalıba Sokan, Aşırı Koruyucu/Kaygılı, Eleştirel/Kusur Arayan, Koşula Bağlı/Performans Odaklı, Duygusal Olarak İhmal Edici, İstismar Edici/Sömürücü, Aşırı Hoşgörülü/Sınır Koymayan, Değişime Dirençli/Duygularını Bastıran, Cezalandırıcı, ve Kötümser/Kaygı Yükleyen tutumlar.

2.3.4. Ebeveyn Tutumlarının Sınıflandırılması

Ebeveyn davranışlarının çeşitli şekillerde sınıflandırılması, bu farklılıklara uygun çeşitli ebeveynlik yaklaşımlarının geliştirilmesine olanak sağlamıştır. Bu çeşitliliğin sonucunda, ebeveynlerin sergilediği tutumlara bağlı olarak bireylerde farklı davranış örüntüleri oluşmakta ve bu örüntüler, kişinin sosyal ilişkilerinde ve sonraki yaşam süreçlerinde etkili olan kalıcı şemalara dönüşebilmektedir (Muris, 2004). Özellikle olumsuz ebeveynlik biçimleri (örneğin; küçümseyici ya da istismarcı tutumlar), çocukların temel duygusal gereksinimlerini karşılamadığı gibi, aynı zamanda çocukta kendilik algısının olumsuz yönde şekillenmesine neden olabilmektedir. Ebeveynlik tutumlarına yönelik çeşitli sınıflamalar mevcuttur ve araştırmalar, farklı kavramsallaştırmalara rağmen birçok ortak yön bulunduğunu ortaya koymuştur. Bu alandaki öncü çalışmalardan biri Baldwin'e (1948) aittir. Baldwin, ebeveyn davranışlarını iki ana başlık altında incelemiştir: kontrol ve demokratiklik. Kontrol boyutu, ebeveynin çocuğun davranışlarını kısıtlaması ve ona boyun eğmesini istemesiyle karakterize edilirken; demokratik boyut ise ebeveyn ile çocuk arasındaki açık iletişimi ve karşılıklı anlayışı ifade etmektedir. Bu yaklaşımda, çocuğun aile kararlarına katılımının teşvik edilmesi, kuralların nedenlerinin açıklanması ve çocuğun merakının desteklenmesi önem kazanmaktadır.

Araştırmalarda sıkça ele alınan ebeveynlik tutumları genel olarak demokratik, koruyucu-talepkâr, otoriter ve baskıcı tarzlar olarak dört temel başlıkta toplanmıştır (Hacıkeleşoğlu, 2020). Bunun yanı sıra, bazı sınıflamalarda ebeveyn tutumları daha geniş bir yelpazede değerlendirilerek; aşırı otoriter, koruyucu-istekli, ihmal edici, tutarsız, izin verici,

mükemmeliyetçi ve demokratik biçimlerinde tanımlanmıştır (Oğuz ve Özçelik, 2018). Schafer (1965) tarafından yapılan çalışmada ise ebeveyn davranışları üç temel karşıt boyutta ele alınmıştır: zayıf-katı davranış kontrolü, kabul-red, ve psikolojik özerklik-psikolojik baskı. Bu sınıflamalar, çocukların ebeveynlerine yönelik algılarını temel alarak ebeveynlik tarzlarını analiz etmiştir. Manzeske ve çalışma arkadaşları (2009) ebeveyn tutumlarını üç temel unsur çerçevesinde incelemiştir: reddedicilik, aşırı koruyuculuk ve duygusal sıcaklık. Bu bağlamda, ebeveynlik tarzlarının "duygusal sıcaklık" ve "kontrol" olmak üzere iki temel boyutu çocuk gelişimi açısından oldukça belirleyici bulunmuştur. Duygusal sıcaklık, ebeveynlerin çocuklarına karşı sevgi dolu, anlayışlı ve destekleyici tutumlarını ifade eder (Karancı vd., 2006). Bu tutum, çocukların duygusal ve davranışsal ihtiyaçlarına duyarlılıkla yanıt verilmesini, çocuklara değer verildiğinin açıkça gösterilmesini ve onların duygularının kabul edilmesini içerir (Faubert vd., 1990). Rohner ve arkadaşları (2005), duygusal sıcaklığın, ebeveynlerin çocuklarına koşulsuz sevgi göstermeleri ve bunu sözel ya da fiziksel yollarla ifade etmeleriyle ilgili olduğunu belirtmiştir. Bu yönüyle, sıcaklık ve destekleyicilik özelliklerini taşıyan bu tutumlar, demokratik ebeveynlik yaklaşımıyla büyük ölçüde örtüşmektedir. Demokratik tutumda ebeveynler, çocuklarının bireysel gelişimine katkı sağlayacak şekilde kontrol uygular, karar süreçlerine çocuklarını dâhil eder ve onların görüşlerine önem verir (Sümer vd., 2010). Bu tür ebeveynlik yaklaşımlarıyla büyüyen çocuklar, duygusal olarak kabul gördüklerini hisseder, öz-yeterlilikleri gelişir, duygularını düzenleme becerileri güçlenir ve bağımsızlık düzeyleri yüksek olur.

Kontrol, ebeveynlik yaklaşımlarının temel boyutlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda kontrol, çocukların gelişiminde psikolojik ve davranışsal olmak üzere iki ayrı biçimde kendini göstermektedir (Barber vd., 1994). Psikolojik kontrol, ebeveyn ile çocuk arasındaki duygusal ilişki üzerinden çocuk davranışlarını yönlendirme girişimlerini ifade eder. Örneğin, ebeveynin hayal kırıklığını dile getirerek çocuğun davranışlarını onaylamaması, bu ilişkiyi bir baskı aracı olarak kullanmasına yol açabilir (Aunola ve Nurmi, 2004; Barber, 1996).

Kontrolün bir alt boyutu olan aşırı koruyuculuk, ebeveynin çocuğun refahı adına yoğun endişe duyması ve bu doğrultuda çocuğun yaşamına fazla müdahale etmesiyle tanımlanır. Buna karşın, reddedicilik boyutu, çocuğa yönelik yargılayıcı, sınır koyucu ve mesafeli davranışlarla karakterize edilirken; duygusal sıcaklık ise çocuğu tanıma çabası, empatik yaklaşım ve olumlu etkileşimleri içerir. Aşırı korumacı tutum, çocuğun güvenliğiyle ilgili abartılı bir kaygı düzeyi ve ebeveynin çocuğun yaşamına aşırı müdahalesini içermektedir (Arrindell vd., 1999). Bu tarz ebeveynler, çocuklarının bağımsızlıklarını

sınırlandırarak onların hangi etkinliklere katılacaklarına dair yönlendirici ve sınırlayıcı bir tutum benimserler (Dirik vd., 2015). Aşırı korumacı ebeveynlikte, çocuğun talepleri çoğunlukla sorgulanmadan yerine getirilir. Bu durum, ebeveynin çocuğuna olan yoğun ilgisiyle çelişkili olarak, disiplin ve sınır koyma konusunda tutarsızlık yaratabilir (Arrindell vd., 1999). Bu bağlamda ebeveyn, çocuğun yaşamında her karar sürecine müdahil olurken, aynı zamanda onun bireysel gelişimini engelleyici bir rol üstlenmiş olur. Ebeveynin çocuğa düşünme, karar alma ya da hata yapma fırsatı tanımaması, çocuğun kişisel sınırlarını öğrenmesini ve özdenetim geliştirmesini zorlaştırır.

Aşırı koruyuculuk ortamında büyüyen çocuklar, başkalarıyla sağlıklı ilişkiler kurmada, duygularını ifade etmede ve özgüven geliştirmede güçlük yaşayabilirler. Bu çocuklar çoğunlukla kendi kararlarını almakta zorlanır, dışsal onay arayışında olur ve duygusal olarak başkalarına bağımlı bir yapıya bürünebilirler (Afat, 2013). Kendilerine olan güvenlerinin düşük olması ve bağımsızlık becerilerinin gelişmemesi, bireysel kimlik gelişimini olumsuz etkileyen başlıca sonuçlardandır (Kaya, 1997).

Aşırı koruyucu ebeveynlik, ebeveynin çocuğun güvenliğini sağlamaya yönelik yoğun kaygılar taşımasıyla tanımlanır. Bu yaklaşımda ebeveyn, çocuğun tüm davranışlarını sıkı bir şekilde denetlemeye çalışır; çocuğun özgürce hareket etmesine fırsat verilmeden, istekleri doğrudan ebeveyn tarafından karşılanır. Böyle bir ebeveynlik biçimi, çocukta ilerleyen yaşlarda sorumluluk almada zorluk, aşırı bağımlılık geliştirme ve ayrılık kaygısı yaşama gibi sorunlara zemin hazırlayabilir (Oğuz ve Özçelik, 2018: 538). Öte yandan, reddedici ebeveynlik ise çocuğun ihtiyaç ve duygularına duyarsız kalınması, sürekli eleştirilmesi ve yargılanması gibi davranışları içerir (Dirik vd., 2015). Ebeveynin, çocuğunu sürekli olarak suçlaması, sebepsiz yere cezalandırması veya aşağılama gibi davranışlarda bulunması bu tür bir tutumun göstergesidir (Rapee, 1997). Bu ortamda yetişen çocuklar, genellikle sevgiden ve şefkatten mahrum büyürken, aynı zamanda ebeveynlerinden psikolojik düzeyde zarar verici davranışlara da maruz kalabilmektedir (Rohner vd., 2005). Bu tarz bir ebeveynlik yaklaşımı, literatürde en zararlı ebeveynlik biçimlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Çünkü çocuk, bu koşullarda büyürken istenmediğini, sevilmediğini ve yetersiz olduğunu hisseder (Hacıkeleşoğlu, 2020). Reddedici ebeveynler, genellikle çocuklarından kapasitelerinin üzerinde başarı bekler ve küçük hatalarda dahi cezalandırıcı bir yaklaşım benimser. Çocuklarını diğer kardeşleriyle kıyaslayan, utandıran, doğrudan ya da dolaylı biçimde değersiz hissettiren bu ebeveynler, reddedicilik boyutunun belirgin örnekleri arasında yer alır. Bu tutumlar ebeveyn-çocuk bağına zayıflatır; ebeveyn çocuğuyla yeterince zaman geçirmez ve sağlıklı bir duygusal bağ kuramaz. Reddediciliğin uzun vadeli etkileri arasında çocuğun

benlik saygısının düşmesi, öz güven kaybı, ve toplumsal ilişkiler kurmada zorlanma gibi ciddi psikolojik problemler yer almaktadır. Bu duygusal boşluk, ergenlik döneminde bireyin şefkat gösterme ve anlamlı ilişkiler kurma yetisinde zorluklar yaşamasına neden olabilir.

Sosyoekonomik faktörlerin de ebeveynlik tarzları üzerinde belirleyici olduğu gözlemlenmiştir. Sümer ve Güngör'ün (1999) araştırması, düşük gelir ve eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin daha sıkı kontrol uyguladıklarını ve çocuklarına daha az ilgi ve kabul sunduklarını ortaya koymuştur. Buna karşılık, yüksek eğitim seviyesine sahip ebeveynlerin çocuklarının eğitimiyle daha çok ilgilendikleri ve bunun da çocukların duygusal gelişim ve ruh sağlığı üzerinde olumlu etkiler yarattığı görülmüştür. Baumrind'in ebeveynlik üzerine yaptığı öncü çalışmalar bu alanda önemli bir temel oluşturmuştur. Baumrind (1966), ebeveynlik tutumlarını üç ana başlık altında toplamıştır: açıklayıcı-otoriter, katı-otoriter ve izin verici tutumlar. Bu sınıflandırma, ebeveynlik tarzlarının çocuk gelişimi üzerindeki etkilerini anlamada hâlâ temel bir referans niteliği taşımaktadır.

2.3.5. Baumrind'in Üç Ebeveynlik Tutumu

Ebeveynlik tutumları, ailelerin çocuklarını yetiştirirken benimsedikleri geleneksel davranış kalıplarını ve yaklaşımlarını ifade eden bir kavramdır. Ebeveynlerin bireysel olarak inançları, iletişim becerileri ve yetiştirilme şekli gibi pek çok faktör, ailelerin çocuk yetiştirmeye karşı tutumlarına etki etmektedir. Çocuk yetiştirme sürecinde hangi ebeveynlik tutumunun etkili olduğu ve hangi tutumun daha uygun olduğu konusunda çeşitli görüşler bulunsa da, Baumrind'in üç boyutlu ebeveynlik modeli, çocuklar ve yetişkinler tarafından algılanan ebeveyn tutumlarını kavramsallaştıran ve ölçmeye yönelik en etkili yaklaşımlardan biri olarak kabul edilmektedir. Baumrind, ebeveynlik tutumlarını izin verici, otoriter ve demokratik olmak üzere üç temel kategoriye ayırmış ve bu sınıflamayı ebeveyn kontrol düzeyine dayanan bir model çerçevesinde açıklamıştır. Daha sonra Baumrind'in kuramsal yaklaşımı geliştirilmiş ve Maccoby ile Martin (1983) bu modele eklemelerde bulunarak ebeveynlik tutumlarını daha ayrıntılı bir şekilde sınıflandırmıştır. Modelin güncel hali, yetkili, otoriter ve izin verici ebeveyn tutumlarının yanı sıra, izin verici tutumun bir alt boyutu olan ihmalkar tutumu da kapsamaktadır. Baumrind'in yaklaşımı, ebeveynlik tutumlarının iki temel boyut üzerinden değerlendirilebileceği ve bu boyutların düşük ya da yüksek düzeyde ortaya çıkmasının dört farklı ebeveynlik tutumunu meydana getirdiği varsayımına dayanmaktadır. Birinci boyut ebeveynlerin duyarlılığını ifade ederken, ikincisi ise aile yaşamına yönelik beklentilerini açıklamaktadır. Duyarlılık boyutu, ailelerin çocuklarını şartsız bir şekilde kabul etmeleri, onların eşsiz bireyler olduklarını anlamaları ve bu durumun sonucunda onlara

duyarlılık, saygı, sıcaklık ve destekle yaklaşımları şeklinde ifade edilmektedir. Talepkar boyutta ebeveynlerin aile hayatının nasıl şekillenmesi gerektiğine yönelik çocuklarından belirli bir beklentileri vardır ve bu da çocukları üzerinde disiplin ve otorite oluşturmalarına sebep olmaktadır. Hassas boyut ebeveynin çocuğa yardım etmesi ve çocuğu kabul etmesiyle ilişkiliyken, talepkar boyut ebeveynin yoğun şekilde kontrol etmesi ile ilişkili olmaktadır (Steinberg, 2001).

2.3.5.1. Otoriter Ebeveynlik Tutumu

Ebeveynlik tutumları, ailelerin çocuklarına karşı sergiledikleri belirli davranış kalıplarını ve bu davranışların altında yatan inanç ve değer sistemlerini ifade eden bir kavramdır. Ebeveynin kendi çocukluk deneyimleri, değer yargıları, kişilik özellikleri ve iletişim becerileri gibi birçok bireysel ve çevresel faktör, çocuğa karşı benimsenecek tutumları doğrudan şekillendirmektedir (Baumrind, 1966).

Ebeveynlik tarzlarına dair literatürde farklı sınıflandırmalar bulunsa da, Baumrind'in (1971) geliştirdiği üç boyutlu ebeveynlik modeli, çocuğun ve yetişkinin ebeveyn davranışlarını nasıl algıladığını kavramsallaştıran en etkili yaklaşımlardan biri olarak kabul edilmektedir. Baumrind (1966), ebeveynlik tutumlarını ilk olarak izin verici, demokratik (yetkili), otoriter olmak üzere üç kategori altında sınıflandırmış; bu sınıflandırmayı da ebeveynin kontrol düzeyine dayandırmıştır. Bu model daha sonra Maccoby ve Martin (1983) tarafından geliştirilmiş ve dördüncü bir kategori olan ihmalkâr (ilgisiz) ebeveynlik de bu yapıya dâhil edilmiştir. Son haliyle bu model; otoriter, yetkili (demokratik), izin verici ve ihmalkâr olmak üzere dört temel ebeveynlik tarzı sunmaktadır. Baumrind'in modeline göre ebeveynlik tutumları, iki temel boyut üzerinden değerlendirilir: duyarlılık (sıcaklık) ve talepkârlık (kontrol). Ebeveynin duyarlılık düzeyi, çocuğa karşı ne ölçüde sevgi, empati, saygı ve destek sunduğunu ifade ederken; talepkârlık boyutu ise ebeveynin çocuğun davranışlarına yönelik disiplin, beklenti ve yönlendirme düzeyini tanımlar.

Duyarlılık, ebeveynin çocuğu koşulsuz kabul etmesi, onun bireysel özelliklerine saygı göstermesi ve sıcak, destekleyici bir ilişki kurması anlamına gelirken; talepkârlık, ebeveynin çocuk üzerindeki davranışsal kontrolünü ve aile içindeki kurallara uyulmasına verdiği önemi yansıtır (Steinberg, 2001). Bu iki boyutun yüksek ya da düşük düzeylerde kombinasyonu, farklı ebeveynlik tarzlarının oluşmasına neden olmaktadır.

2.3.5.2. Demokratik Ebeveynlik Tutumu

Demokratik ebeveynlik, çocuğun gelişiminde hem destekleyici hem de yönlendirici bir yaklaşımı benimseyen bir ebeveynlik tarzıdır. Bu tür ebeveynler, çocuklarının

davranışlarına akılcı ve çözüm odaklı bir şekilde yaklaşır; onların karar alma süreçlerinde aktif rol oynamalarını teşvik ederken, gerekli durumlarda rehberlik ederek gelişimlerine katkı sağlarlar. Ebeveynin çocuğun davranışlarını açıklamak için diyalog kurması, iletişim kanallarını açık tutması ve çocuğun bu açıklamalara direnç göstermesi hâlinde kararlılıkla müdahalede bulunması, demokratik ebeveynliğin belirgin özelliklerindendir (Baumrind, 1966; De Hart vd., 2006). Ancak bu müdahale, baskıcı bir tutumdan ziyade çocuğun öz denetimini geliştirmeyi amaçlayan yönlendirici bir yaklaşımdır.

Bu tutumda ebeveynler, çocuklarının bireysel özelliklerine saygı duyar ve onların kişisel tercihlerine değer verirler. Demokratik ebeveynler, davranış kurallarını gerekçelendirerek sunar, açıklayıcı yönergelerle çocuğu yönlendirir ve bunu yaparken kabul edici, destekleyici bir tutum sergilerler. Bu sayede çocuk hem sınırlar içinde kalmayı öğrenir hem de kendi kararlarını alabilecek bir güven ortamında gelişir (Baumrind, 1966).

Demokratik ebeveynler, çocuklarından beklentileri olan ancak aynı zamanda onların ihtiyaçlarını gözetken bireylerdir. Bu ebeveynler, ev ortamında yapılandırılmış ve düzenli bir yaşam alanı oluşturur, çocuğun davranışlarını dikkatle gözlemler, gerekli durumlarda rehberlik ederler (Baumrind, 1991). Baumrind'e göre, bu tutuma sahip ebeveynler hem talepkâr hem de duyarlıdır. Katı ve cezalandırıcı olmak yerine destekleyici bir disiplin anlayışı benimserler. Çocuklarının bireysel farklılıklarını tanıyan ve onları özerk bireyler olarak kabul eden bu ebeveynler, onların gelişimsel süreçlerine saygı duyar ve aktif katılım gösterirler.

Demokratik bir aile ortamında, çocuğun temel ihtiyaçlarının yanı sıra duygusal gereksinimleri de karşılanır. Çocuğa koşulsuz sevgi sunulur, bu sevgi hiçbir zaman bir ceza unsuru olarak kullanılmaz. Aynı zamanda çocuğa ifade özgürlüğü tanınır; düşüncelerini açıkça ifade etmesi teşvik edilir (Kulaksızoğlu, 2017). Ebeveyn-çocuk ilişkisi karşılıklı etkileşime ve iş birliğine dayalıdır. Ebeveynler çocuklarıyla zaman geçirir, onları takdir eder, fikirlerine önem verir. Bu ortamda büyüyen çocuklar küçük yaşlardan itibaren sorumluluk üstlenmeyi öğrenir ve başarı duygusunu içselleştirir.

Demokratik ebeveynlikte fiziksel ceza yerine, davranışın sonuçları mantıklı yollarla açıklanır, çocuk delillerle ikna edilir ya da mantıklı sınırlandırmalar uygulanır. Sevgi bir disiplin aracı olarak değil, sağlıklı gelişimin temel koşulu olarak görülür. Bu tür ebeveynlik yaklaşımıyla büyüyen çocuklar, duygu ve düşüncelerini ifade edebilen, sorumluluk alabilen, girişimci ve yaratıcı bireyler olarak gelişirler (Kulaksızoğlu, 2017).

Bu yaklaşım, çocuğun bireysel karar alma becerilerini geliştirir ve bu kararların sorumluluğunu taşımasına imkân tanır. Böylece çocuk sosyal açıdan yeterli, özgüveni yüksek

ve bağımsız bir birey olarak yetişir (Yavuzer, 2003). Araştırmalar, otoriter tutumla yetişen çocukların özgüvenlerinin düşük, sosyal becerilerinin zayıf ve akademik başarılarının sınırlı olduğunu; ayrıca psikolojik açıdan daha fazla sorun yaşama eğiliminde olduklarını göstermektedir. Öte yandan, yetkili yani demokratik ebeveynlik tarzıyla büyütülen çocukların ise öz düzenleme becerilerinin daha gelişmiş, sosyal uyumlarının daha yüksek ve davranışsal sorunlarının daha az olduğu ortaya konmuştur.

2.3.5.3. İzin Verici Ebeveyn Tutumu

İzin verici ebeveynlik, çocuğun davranışlarına karşı yüksek düzeyde hoşgörü ve anlayış sergileyen, ancak beklenti ve sınır koyma bakımından düşük seviyede yapılandırılmış bir ebeveynlik yaklaşımıdır. Bu tutuma sahip ebeveynler, çocuklarının isteklerine karşı katı kurallar koymaz, onları özgür bırakır ve çoğunlukla müdahaleci olmaktan kaçınırlar (Baumrind, 1966). Ebeveyn, çocuğa bir disiplin sağlayıcı ya da yönlendirici değil, daha çok onun tarafından kullanılabilir bir kaynak olarak yaklaşır. Bu durum, çocuğun kararlarını ve davranışlarını kendi başına şekillendirmesine olanak tanır (Baumrind, 1991).

İzin verici ebeveynler, çocuklarının davranışlarına karşı disiplin uygulama ya da sınır koyma konusunda isteksizdir. Kontrol sağlama yerine çocukla dostane bir ilişki kurmaya çalışırlar. Bu yaklaşımı benimseyen ebeveynler, çocukların seçimlerine saygı gösterir; onların bireysel farklılıklarını ön plana alarak, kararlarını sorgulamadan kabul ederler. Çocuklarının davranışlarıyla ilgili ciddi sonuçlarla yüzleşmeleri gerektiğinde dahi, bu ebeveynler çoğunlukla pasif kalmayı tercih eder ve çocuğun deneyim yoluyla öğrenmesini beklerler.

Baumrind, bu ebeveynlik tarzını yüksek duyarlılık fakat düşük talepkârlık düzeyi ile tanımlamaktadır. İzin verici ebeveynler, çocuklarının kendi başlarına karar alıp uygulama becerisine sahip olduklarına inanmakta ve bu nedenle rehberlik etmekten kaçınmaktadırlar. Disiplin süreçlerinde ebeveynin gücünü doğrudan uygulaması yerine, yargıya ve yönlendirmeye dayalı bir iletişim tarzı benimsenmektedir. Ancak bu iletişim biçimi genellikle etkili bir sınır çizimi sağlayamadığından, çocuklar uzun vadede davranışsal düzen kurmakta zorlanabilirler (Baumrind, 1991).

Bu ebeveynlik türü, duyarlılık ve sıcaklık gibi olumlu yönlerle sahip olmakla birlikte, çocukların öz denetim becerilerinin gelişmesini destekleyecek düzeyde bir yönlendirme sunmaz. Nitekim Baumrind'in çalışmalarına göre, bu tutumu benimseyen ebeveynlerin çocuklarında sınır koyma ve kurallara uyma konularında sorunlar yaşandığı gözlemlenmiştir. Çocuklarının özerklik taleplerine olumlu yaklaşan bu ebeveynler, genellikle çocukların bağımsızlık isteklerini desteklerken liderlik etme ya da davranışsal rehberlik sağlama

konusunda yetersiz kalmaktadırlar. Sonuç olarak, izin verici ebeveynlik anlayışı çocuklara geniş bir özgürlük alanı tanırken, bu özgürlük alanı yapılandırılmadığı ve yönlendirilmediği takdirde çocukların sorumluluk alma, öz denetim geliştirme ve toplumsal kurallara uyum sağlama gibi becerilerinde eksikliklere yol açabilmektedir.

2.3.5.4. İlgisiz Ebeveynlik Tutumu

İlgisiz ebeveynlik, Maccoby ve Martin (1983) tarafından dördüncü faktör olarak ebeveyn tutumlarına eklenmiştir. Bu tutumu diğer üç tutumla benzer yönlerini ve farklarını karşılaştırarak ortaya koymuşlardır. Çalışma sonucunda, ilgisiz ebeveyn tutumu, izin verici ebeveynlik tutumunda beklenen olgunluk miktarı ve kontrol düzeyi ile karşılaştırılabilir seviyedeyken, izin verici tutumda yakınlık ve şefkat düzeyi bakımından anlamlı fark görülmektedir. İlişkisiz ve ilgisiz ebeveynler anlamlı düzeyde düşük seviyede duyarlılık, sıcaklık ve kontrole sahiptir. Alan yazında ihmalkar ebeveynliğin diğer bir tanımı, ebeveynin çocuğun isteklerine yönelik ilgisizliğinin giderilmemesi sebebiyle ebeveyn ile çocuk arasında empati, sevgi ve denetimin olmaması şeklinde açıklanmıştır. Ebeveynlerin hem yüksek düzeyde talepkâr hem de duyarlı olmaları durumunda demokratik (yetkili) ebeveynlik tarzı, talepkârlık düzeyinin duyarlılıktan daha yüksek olması halinde otoriter tarz, duyarlılığın talepkârlıktan daha baskın olması durumunda ise izin verici ya da şımartan ebeveynlik tarzı ortaya çıkmaktadır. Her iki boyutun da düşük seviyede olması ise izin verici/ihmalkar ebeveynlik tarzı olarak tanımlanmaktadır (Doğruyol ve Yetim, 2019).

2.3.5.5. Ebeveynlik Tutumlarının Karşılaştırılması

Otoriter ebeveynlik tutumuna sahip bireyler, çocuklarından mutlak itaat ve belirlenen kurallara koşulsuz uyum beklerken; koruyucu tutum sergileyen ebeveynler, genellikle kendi kararlarını almakta zorlanan ve ebeveynlerine bağımlı bireyler yetiştirir. Buna karşılık, demokratik ebeveynlik tutumunda ise çocuğun bireysel gelişimi desteklenir ve onun kendini gerçekleştirmesine olanak tanınır (Baumrind, 1966). Aynı zamanda demokratik tutuma sahip anne ve babalar çocuklarının kendi benliklerini oluşturmalarına müsaade ederken, koruyucu tutuma sahip aileler ise ilişki kurmada zorlanan ve özgüvenleri düşük bireyler yetiştirmektedir. Otoriter tutuma sahip anne ve babalar ise çocuğun özerkliğini engelleyici davranışlar gösterirler. Bu sebeple anne ve baba tutumlarının çocukların benlik algıları üzerinde önemli ölçüde bir etkili olmaktadır.

İhmalci ve izin verici ebeveynlik tarzları, tutarsız cezaları veya disiplinsiz bir çevreyi teşvik eden kayıtsız aileler tarafından karakterize edilir.

Hoşgörülü anne ve babalar tutarsız disiplin sağlarlar, çocuklardaki otoriteleri azdır

fakat çocuklara ilgileri fazladır (Sümer vd., 2010). Otoriter ebeveynlik stilinde ebeveynler çocuklarına yönelik sert sergilerler ve genel olarak onları hayallerindeki çocuk modeline göre yetiştirmeyi amaçlarlar. Ebeveynler çoğunlukla cezadan faydalanır ve bu tür aile şartlarında yetişen çocukların hakları asgari seviyededir (Kaya, vd., 2012). Otoriter tutumda çocuğun ailedeki varlığı görmezden gelinir, disiplinli bir tavırla ve katı kurallarla kişiliği kontrol altında tutulur. Koruyucu talepkar yaklaşımda çocuğun hayatına abartılı şekilde endişeli ve kaygılı biçimde müdahale edilir ve aile çocuktan sürekli talep halinde olur. Baskıcı-otoriter yaklaşımda çocuğun tüm konularda baskı altına alarak rahatça hareket etmesi engellenir (Baumrind, 1991; Maccoby ve Martin, 1983). Demokratik ebeveynlik yaklaşımında çocuk, ebeveynleri tarafından bağımsız birey olarak görülür ve destekleyici sıcak bir ortamda sorumluluk alma fırsatları sunulur. Literatürde en sağlıklı ebeveyn tutumu olarak değerlendirilen bu yaklaşımda, ebeveynler çocuklarına koşulsuz sevgi ve saygı göstererek onların kişisel gelişimlerine önemli düzeyde etki ederler (Kulaksızoğlu, 2017). Sprinthall ve Collins, demokratik tutumu benimseyen ebeveynlerin ergenlik dönemindeki çocuklarının daha sağlıklı davranış kalıpları geliştirdiklerini öne sürmektedir (Doğruyol ve Yetim, 2019). Söz konusu üç temel ebeveynlik tutumunun, bireylerin psikiyatrik hastalık eğilimleri, benlik gelişimi ve kişilik özellikleri üzerindeki etkilerine ilişkin çok sayıda araştırma yapılmıştır. Sonuç olarak, daha düşük düzeyde aile desteği ve sıcaklığının, daha düşük tümevarım ve akıl yürütme kullanımının ve daha fazla mantıksız cezanın, çocuklarda artış gösteren duygusal yeme ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Sönmez (2018), algılanan ebeveynlik yaklaşımının duygusal yeme üzerindeki etkisine ilişkin Türk yetişkinlerle yaptığı bir çalışmada çıkan sonuçlara göre, yetişkin bireylerin duygusal yeme durumu ve hiperfajiyi durduramama durumu ile ailelerin aşağılayıcı, otoriter, duygusal yoksunluk, izin verici, sömürücü, aşırı korumacı, cezalandırıcı ve değişime direnme davranışları arasında ilişki olduğunu bulmuştur. Bu tarz ebeveyn tutumlarının düzeyi ne kadar yüksek olursa, duygusal yeme ve hiperfaji düzeyi de fazla olmaktadır.

2.4. Ders Dışı Etkinlikler

Eğitimin genel tanımına baktığımızda eğitim, kültürel değerleri kişiye kazandırma süreci olarak tanımlanmaktadır. Bu süreçte kişiler yetenek, beceri, tutum ve çeşitli olumlu istendik davranışlar kazanırlar. Okullar, öğrencilere verdiği eğitsel yaşantılarla akademik bilgilerin yanı sıra öğrencilerin ilgilerini ve yeteneklerinin geliştirebileceği olanaklar da sağlamaktadır. Okullar, eğitim öğretim işlevlerini okulda verilen dersler yoluyla yürütürken, eğitim işlevlerini de ders dışı etkinlikler ile bütünleştirerek vermektedir (Akar ve Nayir,

2015). Bu anlamda ders içi etkinlikler kadar ders dışı etkinlikler de öğrenciler için önemli kazanımlar sağlamaktadır.

Ders dışı etkinlikler öğrencilerin normal okul günleri dışında katılabilecekleri, okul tarafından onaylanan etkinliklerdir. Bazı örnekler spor, güzel sanatlar programları, kulüpler ve dini organizasyonları içerir. Civil (2007), ders dışı etkinlikleri, öğrencilerin zorunlu müfredat dışı derslerin dışında, resim, tiyatro, müzik, edebiyat ve spor gibi etkinliklere kendi istekleri ile katılmaları şeklinde tanımlamıştır. Binbaşıoğlu (2000), ders dışı etkinlikleri; öğrencilerin ilgi ve istekleri doğrultusunda, okulun eğitim amaçlarıyla uyumlu şekilde, öğretmenin rehberliğinde ve okul yönetiminin bilgisi dahilinde gerçekleştirilen planlı ve düzenli faaliyetler olarak tanımlar. Alan yazınında bu tür etkinlikler kapsamında genellikle sportif, sanatsal ve kültürel faaliyetlerin yer aldığı görülmektedir. (Köse, 2013).

2.4.1. Ders Dışı Etkinliklerin Amacı ve Önemi

Okulda veya okul dışında yürütülen ders dışı etkinliklerin öğrencilere kişilik gelişimi başta olmak üzere öğrencilere oldukça faydalar sağlamaktadır. Meadows (2019), ilkökul öğrencilerinin ders dışı etkinliklere katılımları ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında ders dışı katılımları hakkında bilgi toplamak için dördüncü sınıftan sekizinci sınıfa kadar 23 öğrenciye anket uygulamıştır ve bu öğrencilerin en son standartlaştırılmış test puanları ve birinci dönem notları hakkında veriler topladığı araştırmasında ders dışı etkinliklere katılımın ve akademik başarı arasında pozitif bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Shahare (2019), Hindistan'da 96 üniversite öğrencisi ile ders dışı etkinliklere katılım ile beceri gelişimi üzerine yaptığı araştırmasında ders dışı etkinliklerinin liderlik yönünü geliştirdiğini belirtmiştir. Ayrıca Shahare (2019) yaptığı araştırmasında ders dışı etkinliklerin öğrencilerin özgüvenini arttırdığını, öğrencilerin yetişkinlerle iletişimini geliştirdiğini ve öğrencilerin kendilerine birer rol model kişi alabileceğini açıklamıştır.

Reverdito vd. (2017), Brezilya'da dezavantajlı bir bölgede 13-17 yaşlarında 614 kişi ders dışı etkinliklerin etkileri üzerine yaptığı araştırmasında bu etkinliklere katılan kişilerin destek ağlarının genişlediği, aidiyet duygusunun oluştuğu, sosyal çevresinin genişlediği ve özgüven kazandıkları da görülmüştür. Ayrıca ders dışı sportif etkinliklerin bu bireylerde büyüme ve gelişmeyi olumlu yönde etkilediğini açıklamıştır. Holloway (2002), yaptığı çalışmada ders dışı etkinliklerin okuldaki öğrencilerin ilgi ve beklentilerini karşılayarak öğrenci motivasyonunu arttırdığını belirtmektedir. Ayrıca yaptığı çalışmada Holloway (2002), ders dışı etkinliklerin öğrenciler arası iletişimi geliştirdiğini, birlikte çalışma ve işbirliğini desteklediğini belirtmiştir.

Ders dışı etkinliklerin öğrencilere sunduğu olanaklar değerlendirildiğinde, bu etkinliklerin bireylerin ilgi alanlarını genişlettiği, düşüncelerini ifade etme becerilerini desteklediği ve özgün fikirler geliştirmelerine katkı sağladığı görülmektedir. Bu doğrultuda, öğrenciler kendi potansiyellerini keşfetme ve ilgi-yeteneklerini daha yakından tanıma fırsatı elde etmektedirler (Büküşoğlu ve Bayturan, 2005). Ayrıca, ders dışı etkinlikler aracılığıyla edinilen deneyimlerin öğrencilerin karar verme ve problem çözme becerilerini geliştirdiği, bunun da akademik başarı üzerinde olumlu etkiler yarattığı ifade edilmektedir. Jansen (2016) ABD’de ders dışı etkinliklere katılan ilk ve ortaokul öğrencilerin akademik performansını incelediği araştırmasında, bir okulda resim ve müzikle alakalı etkinliklere katılan öğrencilerin, formal eğitim dışında resim ve müzik eğitimi almayan öğrencilere oranla daha yüksek akademik performans gösterebildiğini bulmuştur.

Dünyanın dört bir yanındaki devlet ve özel okul sistemleri, kaynakların tahsisi ve akademik başarıya bağlılık konusunda yapılan incelenmeler sonucu, okullarda ders dışı etkinliklerin gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Vukic ve Zrilic, 2016). Gerek ülkemizde gerek ise dünyada ders dışı etkinliklerin önemi anlaşılmaya başlanmış olup okullardaki ders dışı etkinlik faaliyetleri artış göstermektedir. Dünyanın bazı yerlerinde ders dışı etkinlikler okullarda zorunlu kılınmakta iken bazı yerlerde ise seçmeli ders adı altında verilmektedir. OECD ülkelerindeki öğrenciler haftada ortalama 18 saat eğitim, matematik ve fen bilimleri dersi alır ve bu zamanın %62’sini normal okul derslerinde geçirirken, zamanın % 26’sını bireysel çalışarak ve zamanının %12’si ise ders dışı etkinliklere ayırmaktadır (OECD, 2011). Fransa, Polonya ve Slovenya gibi ülkelerde ders dışı etkinlikler okullarda zorunludur. Japonya’da okullarda ders dışı etkinlikler dördüncü sınıftan itibaren zorunlu olarak verilmekte ve öğrenciler dördüncü sınıfta en az bir ders dışı etkinlik seçmek zorundadır. ABD ve Belçika’da ders dışı etkinlikler ülkede oluşturulan bilim kulüpleri tarafından verilmektedir.

Öğrencilerin psikososyal gelişimlerinin sağlıklı bir şekilde desteklenebilmesi, etkili kişilerarası ve sosyal becerilere sahip olmalarını gerektirir. Bu bağlamda, okullarda yürütülen ders dışı etkinliklerin; öğrencilerin okul yaşamını yapılandırmalarına, ekip çalışmasına katılmalarına, iş birliği geliştirmelerine ve demokratik tutumlar sergilemelerine katkı sağladığı görülmektedir. Ayrıca bu etkinlikler, öğrencilerin ileriki yaşamlarında üstlenecekleri yetişkin rollerine hazırlanmalarına, başkalarına saygı duymalarına, okul içinde ve dışında araştırma yapabilmelerine, projeler geliştirip sürdürebilmelerine ve kişilerarası sorunlara yapıcı çözümler üretebilmelerine olanak tanır. Etik ilkelere bağlılık geliştirme ve çevreleriyle sağlıklı ilişkiler kurma açısından da bu tür etkinliklerin önemli bir işlevi bulunmaktadır. (Awbrey, vd., 2008). Shaffer (2019), liselerde ders dışı etkinlikler üzerine yaptığı çalışmada

okullarda ders dışı etkinliklerini ortadan kaldırmak öğrencilerin fiziksel gelişimlerine ve bilişsel gelişimlerine zarar vereceğini belirtmiştir. Çünkü ders dışı etkinlikler öğrencilerin motivasyonu, akademik başarısını, okula devamını sosyal yaşam ve liderlik becerileri için kritik öneme sahip olduğunu belirtmiştir. Özetle gerek ülkemizde gerek ise dünyada yapılan araştırmalara bakıldığında ders dışı etkinliklerin bireylerin bilişsel, duygusal ve fiziksel olarak olumlu etkilediği görülmektedir. Bundan dolayı da dünyadaki hem ülkemizde hem de dünyadaki okullarda ders dışı etkinliklerin sayısı artırmakta ve olumlu bir gelişme olarak görülmektedir.

2.4.2. Sanatsal Etkinlikler

Sanatsal etkinliklerin kapsamı yaş, kültürel yapı ve çevresel koşullara bağlı olarak farklılık gösterebilmekle birlikte, genel anlamda müzik, resim, tiyatro, drama, heykelticilik ve el sanatları gibi alanları içermektedir. Bu etkinler çağdaşlaşmada kişilere yaratıcılık adına önemli katkılar sağlan ders içi ve ders dışı etkinliklerdir. Sanat eğitimi, sadece bu alana yeteneği olanlara ve bu alanları meslek edinmek için yapanlara değil okul öncesinden başlayarak yaşam boyu sürdürülecek bir eğitim süreci olarak görülmelidir. Sanatsal etkinliklerin en önemli amacı keşfetme, yaratıcılık ve bir ürün meydana getirmektir. Bu etkinlikler toplumların genel olarak ortak dili, bir meslek veya boş zamanlarını geçirdikleri bir uğraştır.

Son yıllarda ülkemiz okullarında sanat etkinliklerine daha fazla önem verildiği görülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 2018-2019 eğitim öğretim yılında uygulanacak olan İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları ders programını incelediğimizde ilk ve ortaokullarda “Görsel Sanat” ve “Müzik” dersinin haftada 1 saat zorunlu olduğunu, anadolu liselerinde ise bu derslerin 2 saat zorunlu ve ayrıca seçmeli ders olarak da bu derslerin seçilebildiğini görmekteyiz (MEB, 2018). Ülkemizde ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı güzel sanatlar liseleri bulunmakta ve bu liseler sanat alanındaki yetenek sınavı ile öğrenci almaktadır.

Sanatsal etkinliklerine katılım kişilerde olumlu davranışlar geliştirir ve bu etkinliklere insanların katılması teşvik edilmelidir. Bunun için de hükümetler bu etkinliklere katılımı artırmak için gerekli finans desteği sağlamalıdır. Ayrıca sanatsal etkinliklere teşvike genç yaşta başlanmalıdır çünkü genç iken insanların performansları yüksektir ve insanlar yaşlandıkça sahne performansları düşebilir. Thareau (2017)'e göre sanatsal etkinlikler çocuklarda düşünme becerisi geliştirir, problem çözmede yaratıcılık becerilerini geliştirir, hayal dünyasının zenginleşmesine katkı sağlar. Hayal gücü ve yaratıcılık ise çocukların geleceğin

işgücüne katıldıklarında ihtiyaç duyacakları becerilerdir (Thareau, 2017).

Zarobe ve Bungay (2017) 11-18 yaş arasındaki kişilerde sanat etkinliklerinin etkileri üzerinde yaptıkları çalışmada sanatsal etkinliklerine katılan kişilerde özgüven, öz saygı, etkili iletişim kurma, aidiyet duygusu, dayanıklılık ve zihinsel olarak kendini iyi hissetme gibi olumlu etkileri olduğunu belirtmiştir. İnsanlar sadece bilgileri toplama, üretme gibi işleri yapmaz aynı zamanda estetik bir bakış açısı olarak nesnelere olgu ve bilgilere değerlendirebilir. Bundan dolayı sanatsal eğitim okul müfredatında bu amacı gerçekleştirmek için yer almalıdır. Çünkü sanatsal eğitim bireyleri düşünmeye sevk eden, bireyleri mutlu eden ve onlara bilgiler sağlayan bir alandır. Sanatsal etkinlikler yaratıcılığı destekleyen bir ortamda olmalı ve materyal olarak zengin bir olmalı ancak mekan yapılandırılmamış olmalıdır.

Sonuç olarak, sanatsal etkinlikler hem ülkemizde hem de dünyadaki okullarda zorunlu olarak verilmeye başlanmıştır ve önemi de giderek artmaktadır. Çünkü sanat bireyin kendini tanımasının ve kendini geliştirmesini önemli araçlardan biridir. Baltacı ve Eker (2019) yaptıkları araştırmada, sanatsal etkinliklerin bireylerde yaratıcılığı geliştirdiğini ve bireylerin algılayış biçiminde olumlu katkılar sağladığını söylemiş bu yüzden de bu etkinliklerin okullarda daha fazla yer alması gerektiğini belirtmişlerdir.

2.4.3. Kültürel Etkinlikler

Ders dışı kültürel etkinlikler kapsamında; şiir dinletileri, kompozisyon çalışmaları, bilgi yarışmaları, roman ve hikâye okuma etkinlikleri, dergi ve okul gazetesi incelemeleri ile halk oyunları yer almaktadır. Bu etkinliklerin temel amacı, öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmak, kültürel kimliklerini tanımlarına destek olmak ve bu kültürel birikimi zenginleştirerek geliştirmektir. Öğrencilere okuma alışkanlığını kazandırmak ve okuma alışkanlıklarını artırmak amacıyla 1976 yılında Milli Eğitim Bakanlığı okul kütüphaneleri yönetmeliği yürürlüğe konmuştur. Günümüzde de kütüphane yönetmeliği varlığını korumaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın kütüphane yönetmeliğinin amacı demokratik değerlere sahip olan, okuma alışkanlığı kazanan, araştıran, bilimsel olarak düşünen, görev ve sorumluluk bilincinde olan, yeniliklere açık olan bireyler yetiştirmede yardımcı olmak amacıyla okul kütüphanelerinde gerekli düzenlemeleri yapmaktır. Bu yönetmeliğin amacı her okulda bir kütüphane olmakla beraber, öğrencilerin okuma etkinliklerini artırmak, kendilerini kültürel olarak geliştirmeyi sağlamaktır. Okullarda gerçekleştirilen kültürel etkinlikler arasında öğrenciler arası okuma, şiir ve kompozisyon yarışmaları gibi faaliyetler yer almaktadır. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı, ilköğretim, ortaokul ve lise düzeyindeki öğrencilerin yalnızca akademik başarılarını değil, aynı zamanda "bilim", "sanat", "kültür", "spor" ve

"toplum hizmeti" gibi çeşitli alanlarda gerçekleştirdikleri ders dışı etkinlikleri de dikkate almakta ve bu faaliyetleri "e-Okul" sistemi üzerinden kayıt altına almaktadır. Öğrenciler, bu sistemde yer alan farklı modüller aracılığıyla ilgi duydukları etkinliklere katılım sağlayabilmektedir. Kültürel etkinlik modülleri kapsamında; müze ve tarihi mekân gezileri, sanat galerisi ziyaretleri, doğa yürüyüşleri, meslek tanıtım etkinlikleri, sözlü kültür ve anlatım uygulamaları, sahne sanatları, geleneksel toplumsal törenler, doğa ve evrenle ilgili bilgi temelli uygulamalar ile el sanatları ve mesleki alanlara yönelik etkinlikler yer almaktadır (MEB, 2018).

Noortyani (2018), Endonezya'da Lambung Mangkurat Üniversitesi Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakültesi'nin 2.sınıfında okuyan 75 lisans öğrencisi üzerine bağımsız okuma becerisi üzerine yaptığı araştırmasında öğrencilerden roman ve hikaye okumaları istenmiştir. Araştırma sonucunda daha fazla kitap okuyan kişilerin okuduğunu daha iyi anladığını ayrıca diğer insanları anlamada kolaylıklar yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca fakülte ve üniversitelerin, öğrencilerin okuma ilgisini artırmak için kütüphanede elverişli bir ortam yaratmaları, kitapları alandaki gelişmelere göre düzenli olarak güncellemeleri, kütüphane hizmetinin kalitesini yükseltmeleri, sosyal çevrenin rolünü geliştirmeleri, öğrencilerin akranlarıyla iş birliğini içeren bağımsız bir okuma etkinliği tasarlayarak yapılabilmesi gerektiği belirtilmiştir. Karadağ (2014)'a göre okuma alışkanlıklarının akademik ve bireysel gelişime katkısı hayat boyu sürer ve en önemli etkenlerden biridir. Ayrıca okuma becerilerin fen bilimleri okuma yazarlığına olumlu katkılar sağladığını ve fen başarısını arttırdığı belirtilmiştir.

2.4.4. Sportif Etkinlikler

Bir ders dışı etkinlik olarak sportif etkinlikler öğrencilerin gelişimlerine ve akademik başarılarına olumlu katkılar sağlar. Ayrıca öğrenciler sporun çeşitli alanlarına ilgi duyup o alanda başarılı olanlar öğrenciler meslek olarak da sporu seçme olanakları olacaktır. Sportif etkinliklerin en önemli amacı bireyin fiziksel gelişimine katkıda bulunmaktır. Bu etkinlikler sayesinde insandaki kas ve kemikler gelişir ve daha sağlıklı olur. Böylece kişilerin vücudu sakatlanmaya ve değişen hava şartlarına karşı daha dayanıklı hale gelir (İmamoğlu, 2011).

Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı okullarda spor etkinliklerini planlı bir hale getirmek, sportif etkinlikleri planlamak ve bu etkinlikleri yürütmek için Okul içi Beden Eğitimi, Spor ve İzcilik Dairesi Başkanlığı'nı oluşturmuştur (Türk, 1999). Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 2018–2019 eğitim-öğretim yılında uygulanmak üzere hazırlanan İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları ders programı

incelendiğinde, ilkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda “Beden Eğitimi ve Oyun” dersinin haftalık 5 saat zorunlu olarak yer aldığı; dördüncü sınıftan sekizinci sınıfa kadar ise “Beden Eğitimi ve Spor” dersinin haftalık 2 saatlik zorunlu ders kapsamında olduğu görülmektedir. Ayrıca ortaokullarda seçmeli dersler olarak da ayrıca seçilebilmektedir. Liselerde ise “Beden Eğitimi ve Spor” dersi haftalık 2 saat zorunlu olmak üzere ayrıca seçmeli dersler arasında da yer almaktadır (MEB, 2018). Ayrıca ülkemizde, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı “Spor Liseleri” bulunmakta ve bu liseler spor yeteneğine göre öğrenci almaktadır.

Bobrovsky vd. (2019) Rusya’da üniversitelerde spor etkinliklerin olumlu etkileri üzerine yaptıkları araştırmada sportif etkinliklere katılan öğrencilerin sağlıkları açısından olumlu etkileri olduğunu, öğrencilerin takım oyunlarına katılarak sosyal çevrelerinin genişlediğini, öğrenciler arasında etkili iletişim geliştirdiğini, öğrencilerin fiziksel dayanıklılıklarının arttığını belirtmiş ve her üniversitelerde sportif etkinliklerin mutlaka bulunması gerektiğini açıklamıştır. Bailey (2016), sportif etkilerin olumlu etkileri üzerine yaptığı araştırmasında zihinsel, bilişsel ve fiziksel olarak birçok faydası olduğunu belirtmiştir. Bu etkinlikler büyüme ve gelişimi desteklediğini ve sağlık için faydalı etkinlikler olduğunu belirtmiştir. Ayrıca bu etkinliklerin gençlerde özgüven geliştirdiğini, daha hızlı bilişsel işlem yaptığını ve akademik yönden bireylere fayda sağladığını belirtmiştir.

Kaba (2009) üniversite öğrencilerinin psikolojik olarak kendilerini iyi hissetmek, eğlenceli ve verimli vakit geçirmek, var olan bilgi birikimlerini artırmak için sportif olarak daha sağlıklı olmak amacıyla öğrencilerin sportif etkinliklere katıldığı belirterek üniversitelerin bu doğrultuda bu etkinlikleri üniversitede düzenlemeleri gerektiğini belirtmiştir. Ekinci vd. (2014) üniversite öğrencileri ile yaptıkları bir araştırmada üniversite öğrencilerinin %19’u boş zamanlarını sportif etkinliklere katılarak değerlendirdiğini belirtmiş ve bu etkinliklerin üniversitelerde daha fazla yer almaları gerektiğini vurgulamıştır. Sonuç olarak hem ilköğretim ve ortaöğretim hem de üniversitelerde sportif etkinliklere öğrenciler tarafından katılım sağlanmakta ve öğrencilere katkılar sağlamaktadır.

2.5. Ülkemizde Ders Dışı Etkinlikler ve Yönetmelikler

2.5.1. İlkokul, Ortaokul ve Liselerde Ders Dışı Etkinlikler

Okuldaki ders dışı etkinliklerin birçok amacı olmakla beraber en kapsamlı ve genel amacını Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği (2017) (Ek11), açıklamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği (2017), bu etkinliklerin amacını şu şekilde açıklamıştır; Eğitim kurumlarındaki öğrencilere özgüven kazandırmak, öğrencilerde sorumluluk bilinci geliştirmek, öğrencileri kötü

alışkanlıklardan korumak, öğrencilerin yeteneklerini sergilemelerine yardımcı olmak, öğrencilere milli, insani ve ahlaki değerler kazandırmak, öğrencilerin sosyal, duygusal ve bedensel gelişimlerine yardımcı olmak, öğrencilerin yetenek ve ilgilerini tanımasına olanak sağlamak, öğrencilere yardımlaşma ve birliktelik duygusu kazandırmak, öğrencilerin sağlıklı bir şekilde karar verme ve problem çözme becerilerini geliştirir gibi amaçları vardır . Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'ne (2017) bağlı olarak okullarda bazı dersler bu amacı gerçekleştirmek için zorunlu okutulmaktadır. Bu kapsamda okullarda, “Müzik”, “Beden Eğitimi”, “Görsel Sanat” vb. dersler okullarda zorunlu derslerdir (MEB, 2018)

2.5.2. Türkiye’deki Üniversitelerde Ders Dışı Etkinlikler

İlkokul, ortaokul ve liselerde ders dışı etkinlikler Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'ne (2017) göre okullarda yapılırken, üniversitelerde ders dışı etkinlikler 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 47. Maddesine bağlı olarak yapılmaktadır. Bu maddeye göre etkinliklerin amacı şu şekilde açıklanmıştır: Öğrencilerin beden ve ruh sağlığının korumak ve geliştirmek, öğrencilerin boş zamanlarını verimli geçirmelerini sağlamak, barınma, beslenme ve dinlenme alanları oluşturmak, öğrencilerin kendilerini geliştirmelerini sağlamak için okuma salonları, kütüphaneler oluşturmak, üniversitelerde öğrencilerin sağlıklarını korumak için sağlık merkezleri oluşturmak gibi amaçlar belirtilmiştir. Ayrıca bu etkinlikleri gerçekleştirmek için üniversitelerde spor salonları, sinema salonları, kütüphaneler, kantin ve yemek salonları, sosyal merkezler, sağlık merkezleri oluşturulması belirtilmiştir. Ülkemizde üniversitelerde ders dışı etkinlikler üniversiteden üniversiteye farklılık göstermektedir. Ayrıca her üniversitede öğrenci kulüpleri bulunmakta ve bu etkinlikler daha çok bu kulüpler tarafından gerçekleştirilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, çocuklarını rekreatif amaçlı spor aktivitesine gönderen ve göndermeyen ebeveynlerin sportif etkinliklere yönelik tutumları ve spor etkinliklerine yönelimlerini incelemektir. Ayrıca ebeveynlerin spora yönelik tutumları ve spor etkinliklerine yönelimleri ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarının bazı demografik değişkelere göre farklılıklarının incelemesi amaçlanmaktadır. Özellikle, çocuklarını spor etkinliklerine gönderen ebeveynlerin, göndermeyen ebeveynlere kıyasla spora ve ders dışı sportif etkinliklere daha olumlu tutumlar sergileyip sergilemedikleri araştırılmaktadır. Araştırma, ebeveynlerin spora ve sportif etkinliklere yönelik yaklaşımlarının, çocuklarının katılımını destekleyip desteklemediği ya da engelleyip engellemediği konusunda önemli veriler sunmayı amaçlamaktadır.

3.2. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın önemi, ebeveynlerin, çocuklarının spor etkinliklerine katılımına yönelik tutumlarının, çocukların spor alışkanlıkları ve gelişimleri üzerindeki etkilerini anlamaya yönelik sağladığı katkılardan kaynaklanmaktadır. Çocukların spor etkinliklerine katılımı, yalnızca fiziksel sağlıklarını değil, aynı zamanda sosyalleşme, özgüven, takım çalışması gibi psikolojik ve sosyal becerilerini de geliştirmektedir. Bu nedenle, ebeveynlerin spor ve ders dışı sportif etkinliklere yönelik bakış açıları, çocukların bu etkinliklere katılım kararlarını doğrudan etkilemektedir. Ebeveynlerin çocuklarının spor etkinliklerine katılımını teşvik etmeleri, çocukların uzun vadeli spor alışkanlıkları geliştirmelerine yardımcı olabilir ve toplumsal düzeyde sporun yaygınlaşmasını destekleyebilir. Yüksel (2019) yapmış olduğu bir çalışmada toplumun en küçük yapı taşını oluşturan ailenin spora yönelik tutumlarının çocuklarının sportif etkinliklere yönelmesi ve spora yönelik tutumları üzerinde önemli derecede etkisi olduğunu bildirmiştir. Sportif anlamda aktif olan ebeveynler çocuklarını düzenli bir şekilde spor yapmaya teşvik etmektedirler (Yüksel, 2019). Çocukların erken yaşta spor alışkanlıkları edinmesinin önemi göz önünde bulundurulduğunda, ailelerin bu süreçteki rolünü ve toplumda sporun yaygınlaşmasına olan katkılarını anlama bakımından önemlidir. Bu bağlamda, elde edilecek bulgular, ailelerin çocuklarına spor etkinliklerine katılımı konusunda daha bilinçli ve destekleyici bir yaklaşım sergileyebilmeleri için rehberlik sağlamak amacıyla spor politikaları, eğitim programları ve toplumsal farkındalık çalışmaları

için önemli bir kaynak oluşturacaktır. Araştırmanın sonuçları, ebeveynlerin spor alışkanlıklarının gelişmesindeki rolünü vurgulayarak, çocukların ve ebeveynlerin sporla olan ilişkilerini güçlendirmeye yönelik stratejiler geliştirilmesine katkıda bulunabilecektir.

3.3. Araştırmanın Problemi

1: Ebeveynlerin spora yönelik tutumları ve spor etkinliklerine yönelimleri ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları arasında bir ilişki var mıdır?

2: Çocuklarını rekreatif amaçlı spor aktivitesine gönderen ve göndermeyen ebeveynlerin spora yönelik tutumları, spor etkinliklerine yönelimleri ve ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları demografik değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?

3.4. Araştırmanın Deseni

Çocuklarını rekreatif amaçlı spor aktivitesine gönderen ve göndermeyen ebeveynlerin sportif etkinliklere yönelik tutumları ve spor etkinliklerine yönelimlerini incelemeye yönelik bu çalışma, ilişkisel tarama modelinde, betimsel bir araştırmadır. Tarama araştırmaları, geniş katılımcı grupları üzerinde gerçekleştirilen ve bireylerin belirli bir olgu ya da duruma ilişkin görüş ve tutumlarını ortaya koymayı amaçlayan betimsel araştırma türlerindendir. Bu tür çalışmalarda, araştırmacı mevcut durumu ayrıntılı biçimde tanımlamaya ve konuya ilişkin kapsamlı bilgi sunmaya odaklanır (Karakaya, 2009).

Betimsel araştırma, katılımcıların mevcut durumu ve özelliklerinin belirlenmesine yönelik kullanılan bir yaklaşımdır. Bu model, araştırmacıya katılımcıların tutumlarını, davranışlarını veya diğer niteliklerini tanımlama imkânı sunar. Katılımcıların genel durumuna dair izlenim edinilmesine olanak verir. İlişkisel araştırma modeli ise iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkilerin incelenmesini amaçlamaktadır. Bu model, araştırmacının değişkenler arasındaki etkileşimleri ve korelasyonları anlamasını sağlamaktadır. Bu bağlamda araştırma, ebeveynlerin spora yönelik tutumları ve spor etkinliklerine yönelimleri ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamaktadır. İlişkisel araştırma, bu değişkenler arasındaki olası etkileşimlerin anlaşılmasına imkân tanımaktadır. Her iki modelin birleşimi, araştırmanın hem katılımcıların mevcut durumunu betimlemesine hem de belirli değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya koymasına olanak sağlamaktadır. Bu sayede araştırma, genel bir profil oluşturmakta ve bu profil üzerinden tutumlar arasındaki etkileşimleri anlamada derinlik kazandırmaktadır.

3.5. Evren Örneklem

Araştırma Antalya'nın Muratpaşa ilçesinde farklı spor okullarına katılan ve

katılmayan çocukların ebeveynlerinden oluşmaktadır. Çalışmaya 253 kadın, 184 erkek olmak üzere toplam 437 ebeveyn katılmıştır.

3.6. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, kişisel bilgi formu ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutum ölçeği, spora yönelik tutum ölçeği ve spor etkinliklerine yönelim ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formunda, araştırmaya katılan bireylerin cinsiyet, yaş, meslek, eğitim durumu, gelir düzeyi, çocuk sayısı ve düzenli spor yapıp yapmadığı ve çocuklarının spor okuluna katılıp katılmadığına yönelik sorular yer almaktadır.

1. Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği:

Ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutumlarını belirlemek amacıyla, Yılmaz ve Güven (2015) tarafından geliştirilen “Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Bu ölçek; Kişisel Gelişim (KG) alt boyutunda 11, Akademik Algı (AA) alt boyutunda 3 ve Sosyal Destek (SD) alt boyutunda 3 madde olmak üzere toplam 17 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin yapı geçerliliği kapsamında üç alt boyutun toplam varyansı açıklama oranı %60,33 olarak belirlenmiştir. Güvenirlik analizinde ise ölçeğin iç tutarlılığını değerlendirmek amacıyla Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Cronbach Alpha değerinin yüksek olması, ölçek maddelerinin birbiriyle tutarlı olduğunu ve aynı yapıyı ölçmeye yönelik olduklarını göstermektedir. (Alpar, 2012). Ölçeğin tamamına yönelik güvenirlik katsayısı ise 0.91’dir. KG alt boyutuna ait güvenirlik katsayısı 0.90, AA alt boyutuna yönelik güvenirlik katsayısı 0.83 ve SD alt boyuta ait güvenirlik katsayısı 0.81’dir.

2. Spora Yönelik Tutum Ölçeği (SYTÖ):

Spora yönelik tutumları ölçmek amacıyla geliştirilen ve güvenirlik ile geçerlik çalışmaları Şentürk (2014) tarafından gerçekleştirilen “Spora Yönelik Tutum Ölçeği”, toplam 25 maddeden oluşmaktadır. Ölçek; Sporla Yaşama (madde 1, 3, 5, 6, 17, 22), Spora İlgi Duyma (madde 4, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 23, 24, 25) ve Aktif Spor Yapma (madde 2, 10, 11, 16, 20, 21) olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Beşli Likert tipi olarak yapılandırılan ölçek, "1=Asla katılmıyorum" ile "5=Tamamen katılıyorum" arasında derecelendirilmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 25, en yüksek puan ise 125’tir. Elde edilen toplam puan ne kadar yüksekse, bireyin spora yönelik tutumunun da o denli olumlu olduğu kabul edilmektedir. (Şentürk, 2014).

3. Spor Etkinliklerine Yönelim Ölçeği (SEY):

Bu ölçek, Pons ve arkadaşları tarafından 2006 yılında geliştirilmiş olup; Çevik, Şimşek, Mercanoğlu ve Bayram tarafından 2018 yılında Türkçeye uyarlama çalışması yapılmıştır. (Çevik vd., 2018, Pons vd.,2006). Spor Etkinliklerine Yönelim Ölçeği, üç alt boyuttan oluşmaktadır: Sosyalleşme Arayışı (3 madde), Duygu Arayışı (5 madde) ve Bilgi Arama (4 madde). Toplam 12 maddeden oluşan ölçek, beşli Likert tipi bir derecelendirme sistemine sahiptir. Katılımcılar, her maddeyi “1=Kesinlikle Katılmıyorum”dan “5=Kesinlikle Katılıyorum”a kadar değerlendirmektedir. Ölçekten elde edilebilecek puan aralığı 12 ile 60 arasında değişmektedir. Yüksek puanlar, bireylerin spor etkinliklerine yöneliminin yüksek olduğunu ve bu etkinliklere katılım düzeylerinin arttığını göstermektedir.

3.7. Verilerin Analizi

Araştırmanın tüm verileri, SPSS 28.0 istatistiksel analiz programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Katılımcılara ait demografik özelliklerin analizinde betimsel istatistik yöntemlerinden frekans (n), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma (Ss) değerleri kullanılmıştır. Elde edilen verilerin dağılım özelliklerini belirlemek amacıyla Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk normallik testleri uygulanmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği bu testlerin sonuçları doğrultusunda değerlendirilmiştir. Araştırmada normallik varsayımını test etmek için kullanılan çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerinin -1.5 ile +1.5 arasında olduğu bulgusu, veri setinin normal dağılıma uygun olduğunu göstermektedir. Literatürde, normallik varsayımı birçok istatistiksel analiz için temel bir ön koşul olarak kabul edilmektedir (Field, 2018). Sonuç olarak, çalışmada değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1.5 ile +1.5 aralığında olması, değişkenlerin normal dağılım gösterdiği değerlendirilebilir. Bu durum, normallik varsayımı gerektiren istatistiksel analizlerin güvenilir bir şekilde uygulanabileceğini göstermektedir. İstatistiksel analizlerde, iki grup arasındaki farkları incelemek için bağımsız örneklem t-testi; ikiden fazla grup karşılaştırmalarında tek yönlü varyans analizi (ANOVA); değişkenler arası ilişkileri belirlemek amacıyla ise Pearson korelasyon katsayısı hesaplanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, bağımsız değişkenler ile ebeveynlerin spora yönelik tutumları ve spor etkinliklerine yönelimleri ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarına yönelik test analizleri yer almaktadır.

Tablo 4.1 Demografik bilgi formu

Değişkenler	Düzy	X	Ss	N	%
Cinsiyet	Kadın			253	57,9
	Erkek			184	42,1
Yaş	32-55	42,3707	4,29955		
Meslek	Memur			42	9,6
	Özel Sektör			163	37,3
	Serbest Meslek			99	22,7
	Diğer			133	30,4
Eğitim Durumu	Ortaokul			110	25,2
	Lise			177	40,5
	Lisans			136	31,1
	Lisansüstü			14	3,2
Gelir Durumu	Düşük			178	40,7
	Orta			228	52,2
	Yüksek			31	7,1
Çocuk Sayısı	Bir			140	32,0
	İki ve Daha Fazla			297	68,0
Spor Yapma Durumu	Evet			122	27,9
	Hayır			315	72,1
Spor Okulu	Evet			226	51,7
	Hayır			211	48,3

Tablo 1'e göre, araştırmaya katılan bireylerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde; araştırmaya %57,9 (n=253) kadın ve %42,1 (n=184) erkek olmak üzere toplam 437 ebeveyn katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 42,37 olarak belirtilmiştir. Bu durum, yaşların 32 ile 55 arasında yoğunlaştığını ve yaş dağılımının nispeten homojen olduğunu göstermektedir. Katılımcıların meslek dağılımı incelendiğinde, en büyük grup %37,3 ile özel sektörde çalışan bireylerden oluşmaktadır (163 kişi). Diğer büyük gruplar ise serbest meslek sahibi bireyler (%22,7, n=99) ve devlet memurları (%9,6, n=42) şeklinde sıralanmaktadır. Ayrıca (%30,4 n=133) diğer meslek gruplarında yer alan katılımcılardan oluşmaktadır. Eğitim düzeylerine göre dağılımı, çoğunluğun lise mezunu olduğunu (%40,5, n=177) göstermektedir. İkinci büyük grup ise ortaokul mezunu bireylerden (%25,2, n=110) oluşmakta, bunun yanı sıra lisans mezunu bireylerin oranı %31,1 (n=136) iken, lisansüstü eğitim gören bireyler oldukça az bir oranda (%3,2, n=14) olduğu görülmektedir. Gelir durumlarına göre dağılımına bakıldığında, çoğunluğun orta gelirli olduğu (%52,2, n=228) görülmektedir. Düşük gelirli

bireylerin oranı ise %40,7 (n=178) iken, yüksek gelirli bireylerin oranı sadece %7,1 (n=31) olarak belirlenmiştir. Çocuk sayısına göre dağılımda, iki ve daha fazla çocuk sahibi bireylerin oranı %68 (n=297) iken, bir çocuk sahibi olanların oranı %32 (n=140) olduğu görülmektedir. Katılımcıların %72,1'i (n=315) düzenli egzersiz yapmamaktadır. Egzersiz yapan bireylerin oranı ise %27,9 (n=122) ile daha az bir orandadır. Çocuklarını spor okuluna gönderen ebeveynlerin oranı %51,7 (n=226) iken, çocuklarını spor okuluna göndermeyen ebeveynlerin oranı ise %48,3, (n=211) olduğu görülmüştür. Bu durum, ebeveynlerin yarısından fazlasının çocuklarını spor okuluna gönderdiğini, ancak önemli bir kısmının da çocukları spor aktivitesine katılmadığını göstermektedir.

Tablo 4.2 Normal dağılım tablosu

Ölçekler	N	Min	Max	Skewness	Kurtosis
Kişisel Gelişim	437	28,00	52,00	,136	-1,489
Akademik Algı	437	3,00	12,00	-,300	,550
Sosyal Destek	437	3,00	15,00	-,002	-1,406
Ders Dışı Toplam	437	43,00	77,00	,121	-1,431
Spora İlgi	437	13,00	44,00	-,063	-1,085
Sporla Yaşama	437	6,00	29,00	,142	-1,380
Aktif Spor	437	6,00	24,00	,455	-1,005
Tutum Toplam	437	36,00	118,00	,125	-1,332
Sosyalleşme	437	4,00	15,00	,340	-1,422
Duygu Arama	437	5,00	25,00	,204	-1,200
Bilgi Arama	437	4,00	20,00	,468	-,753
Etkinlik Yönelim Toplam	437	13,00	58,00	,221	-1,325

Araştırmada normallik varsayımının incelenmesi adına analize girecek değişkenlerin çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerine bakılmıştır. Tabachnick ve Fidell'e (2015) göre çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1.5 ile +1.5 arasında yer alması söz konusu değişkenin normal bir dağılıma sahip olduğuna işaret etmektedir. Tabloda da görüldüğü gibi çarpıklık ve basıklık değerleri -1.5 ile +1.5 arasındadır. Buna göre değişkenlerin normal dağılıma sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 4.3 Cinsiyet faktörüne bağlı ölçeklerin t-test analiz sonuçları

Ölçekler	Düzy	N	X	Ss	T	P
Kişisel Gelişim	Kadın	253	39,438	8,7187	-,898	,370
	Erkek	184	40,173	8,0634		
Akademik algı	Kadın	253	9,027	1,4403	,862	,389
	Erkek	184	8,896	1,7257		
Sosyal Destek	Kadın	253	9,652	4,2563	-1,966	,050*
	Erkek	184	10,462	4,2424		
Ders Dışı Toplam	Kadın	253	58,118	12,2966	-1,220	,223
	Erkek	184	59,532	11,4976		
Spora İlgi	Kadın	253	29,245	8,1213	-2,758	,006*
	Erkek	184	31,375	7,7576		
Sporla Yaşama	Kadın	253	17,537	5,5602	-1,620	,106
	Erkek	184	18,462	6,3149		
Aktif Spor	Kadın	253	14,233	4,9277	-,970	,333
	Erkek	184	14,684	4,6363		
Tutum Toplam	Kadın	253	78,668	21,9471	-1,935	,054
	Erkek	184	82,739	21,3845		
Sosyalleşme	Kadın	253	8,877	3,7645	-1,951	,052
	Erkek	184	9,554	3,3120		
Duygu Arama	Kadın	253	16,434	5,6772	-2,251	,025*
	Erkek	184	17,592	5,0236		
Bilgi Arama	Kadın	253	9,928	3,8414	-4,744	,000*
	Erkek	184	11,641	3,6397		
Etkinlik Yönelim Toplam	Kadın	253	35,241	12,434	-3,161	,002*
	Erkek	184	38,788	10,9211		

Ebeveynlerin cinsiyet değişkenine göre, ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum düzeylerinde, kişisel gelişim ve akademik algı alt boyutlarında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Sosyal destek alt boyutunda ise, erkek bireyler lehine anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Ebeveynlerin cinsiyet değişkenine göre, spora yönelik tutum düzeyi toplam puanda, aktif spor ve sporla yaşama alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Spora ilgi alt boyutunda ise, erkekler lehine anlamlı bir fark görülmüştür ($p<0,05$). Bu bulgu, erkek ebeveynlerin spora daha yüksek ilgi gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Ebeveynlerin cinsiyet değişkenine göre, spor etkinliklerine yönelim düzeyi toplam puanda, duygu arama ve bilgi arama alt boyutlarında erkekler lehine anlamlı bir fark görülmüştür ($p<0,05$). Sosyalleşme alt boyutunda ise, anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 4.4 Meslek değişkenine göre Anova testi sonuçları

Ölçekler	Meslek değişkeni	N	X	Ss	F	P	Tukey
Kişisel Gelişim	Memur	42	37,0952	9,67977	1,684	,170	
	Özel Sektör	163	40,1779	8,34734			
	Serbest Meslek	99	40,3131	8,49567			
	Diğer	133	39,6391	8,04847			
Akademik Algı	Memur	42	9,2256	1,55876	7,104	,000*	1>3
	Özel Sektör	163	9,1104	1,55161			
	Serbest Meslek	99	8,3535	1,60556			
	Diğer	133	9,0952	1,44922			
Sosyal Destek	Memur	42	9,0714	4,34709	,722	,539	
	Özel Sektör	163	10,0982	4,44196			
	Serbest Meslek	99	10,0909	4,15292			
	Diğer	133	10,0827	4,10846			
Ders dışı Toplam	Memur	42	55,2619	12,85578	1,356	,256	
	Özel Sektör	163	59,3865	12,27027			
	Serbest Meslek	99	58,7576	11,75523			
	Diğer	133	58,9474	11,42122			
Spora İlgi	Memur	42	23,5476	6,50404	11,812	,000*	2>1
	Özel Sektör	163	30,9877	8,82966			
	Serbest Meslek	99	31,5051	7,00637			
	Diğer	133	30,1729	7,18533			
Sporla Yaşama	Memur	42	14,9762	3,86661	5,891	,001*	2>1
	Özel Sektör	163	17,6442	6,77658			
	Serbest Meslek	99	17,9293	5,73078			
	Diğer	133	19,2030	5,01023			
Aktif Spor	Memur	42	11,8333	3,07561	5,901	,001*	
	Özel Sektör	163	14,6012	5,15625			
	Serbest Meslek	99	14,0808	4,41398			
	Diğer	133	15,2782	4,82631			
Tutum Toplam	Memur	42	65,7143	15,41030	7,411	,000*	
	Özel Sektör	163	81,3742	24,02753			
	Serbest Meslek	99	82,6364	20,01043			
	Diğer	133	82,1203	20,26866			
Sosyalleşme	Memur	42	9,3333	3,56587	,440	,725	
	Özel Sektör	163	9,0798	3,75645			
	Serbest Meslek	99	8,8990	3,67144			
	Diğer	133	9,4060	3,35080			
Duygu arama	Memur	42	15,9524	6,34363	,521	,668	
	Özel Sektör	163	16,9387	5,63246			
	Serbest Meslek	99	17,0303	5,06781			
	Diğer	133	17,1278	5,17191			
Bilgi arama	Memur	42	9,6667	2,91059	2,624	,050*	
	Özel Sektör	163	11,2393	4,27573			
	Serbest Meslek	99	10,5859	2,95549			
	Diğer	133	10,2857	4,05935			
Etkinlik yönelim Toplam	Memur	42	34,9524	12,49381	,428	,733	
	Özel Sektör	163	37,2577	12,64793			
	Serbest Meslek	99	36,5152	10,16633			
	Diğer	133	36,8195	12,15421			

Ebeveynlerin meslek değişkenine göre, ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum düzeylerinde, sosyal destek ve kişisel gelişim alt boyutlarında puan ortalamaları birbirine yakın olup anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Ancak akademik algı alt boyutunda, memurların ($\bar{x}=9,11$) akademik algı düzeyi serbest meslekle uğraşan bireylere

göre ($\bar{x}=8,35$) anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Buna göre, ders dışı sportif etkinliklere yönelik memur bireylerin akademik algı bakımından serbest meslekle uğraşan bireylere göre daha olumlu tutuma sahip olduğu söylenebilir.

Ebeveynlerin meslek değişkenine göre, spora yönelik toplam tutum düzeylerinde, aktif spor, spora ilgi ve sporla yaşama alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Spora yönelik tutum düzeylerinde spora ilgi alt boyutunda, özel sektör, serbest meslek ve diğer grupların, memurlara göre puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu da memurların spora olan ilgilerinin sınırlı olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde sporla yaşama ve aktif spor alt boyutunda özel sektör, serbest meslek ve diğer gruplar, memurlardan daha yüksek puanlar aldığı gözlemlenmiştir ($p<0,05$). Bu sonuca göre, memurların sporla yaşama ve aktif spor yapma konusunda daha düşük düzeyde bir katılım sergilediklerini göstermektedir. Spora yönelik toplam tutum düzeylerinde de, memurların diğer meslek gruplarına göre daha düşük puanlar aldığı tespit edilmiştir.

Ebeveynlerin meslek değişkenine göre, spor etkinliklerine yönelim düzeyinde, gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Bu bulgu, etkinliklere yönelim konusunda meslek grubunun etkili bir faktör olmadığını ortaya koymaktadır. Sosyalleşme ve Duygu Arama alt boyutunda, meslek grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Tüm meslek gruplarındaki katılımcılar benzer seviyelerde sosyalleşme ve duygu arama eğilimindedir. Bilgi Arama alt boyutunda ise gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Bilgi arama açısından özel sektör çalışanları, diğer gruplara göre daha yüksek puanlara sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 4.5 Eğitim durumuna bağlı anova testi sonuçları

Ölçekler	Kategoriler	N	X	Ss	F	P	Tukey
Kişisel Gelişim	Ortaokul	110	35,3273	6,75944	37,229	,000	4>1
	Lise	177	38,5141	8,07360			
	Lisans	136	43,7794	7,83032			
	Lisansüstü	14	50,9286	,47463			
Akademik Algı	Ortaokul	110	8,7636	1,59660	5,015	,002	4>1
	Lise	177	9,2599	1,52264			
	Lisans	136	8,6985	1,51203			
	Lisansüstü	14	9,6429	1,73680			
Sosyal Destek	Ortaokul	110	7,8636	3,89419	43,586	,000	4>1
	Lise	177	9,1751	4,09654			
	Lisans	136	12,2647	3,49865			
	Lisansüstü	14	15,0000	,00000			
Ders Dışı Toplam	Ortaokul	110	51,9545	9,70802	11,812	,000	4>1
	Lise	177	56,9492	11,31786			
	Lisans	136	64,7426	10,59420			
	Lisansüstü	14	75,5714	1,78516			
Spora İlgi	Ortaokul	110	28,3818	7,06975	19,131	,000	4>1
	Lise	177	28,4068	7,83448			
	Lisans	136	32,7647	7,91832			
	Lisansüstü	14	40,4286	2,92770			
Sporla Yaşama	Ortaokul	110	16,0455	5,47620	28,825	,000	4>1
	Lise	177	16,4972	5,78608			
	Lisans	136	20,4926	5,08447			
	Lisansüstü	14	25,8571	,36314			
Aktif Spor	Ortaokul	110	13,0364	3,60918	34,684	,000	4>1
	Lise	177	13,3220	4,79503			
	Lisans	136	16,0368	4,43289			
	Lisansüstü	14	23,5714	,51355			
Tutum Toplam	Ortaokul	110	74,2091	18,86509	29,523	,000	3>1
	Lise	177	75,0904	21,17065			
	Lisans	136	88,7279	19,99425			
	Lisansüstü	14	114,7143	2,26779			
Sosyalleşme	Ortaokul	110	8,2364	3,79504	45,331	,000	4>2
	Lise	177	7,8362	3,12454			
	Lisans	136	11,0515	2,71162			
	Lisansüstü	14	14,8571	,36314			
Duygu Arama	Ortaokul	110	15,7636	5,41138	31,350	,000	4>2
	Lise	177	15,1525	4,89137			
	Lisans	136	19,4044	4,84940			
	Lisansüstü	14	24,2857	,72627			
Bilgi Arama	Ortaokul	110	9,6182	3,16222	13,015	,000	4>1
	Lise	177	10,0734	3,88327			
	Lisans	136	11,9044	3,87179			
	Lisansüstü	14	13,8571	3,43863			
Etkinlik Yönelim Toplam	Ortaokul	110	33,6182	11,95863	32,658	,000	4>2
	Lise	177	33,0621	11,04596			
	Lisans	136	42,3603	9,95000			
	Lisansüstü	14	53,0000	4,26073			

Ebeveynlerin eğitim durumu değişkenine göre, ders dışı sportif etkinliklere yönelik toplam tutum incelendiğinde, değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Lisans ve lisansüstü eğitim düzeyindeki bireylerin tutum puanlarının, ortaokul ve lise düzeyindeki bireylere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Eğitim durumu

lisansüstü olan bireylerin, diğer gruplara kıyasla ders dışı sportif etkinliklere yönelik daha yüksek olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür. Kişisel gelişim alt boyutunda eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip bireylerin ortaokul ve lise düzeyine sahip bireylerden daha yüksek puanlar aldığını göstermiştir. Bu bulgu, eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin, kişisel gelişim düzeylerine yönelik olumlu tutum sergilediklerini göstermektedir. Akademik algı alt boyutunda eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Lisansüstü eğitim düzeyine sahip bireylerin ($\bar{x}=9,642$) akademik algı alt boyut puanlarının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ancak, ortaokul ve lise seviyeleri arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Sosyal destek alt boyutunda da eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Eğitim durumu lisans ve lisansüstü olan bireylerin sosyal destek puanlarının, ortaokul ve lise düzeyindeki bireylere göre çok daha yüksek olduğu görülmüştür. Eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerde, ders dışı sportif etkinliklerin çocuklarda sosyal destek sağladığı yönünde daha olumlu tutum sergiledikleri ortaya çıkmıştır.

Ebeveynlerin eğitim durumu değişkenine göre, spora yönelik toplam tutum düzeylerinde, aktif spor, spora ilgi ve sporla yaşama alt boyutlarında değişkenler arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip bireylerin, ortaokul ve lise düzeyindeki bireylere göre, spora ilgi, sporla yaşama ve aktif spor alt boyutunda ve spora yönelik toplam tutum puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin spora yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Ebeveynlerin eğitim durumu değişkenine göre, spor etkinliklerine yönelim düzeyinde, gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip bireylerin spor etkinliklerine yönelimi, ortaokul ve lise düzeyindekilere göre daha yüksek çıkmıştır. Bu bulgu, etkinliklere yönelim konusunda bireylerin eğitim düzeylerinin önemli bir faktör olduğu görülmüştür. Sosyalleşme alt boyutunda, eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Lisansüstü düzeyindeki ebeveynlerin sosyalleşme puanlarının, diğer gruplara kıyasla belirgin şekilde daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Ortaokul ve lise düzeyindeki bireyler arasında ise sosyalleşme puanları arasında belirgin bir fark bulunamamıştır. Duygu arama ve bilgi arama alt boyutunda ise, ebeveynlerin eğitim durumu değişkeni bakımından anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Duygu arama ve bilgi arama alt boyutunda lisansüstü düzeyindeki ebeveynlerin diğer eğitim durumuna sahip olan bireylerden daha yüksek puanlara sahip olduğu tespit edilmiştir. Özellikle duygu arama alt boyutunda, lisansüstü eğitime sahip bireylerin duygusal

olarak daha fazla arayış içerisinde oldukları belirlenmiştir.

Tablo 4.6 Gelir durumuna bağlı anova testi sonuçları

Ölçekler	Kategoriler	N	X	Ss	F	P	Tukey
Kişisel Gelişim	Düşük	178	33,3933	5,15109	143,149	,000	3>1
	Orta	228	43,7632	7,71839			
	Yüksek	31	46,7097	4,18882			
Akademik Algı	Düşük	178	7,6452	1,15103	26,482	,000	3>1
	Orta	228	8,7412	1,76322			
	Yüksek	31	9,5000	,66073			
Sosyal Destek	Düşük	178	6,4831	2,59775	196,314	,000	3>1
	Orta	228	12,2193	3,58228			
	Yüksek	31	13,7742	1,35916			
Ders Dışı Toplam	Düşük	178	49,3764	7,07497	159,720	,000	3>1
	Orta	228	64,7237	10,76411			
	Yüksek	31	68,1290	5,30875			
Spora İlgi	Düşük	178	24,5506	4,60903	114,216	,000	3>1
	Orta	228	33,5833	7,99709			
	Yüksek	31	36,9355	2,18991			
Sporla Yasama	Düşük	178	13,2865	3,29388	167,985	,000	3>1
	Orta	228	20,8289	5,29164			
	Yüksek	31	23,2258	3,05188			
Aktif spor	Düşük	178	11,2865	2,61934	94,759	,000	3>1
	Orta	228	16,3421	4,80057			
	Yüksek	31	18,3226	4,34655			
Tutum Toplam	Düşük	178	64,0787	11,53058	143,417	,000	3>1
	Orta	228	90,4474	20,84201			
	Yüksek	31	99,9677	8,92743			
Sosyalleşme	Düşük	178	6,5225	2,32939	134,869	,000	3>1
	Orta	228	10,7939	3,28614			
	Yüksek	31	12,3226	1,39969			
Duygu Arama	Düşük	178	13,1910	3,63248	104,524	,000	3>1
	Orta	228	19,4254	5,18628			
	Yüksek	31	19,9355	2,90901			
Bilgi Arama	Düşük	178	7,8427	2,13869	137,012	,000	3>1
	Orta	228	10,6452	3,49595			
	Yüksek	31	12,8421	3,52655			
Etkinlik Yönelim Toplam	Düşük	178	27,5562	7,56514	149,091	,000	3>1
	Orta	228	43,0614	10,76852			
	Yüksek	31	42,9032	3,52472			

Ebeveynlerin aylık gelir durumu değişkenine göre ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları incelendiğinde, ders dışı sportif etkinliklere yönelik toplam tutum, kişisel gelişim, akademik algı ve sosyal destek alt boyutlarında gelir durumu değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Ders dışı sportif etkinliklere yönelik toplam tutum, akademik algı, kişisel gelişim ve sosyal destek alt boyutlarında yüksek gelire sahip bireylerin düşük gelire sahip olan bireylere göre daha fazla puanlara sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre, yüksek gelire sahip olan ebeveynlerin orta ve düşük gelire sahip ebeveynlere göre, çocukların katıldıkları sportif etkinliklere yönelik daha olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür.

Ebeveynlerin aylık gelir durumu değişkenine göre, spora yönelik toplam tutum düzeyinde, aktif spor, spora ilgi ve sporla yaşama alt boyutlarında değişkenler arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Yüksek gelire sahip bireylerin düşük gelire sahip olan bireylere göre daha fazla puan aldıkları tespit edilmiştir. Bu sonuca göre gelir durumu yüksek olan ebeveynlerin spora yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Ebeveynlerin gelir durumu değişkenine göre, spor etkinliklerine yönelim düzeyinde, gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Yüksek gelire sahip olan bireylerin, düşük gelirli bireylere göre spor etkinliklerine yönelim düzeyleri daha yüksek çıkmıştır. Bu bulgu, etkinliklere yönelim konusunda bireylerin ekonomik gelir düzeylerinin belirleyici bir faktör olduğu görülmüştür. Sosyalleşme, duygu arama ve bilgi arama alt boyutunda, gelir durumuna göre anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Yüksek geliri olan ebeveynlerin sosyalleşme, duygu arama ve bilgi arama puanlarının, düşük gelirli bireylere göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 4.7 Çocuk sayısına bağlı olarak t-test analiz sonuçları

Ölçekler	Kategoriler	N	X	Ss	T	P
Kişisel Gelişim	Bir	140	40,8822	8,54022	-4,163	,000
	İki ve Daha Fazla	297	37,3429	7,74204		
Akademik algı	Bir	140	9,3071	1,43891	3,096	,002
	İki ve Daha Fazla	297	8,8148	1,60111		
Sosyal Destek	Bir	140	10,7576	4,19964	-5,648	,000
	İki ve Daha Fazla	297	8,3714	3,94812		
Ders Dışı Toplam	Bir	140	60,4545	11,45179	-4,524	,000
	İki ve Daha Fazla	297	55,0214	11,83668		
Spora İlgi	Bir	140	30,8687	8,58736	-2,777	,006
	İki ve Daha Fazla	297	28,6000	6,45939		
Sporla Yaşama	Bir	140	18,8552	6,00134	-4,917	,000
	İki ve Daha Fazla	297	15,9571	5,17308		
Aktif Spor	Bir	140	14,9596	5,00861	-3,439	,001
	İki ve Daha Fazla	297	13,2857	4,14015		
Tutum Toplam	Bir	140	83,0909	22,75817	-3,846	,000
	İki ve Daha Fazla	297	74,6357	18,33392		
Sosyalleşme	Bir	140	7,9929	3,69619	-4,789	,000
	İki ve Daha Fazla	297	9,7138	3,41236		
Duygu Arama	Bir	140	15,8214	5,04978	-2,932	,004
	İki ve Daha Fazla	297	17,4411	5,54137		
Bilgi Arama	Bir	140	9,5143	4,00806	-4,321	,000
	İki ve Daha Fazla	297	11,1852	3,65618		
Etkinlik Yönelim Toplam	Bir	140	33,3286	11,91060	-4,171	,000
	İki ve Daha Fazla	297	38,3401	11,62747		

Ebeveynlerin çocuk sayısı değişkenine göre ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları incelendiğinde, ders dışı sportif etkinliklere yönelik toplam tutum, kişisel gelişim ve sosyal destek alt boyutlarında çocuk sayısı değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Ders dışı sportif etkinliklere yönelik toplam tutum, kişisel gelişim ve sosyal destek alt boyutlarında iki veya daha fazla çocuğa sahip ebeveynlerin, tek çocuğa sahip olan ebeveynlere göre puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. Akademik algı alt boyutuna bakıldığında ise, tek çocuğa sahip olan ebeveynlerin akademik algı puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Ebeveynlerin çocuk sayısı değişkenine göre spora yönelik tutumları incelendiğinde, aktif spor, spora ilgi ve sporla yaşama alt boyutlarında değişkenler arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Aynı zamanda spora yönelik tutumları toplam puanlarına bakıldığında, tek çocuğa sahip olan ebeveynlerin iki veya daha fazla çocuğa sahip ebeveynlere göre puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre tek çocuğa sahip olan ebeveynlerin iki veya daha fazla çocuğa sahip ebeveynlere göre spora yönelik olumlu tutum sergiledikleri ortaya çıkmıştır.

Ebeveynlerin çocuk sayısı değişkenine göre, spor etkinliklerine yönelim düzeyinde, gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). İki veya daha fazla çocuğa sahip ebeveynlerin, tek çocuğa sahip olan ebeveynlere göre spor etkinliklerine yönelim düzeyleri daha yüksek çıkmıştır. Sosyalleşme, duygu arama ve bilgi arama alt boyutunda, çocuk sayısı değişkenine göre yine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). İki veya daha fazla çocuğa sahip ebeveynlerin sosyalleşme, duygu arama ve bilgi arama puanlarının, daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 4.8 Egzersiz yapma durumuna bağlı t-test analiz sonuçları

Ölçekler	Kategoriler	N	X	Ss	T	P
Kişisel Gelişim	Evet	122	46,9016	4,73148	12,954	,000
	Hayır	315	36,9778	7,92939		
Akademik algı	Evet	122	9,4000	1,48797	10,191	,000
	Hayır	315	7,8689	1,37725		
Sosyal Destek	Evet	122	13,8361	1,57123	14,151	,000
	Hayır	315	8,5048	4,04227		
Ders Dışı Toplam	Evet	122	68,6066	6,17320	12,523	,000
	Hayır	315	54,8825	11,47341		
Spora İlgi	Evet	122	36,3361	4,41936	11,430	,000
	Hayır	315	27,7429	7,83187		
Sporla Yaşama	Evet	122	23,2131	3,18631	14,032	,000
	Hayır	315	15,8794	5,41919		
Aktif Spor	Evet	122	18,9590	3,65540	15,157	,000
	Hayır	315	12,6667	3,98085		
Tutum Toplam	Evet	122	99,7787	11,84020	13,910	,000
	Hayır	315	72,8698	20,04721		
Sosyalleşme	Evet	122	12,7541	1,84217	16,606	,000
	Hayır	315	7,7714	3,10821		
Duygu Arama	Evet	122	21,2951	3,02521	12,080	,000
	Hayır	315	15,2286	5,21498		
Bilgi Arama	Evet	122	12,5164	2,97158	6,613	,000
	Hayır	315	9,9270	3,90872		
Etkinlik Yönelim Toplam	Evet	122	46,5656	6,06301	12,469	,000
	Hayır	315	32,9270	11,47155		

Ebeveynlerin egzersiz yapma değişkenine göre ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları incelendiğinde, ders dışı sportif etkinliklere yönelik toplam tutum, kişisel gelişim, akademik algı ve sosyal destek alt boyutlarında egzersiz yapma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Egzersiz yapan ebeveynlerin, yapmayan ebeveynlere göre ders dışı sportif etkinliklere yönelik toplam tutum, kişisel gelişim, akademik algı ve sosyal destek puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre, egzersiz yapan ebeveynler ders dışı sportif etkinliklere yönelik olumlu tutum sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda egzersiz yapan ebeveynlerin çocukları sportif etkinliklere katılmaları durumunda akademik algılarının, kişisel gelişimlerinin gelişeceğini düşündüklerini ortaya koymaktadır. Ayrıca egzersiz yapan ebeveynlerde bu sportif etkinliklerin çocuklarda sosyal destek bakımından fayda sağlayacağı görüşü ortaya çıkmıştır.

Ebeveynlerin egzersiz yapma değişkenine göre spora yönelik tutumları incelendiğinde, aktif spor, spora ilgi ve sporla yaşama alt boyutlarında egzersiz yapma değişkenine göre egzersiz yapan ebeveynler lehine anlamlı bir fark belirlenmiştir ($p<0,05$). Aynı zamanda spora yönelik tutumları toplam puanlarına bakıldığında, yine egzersiz yapan ebeveynler

lehine anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu sonuca göre egzersiz yapan ebeveynlerin, yapmayan ebeveynlere göre spora yönelik daha çok olumlu tutum sergiledikleri ortaya çıkmıştır.

Ebeveynlerin egzersiz yapma değişkenine göre, spor etkinliklerine yönelim düzeyinde, gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Egzersiz yapan ebeveynlerin, yapmayan ebeveynlere göre spor etkinliklerine yönelim düzeyleri daha yüksek çıkmıştır. Sosyalleşme, duygu arama ve bilgi arama alt boyutunda, egzersiz yapma değişkenine göre yine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Egzersiz yapan ebeveynlerin sosyalleşme, duygu arama ve bilgi arama puanlarının, daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 4.9 Çocukların spor okuluna gitme durumuna bağlı t-test analiz sonuçları

Ölçekler	Kategoriler	N	X	Ss	T	P
Kişisel Gelişim	Evet	226	47,4204	3,68484	58,008	,000
	Hayır	211	31,5308	1,55311		
Akademik Algı	Evet	226	8,2920	1,65022	-10,514	,000
	Hayır	211	9,7014	1,06947		
Sosyal Destek	Evet	226	13,9735	1,27861	79,263	,000
	Hayır	211	5,7299	,83267		
Ders Dışı Toplam	Evet	226	69,6858	4,88749	63,067	,000
	Hayır	211	46,9621	1,93673		
Spora İlgisi	Evet	226	36,5708	4,77836	30,974	,000
	Hayır	211	23,2559	4,16000		
Sporla Yaşama	Evet	226	22,9292	3,35517	38,338	,000
	Hayır	211	12,5687	2,10866		
Aktif Spor	Evet	226	18,1062	3,72586	27,224	,000
	Hayır	211	10,4787	1,69404		
Tutum Toplam	Evet	226	98,6549	12,89842	36,673	,000
	Hayır	211	60,8104	7,90311		
Sosyalleşme	Evet	226	12,1593	2,40395	35,837	,000
	Hayır	211	5,9526	,76695		
Duygu Arama	Evet	226	21,3009	3,66457	31,601	,000
	Hayır	211	12,2322	2,05591		
Bilgi Arama	Evet	226	13,5487	3,04774	26,045	,000
	Hayır	211	7,5450	1,43481		
Etkinlik Yönelim Toplam	Evet	226	47,0088	6,79411	41,110	,000
	Hayır	211	25,7299	3,33210		

Ebeveynlerin çocuklarının spor okuluna gitme değişkenine göre ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları incelendiğinde, ders dışı sportif etkinliklere yönelik toplam tutum, kişisel gelişim ve sosyal destek alt boyutlarında, çocukları spor okuluna katılan ebeveynler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Çocukları spor okuluna katılan ebeveynler ders dışı sportif etkinliklere yönelik daha olumlu tutumlar

sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda çocukları spor okuluna katılan ebeveynlerin, aktivitelerin çocuklarda kişisel gelişim açısından ve sosyal destek açısından fayda sağladığını düşündükleri ortaya çıkmıştır. Akademik algı alt boyutunda da istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Bu farkın çocuklarını spor okuluna göndermeyen ebeveynler lehine olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre, çocuklarını spor okuluna gönderen ebeveynlerde, spor aktivitelerin akademik algı üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu düşüncesi ortaya çıkmış olabilir.

Ebeveynlerin çocuklarının spor okuluna gitme değişkenine göre spora yönelik tutumları incelendiğinde, aktif spor, spora ilgi ve sporla yaşama alt boyutlarında çocuklarının spor okuluna gitme değişkenine göre anlamlı bir fark belirlenmiştir ($p<0,05$). Çocuklarını spor okuluna gönderen ebeveynler aktif spor, spora ilgi ve sporla yaşama puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Aynı zamanda spora yönelik tutumları toplam puanlarına bakıldığında, yine çocuklarını spor okuluna gönderen ebeveynler lehine anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu sonuca göre çocuklarını spor okuluna gönderen ebeveynler, göndermeyen ebeveynlere göre spora yönelik daha çok olumlu tutum sergiledikleri ortaya çıkmıştır.

Ebeveynlerin çocuklarının spor okuluna gitme değişkenine göre, spor etkinliklerine yönelim düzeyinde, değişkenler arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Çocuklarını spor okuluna gönderen ebeveynlerin, göndermeyen ebeveynlere göre spor etkinliklerine yönelim düzeyleri daha yüksek çıkmıştır. Sosyalleşme, duygu arama ve bilgi arama alt boyutunda, çocukların spor okuluna gitme değişkenine göre yine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Çocuklarını spor okuluna gönderen ebeveynlerin, göndermeyen ebeveynlere göre sosyalleşme, duygu arama ve bilgi arama puanlarının, daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.10 Ebeveynlerin spora yönelik tutumları ve spor etkinliklerine yönelimleri ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları arasındaki ilişki

		1	2	3
Ders dışı toplam	R	1		
	P			
	N	437		
Tutum toplam	R	,872**	1	
	P	,000		
	N	437	437	
Etkinlik yönelim toplam	R	,893**	,896**	1
	P	,000	,000	
	N	437	437	437

Ebeveynlerin spora yönelik tutumları ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişki olduğu görülmektedir ($r=,872$; $p<,000$). Ayrıca ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları ile spor etkinliklerine yönelim arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişki olduğu görülmektedir ($r=,893$; $p<,000$). Aynı şekilde, ebeveynlerin spora yönelik tutumları ile spor etkinliklerine yönelimleri arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişki olduğu görülmektedir ($r=,896$; $p<,000$). Bu sonuca göre ebeveynlerin spora yönelik tutumları arttıkça ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları da artmaktadır.

Tablo 4.11 Çocuklarını spor okuluna gönderen ebeveynlerin spora yönelik tutumları ve spor etkinliklerine yönelimleri ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları arasında ilişki

		1	2	3
Ders dışı toplam	R	1		
	P			
	Toplam kare	5374,695		
	Covairance	23,888		
Tutum toplam	R	,358**	1	
	P	,000		
	Toplam kare	5071,496	37433,08	
	Covairance	22,540	166,369	
Etkinlik yönelim toplam	R	,401**	,505**	1
	P	,000	,000	
	Toplam kare	2993,628	9961,690	10385,982
	Covairance	13,305	44,274	46,160

Çocuklarını Spor Okuluna Gönderen Ebeveynlerde, Ders dışı etkinlik tutumu ile spora yönelik tutum arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r =,358$; $p<.01$). Ders dışı etkinlik tutumu ile spor etkinliklerine yönelim arasında da pozitif ve anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($r=,401$; $p<.01$). Spora yönelik tutum ile spor etkinliklerine yönelim değişkeni arasında daha güçlü ve anlamlı bir ilişki vardır ($r=,505$; $p<.01$).

Tablo 4.12 Çocuklarını spor okuluna göndermeyen ebeveynlerin spora yönelik tutumları ve spor etkinliklerine yönelimleri ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları arasında ilişki

		1	2	3
Ders dışı toplam	R	1		
	P			
	Toplam kare	787,697		
	Covairance	3,751		
Tutum toplam	R	,066	1	
	P	,337		
	Toplam kare	213,483	13116,417	
	Covairance	1,017	62,459	
Etkinlik yönelim toplam	R	-,087	,673**	1
	P	,207	,000	
	Toplam kare	-118,161	3724,194	2331,602
	Covairance	-,563	17,734	11,103

Çocuklarını spor okuluna göndermeyen ebeveynlerde, ders dışı etkinlik tutumu ile spora yönelik tutum arasında bir ilişki olmadığı görülmüştür ($r=,066$; $p=,337$). Ders dışı sportif etkinlik tutumu ile spor etkinliklerine yönelim arasında da bir ilişki olmadığı görülmüştür ($r=-,087$; $p=,207$). Ancak, spora yönelik tutum ile spor etkinliklerine yönelim arasında anlamlı ve bir pozitif ilişki saptanmıştır ($r=,673$; $p<.01$). Ebeveynlerde spora yönelik tutum arttıkça, spor etkinliklerine yönelim düzeyi de artmaktadır.

SONUÇ

Çocuklarını rekreatif amaçlı spor aktivitesine gönderen ve göndermeyen ebeveynlerin spora yönelik tutumları, spor etkinliklerine yönelimleri ve ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarının cinsiyet, meslek, eğitim durumu, gelir düzeyi, çocuk sayısı, düzenli spor yapıp yapmadığı, çocuklarının spor okuluna katılıp katılmadığı ve aralarındaki ilişkiye yönelik tartışma ve sonuçlara bu bölümde yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyet dağılımında kadınların %57,9, erkeklerin ise %42,1 oranında yer aldığı görülmektedir. Katılımcıların yaş ortalaması 42,37 olup, yaş aralığının 32 ile 55 arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Katılımcıların %37,3'ü özel sektörde çalışmaktadır. Bu grubun, yoğun iş temposu ve stres gibi faktörlerden dolayı spor ve egzersize daha fazla ihtiyaç duyduğu söylenebilir. Serbest meslek sahipleri (%22,7) ve devlet memurları (%9,6) gibi diğer grupların daha düşük oranlarda yer alması, iş düzeni ve motivasyon gibi faktörlerin etkili olabileceğini düşündürmektedir. Eğitim düzeyine bakıldığında, katılımcıların %40,5'inin lise mezunu, %31,1'inin lisans mezunu olduğu görülmektedir. Lisansüstü eğitim almış bireylerin %3,2 oranında düşük bir temsil göstermesi, bu grubun çalışmaya katılımının sınırlı olduğunu düşündürmektedir. Katılımcıların %52,2'sinin orta gelir grubunda, %40,7'sinin ise düşük gelir grubunda yer aldığı görülmektedir. Egzersiz yapmayan bireylerin oranı %72,1 ile oldukça yüksektir. Bu, modern toplumlarda fiziksel inaktivitenin yaygın bir sorun olduğuna dair Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) raporlarıyla uyumludur. Çocuklarının spor okuluna katılım oranı ise %51,7 olup, spor tesislerine erişimin artmasına rağmen katılımı artırmak için daha fazla çaba gerektiğini göstermektedir. Spor okullarına katılımı artırmak için fiyatlandırma, ulaşılabilirlik ve teşvik mekanizmalarının etkili olduğu literatürde ifade edilmektedir (Eime, vd., 2015).

Araştırmaya katılan ebeveynlerin cinsiyet değişkenine göre, spora yönelik tutumları, spor etkinliklerine yönelimleri ve ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum puanlarına ilişkin tartışma,

Araştırma sonuçlarına göre, kadınlar ve erkekler arasında ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum, kişisel gelişim ve akademik algı alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Her iki cinsiyetin de bu alanlarda benzer düzeyde bir yaklaşıma sahip olduğu görülmüştür. Literatürde kişisel gelişim ve akademik algı alt boyutlarında, cinsiyet değişkeninin bu bağlamda belirleyici bir faktör olmadığı desteklenmektedir. Yapılan bir çalışmada, çocukların sportif etkinliklere katılımlarında ebeveyn cinsiyetinin etkisi incelenmiş olup, istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir (Yılmaz, 2018).

Aslan (2018) tarafından zihinsel engelli öğrencilerin ebeveynleri üzerinde yapılan çalışmada cinsiyet değişkeni göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Ryan ve Deci (2000), bu durum ebeveynlerin akademik algı ve kişisel gelişim yönündeki tutumda cinsiyetler arası farklılığın önemli bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutumlarında cinsiyet değişkeninin anlamlı fark olmama nedeni olarak yapılan nitel bir çalışmada, ebeveynler bu tarz etkinliklerin çocuklarının akademik gelişim, kişisel gelişim ve fiziksel gelişim sağladığı, aynı zamanda sigara ve alkol kullanımını önleyen güvenilir bir ortam sağladığını bildirmişlerdir (Yılmaz, 2018). Sosyal destek alt boyutunda puanlara bakıldığında, kadınlar ve erkekler arasında sınırda anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Erkeklerin sosyal destek alt boyutu puanlarının kadınlara göre yüksek olduğu görülmüştür.

Sporla yaşama ve aktif spor yapma açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0,05$). Bu bulgu, kadınların spora olan ilgisinin zamanla arttığını ve cinsiyet farkının giderek azaldığını ortaya koymaktadır. Spora ilgi açısından erkeklerin kadınlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek puan aldığı görülmüştür ($p=0,006$). Literatürde araştırma sonuçlarımızı destekler nitelikte çalışmalar mevcuttur. Öktem (2021) öğretmenler üzerinde yapmış olduğu bir çalışmada, spora ilgi duyma ve aktif spor yapma alt boyutlarında cinsiyet değişkenine göre erkekler lehine anlamlı farklar tespit edilmiştir. Buna karşılık, sporla yaşama alt boyutunda ise cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (Öktem, 2021). Benzer bir araştırma olarak Demir (2020) akademisyenler üzerine yapmış olduğu çalışmasında, spora ilgi duyma alt boyutunda erkeklerin spora ilgi duyma puanlarının kadınlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Aktif spor yapma alt boyutunda çalışma bulgularımızla uyumlu olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (Demir, 2020). Gökdağ (2018) okul yöneticilerinin Spora Yönelik Tutumlarını araştırdığı çalışmada, bulgularımızla paralel şekilde spora ilgi duyma alt boyutunda erkek katılımcılar lehine anlamlı bir fark bulmuştur ve aktif spor yapma alt boyutunda ise anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak, söz konusu çalışmada Sporla yaşama alt boyutunda da erkek katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık saptanırken, bu yönüyle bulgular, çalışmamızdan ayrılmaktadır. Erkeklerin daha yüksek puanlara sahip olması, sporun toplumsal algıda erkeklerle daha fazla ilişkilendirilmesi ve erkeklerin spora daha fazla ilgi göstermesi ile açıklanabilir (Koivula, 2001). Spora yönelik tutum açısından kadınlar ve erkekler arasında sınırda kaldığı ve anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir ($p=0,054$). Erkeklerin tutum puanlarının kadınlara göre az seviyede yüksek olması literatürle uyumlu olsa da (Costa, vd., 2001), bu farkların sınırda olması, daha detaylı bir inceleme gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Sosyalleşme alt boyutunda cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark olmadığı

görülmüştür. Bilgi arama, duygu arama ve etkinlik yönelim puanları açısından erkeklerin kadınlara göre daha yüksek puanlar aldığı tespit edilmiştir ($p=0,000$ ve $p=0,002$). Literatürde bu sonucu destekler nitelikte araştırmalar yer almaktadır (Selucik, 2021; Eröz vd., 2021). Yayla (2022) yaptığı bir araştırmada, spor hizmeti veren kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan bireylerin spor etkinliklerine yönelim düzeylerini inceledikleri çalışmada (Sosyalleşme alt boyutu hariç) erkek bireylerin spor etkinliklerine yönelim düzeyleri kadın bireylere göre daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Yapılan benzer çalışmada da, Turan (2021) spor etkinliklerine yönelim düzeyinin bilgi arama alt boyutunda, erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre daha yüksek puanlara sahip olduğunu belirlemiştir. Ciriş ve Başkonuş (2020) tarafından yapılan çalışmada, cinsiyet değişkeni ile spor etkinliklerine yönelim düzeylerinin sadece bilgi arama boyutunda erkek katılımcılar lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Çeyiz vd. (2023) çalışmalarında, erkek yerel yönetim çalışanlarının spor etkinliklerine yönelim düzeylerinin kadın çalışanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Sonuç olarak, sosyalleşme alt boyutuna ilişkin puan ortalamalarının, hem erkek hem de kadın katılımcılarda birbirine yakın bir dağılım göstermesi, spor etkinliklerine yönelimde temel motivasyonun her iki cinsiyet açısından da ‘sosyalleşme’ olduğunu ortaya koymaktadır. Bilgi arama alt boyutuna ilişkin bulgular, kadın katılımcıların erkek katılımcılar kadar bilgiye ihtiyaç duymadıkları ve bu doğrultuda erkek katılımcılara kıyasla bilgi arama davranışını daha az gerçekleştirdikleri şeklinde yorumlanabilir. Erkeklerin bu alanlardaki yüksek puanları, bilgiye ulaşma konusundaki daha yüksek eğilimleriyle ilişkilendirilebilir. Duygu arama boyutunda erkek katılımcıların puan ortalamalarının kadın katılımcılardan daha yüksek olduğunu göstermesi, erkek katılımcıların duygu arama motivasyonuna daha fazla önem verdikleri şeklinde yorumlanabilir. Spor etkinlikleri, yoğun düzeyde fiziksel ve psikolojik dayanıklılık, güç, rekabet, yarışma ve mücadele unsurları içeren faaliyetlerdir. Söz konusu olgular, toplumsal cinsiyet bağlamında genellikle eril özellikler olarak öne çıkmaktadır. Bu çerçevede, erkek katılımcılarda duygu arama motivasyonunun daha yüksek olmasının, toplumsal cinsiyet algılarıyla ilişkili olduğu söylenebilir. Ayrıca sporla ilgilenabilmek için bireylerin yeterli serbest zamana sahip olmaları gerektiği düşünüldüğünde, erkek katılımcıların kadın katılımcılara kıyasla daha fazla serbest zamana sahip oldukları ve dolayısıyla spora daha ilgili oldukları söylenebilir. Buna karşılık, kadın katılımcıların ev işleri ve çocuk bakımı gibi sorumluluklarının daha fazla olması, onların erkek katılımcılar kadar serbest zaman bulmalarını güçleştirdiği söylenebilir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin meslek değişkenine göre, spora yönelik tutumları, spor etkinliklerine yönelimleri ve ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum puanlarına ilişkin tartışma,

Araştırma bulguları, meslek grupları arasındaki farklılıkların belirli ölçeklerde anlamlı olduğunu, ancak diğerlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığını göstermektedir. Kişisel gelişim, sosyal destek ve ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutumu açısından meslek grupları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($F = 1,684$, $p = 0,170$; $F = 0,722$, $p = 0,539$; $F = 1,356$, $p = 0,256$). Bu durum, meslek grubunun bu alanlar üzerindeki etkisinin sınırlı olduğunu ve bireylerin kişisel gelişim ve sosyal destek algılarının daha çok bireysel faktörlere dayalı olduğunu düşündürmektedir. Literatürdeki çalışmalarda da benzer şekilde, kişisel gelişim ve sosyal destek meslek gruplarından ziyade bireysel motivasyonlar ve çevresel desteklerle ilişkili olduğu belirtilmiştir (Ryan ve Deci, 2000; Turner ve Marino, 1994). Akademik algı alt boyutunda serbest meslek grubunun diğer gruplara göre anlamlı derecede düşük puan aldığı gözlemlenmiştir ($F = 7,104$, $p = 0,000$). Salar (2015: 49) yapmış olduğu çalışmada, anne mesleğinin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum düzeyinde fark görülmemiştir. Yılmaz (2016) yapmış olduğu çalışmada, tüm alt boyutlarda memur olan ebeveynlerin tutum seviyelerinin daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Bizim araştırma sonuçlarımıza göre, sadece akademik algı alt boyutunda farklılık olduğu tespit edilmiş olmakla birlikte Yılmaz (2016)'ın çalışması ile sadece akademik algı alt boyutunda benzer olduğu görülmektedir. Buna göre mesleği memur olan ebeveynlerin çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarının akademik algı düzeylerinin daha olumlu olduğu söylenebilir.

Sosyalleşme, duygu arama ve etkinlik yönelimi ölçeklerinde meslek grupları arasında anlamlı bir fark bulunmaması ($F = 0,440$, $p = 0,725$; $F = 0,521$, $p = 0,668$; $F = 0,428$, $p = 0,733$), bu alanlardaki eğilimlerin mesleklerden ziyade bireylerin kişisel tercihlerine bağlı olduğunu düşündürmektedir. Bu sonuçlar, bireylerin sosyalleşme ve etkinlik yönelimi gibi eğilimlerinin özerklik ve bireysel motivasyonlarla ilişkilendirilebileceğini belirten Deci ve Ryan'ın (1985) teorisi ile uyumludur. Özel sektör çalışanlarının bilgi arama ölçeğinde diğer gruplara göre daha yüksek puanlar alması ($F = 2,624$, $p = 0,050$), bu gruptaki bireylerin mesleki gereklilikler doğrultusunda daha fazla bilgiye ulaşma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Ancak etkinlik yönelimi ölçeğinde meslek grupları arasında anlamlı bir fark bulunmaması, bireylerin etkinliklere yöneliminde mesleğin belirleyici bir faktör olmadığını göstermektedir.

Spora ilgi, sporla yaşama ve aktif spor yapma ölçeklerinde memurların diğer meslek gruplarına kıyasla daha düşük puan aldığı tespit edilmiştir ($F = 11,812$, $p = 0,000$; $F = 5,891$, $p = 0,001$; $F = 5,901$, $p = 0,001$). Bu durum, memurların spora yönelik diğer meslek gruplarına göre daha düşük tutum sergilediğini ve bu farkın mesleki çalışma koşulları ile ilişkili olabileceğini ortaya koymaktadır. Literatürde, bireylerin spor aktivitelerine katılım düzeylerinin mesleki roller, çalışma saatleri ve sosyal çevre ile bağlantılı olduğu vurgulanmaktadır (Koivula, 2001). Memurların sabit çalışma saatleri ve yoğun bürokratik sorumlulukları, spora olan ilgilerini ve katılımlarını sınırlandırabilecek faktörler olarak değerlendirilebilir. Spora yönelik tutum puanlarında memurların diğer meslek gruplarına göre daha düşük puan aldığı ve bu farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F = 7,411$, $p = 0,000$). Bu sonuç, mesleklerin bireylerin spora yönelik tutumları üzerinde etkili olabileceğini düşündürmektedir. Nitekim, Koca ve Demir (2017) yaptıkları çalışmada, düzenli mesai saatlerine ve masa başı çalışmaya sahip bireylerin spora ayırdıkları zamanın daha kısıtlı olduğunu rapor etmiştir. Benzer şekilde Yıldız (2020) de farklı meslek grupları arasında spor yapma sıklığı açısından anlamlı farklılıklar tespit etmiş ve özellikle memurların düşük düzeyde fiziksel aktiviteye sahip olduğunu vurgulamıştır. Ancak Gökdağ (2018) yaptığı çalışmada, öğretmenler ve sağlık çalışanlarının spora yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu, bunun da mesleklerin dinamik yapısı ve sağlık bilgisi düzeyiyle ilişkili olabileceğini ifade etmektedir. Dolayısıyla, memurların spora yönelik daha düşük tutumlarının, hem mesleki yükümlülükler hem de sosyo-kültürel faktörlerle açıklanabileceği ve bu grupta sporun teşviki için özel programlara ihtiyaç duyulabileceği düşünülmektedir. Genel olarak, bulgular meslek grupları arasındaki farkların belirli alanlarda anlamlı olduğunu, bireylerin mesleki rollerinin yanı sıra kişisel tercihlerinin, çalışma koşullarının, bilgi seviyesinin ve çevresel faktörlerin spora yönelik tutumları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Araştırmanın bulgularını daha kapsamlı bir şekilde değerlendirebilmek için mesleklerin bireysel eğilimler üzerindeki etkilerinin daha geniş örneklem ve farklı demografik gruplarla incelenmesi önerilmektedir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin eğitim düzeyi değişkenine göre, spora yönelik tutumları, spor etkinliklerine yönelimleri ve ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum puanlarına ilişkin tartışma,

Araştırma bulguları, eğitim düzeyinin bireylerin çeşitli ölçeklerdeki akademik algı tutumları üzerinde belirleyici bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Kişisel gelişim alt boyutunda lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip bireylerin, ortaokul ve lise düzeyindekilere göre daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür ($F = 37,229$, $p = 0,000$). Bu

durum, ebeveynlerin eğitim düzeyinin spor aktivitelerine katılan çocuklarının kişisel gelişim üzerindeki etkisini vurgulamakta ve daha yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerin çocukların kişisel gelişim süreçlerine daha fazla önem verdiğini göstermektedir. Akademik algı alt boyutu ve ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum düzeylerinde de lisansüstü düzeydeki bireylerin diğer gruplara kıyasla daha yüksek puan aldığı tespit edilmiştir ($F=5,015$, $p=0,002$; $F=11,812$, $p=0,000$). Bu bulgu, özellikle lisansüstü gruplarının bu alanlarda en yüksek puanları alması, ebeveynlerin yüksek eğitim seviyesinin çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere yönelik olumlu tutum sergilediklerini göstermektedir. Aynı zamanda, yüksek eğitim seviyesindeki ebeveynler bu etkinliklerin çocukları akademik anlamda geliştireceğine yönelik tutum ortaya koymaktadır. Sosyal destek alt boyutunda, eğitim düzeyi arttıkça sosyal destek puanlarının arttığı gözlemlenmiştir ($F=43,586$, $p=0,000$). Lisans ve lisansüstü eğitim düzeyindeki ebeveynlerin sosyal destek puanları, ortaokul ve lise düzeyindekilere göre belirgin şekilde daha yüksektir. Özellikle lisansüstü düzeydeki bireyler, sosyal destek açısından diğer gruplara kıyasla anlamlı derecede yüksek puanlar almıştır. Bu sonuçlar, ebeveynlerin eğitim düzeyinin çocuklarda ders dışı sportif etkinliklerin sosyal destek sağladığı düşüncesi olduğu görülmektedir. Literatürde de araştırma sonuçlarımıza benzer nitelikte sonuçlara ulaşılmış olup, eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynler, ders dışı sportif etkinliklere yönelik olumlu tutuma sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Örel ve Tezcan (2022) yaptıkları çalışmada, ebeveynlerin öğrenim düzeyine göre ders dışı sportif aktivitelerle yönelik tutum ölçeğinde kişisel gelişim ve sosyal destek alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit etmiş ve sonuçların lisans düzeyine sahip ebeveynler lehine olduğu görülmüştür. Yılmaz (2016) yapmış olduğu çalışmada, ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutumları, öğrenim durumlarına göre farklılık olduğunu tespit etmiştir ve ebeveynlerin eğitim seviyesi arttıkça, ders dışı sportif etkinliklere çocuklarının katılımına yönelik daha olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür. Yapılan farklı bir çalışmada, Sarı (2012), lise öğrencilerinin ders dışı etkinliklere katılımını incelediği çalışmada, ebeveynlerin eğitim seviyesinin çocuklarını ders dışı sportif etkinliklere yönlendirmede önemli bir etken olduğunu bulmuştur. Keskin (2006)'ın çalışmasında, ailelerin öğrenim düzeyine göre bakıldığında lisansüstü eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin çocuklarının serbest zamanlarını sportif etkinliklerle geçirmelerini istemektedir. Kotan vd. (2009), ebeveynlerin öğrenim seviyesinin çocuğun spor aktivitelerine katılması üzerinde önemli ölçüde etkili olduğunu tespit etmişlerdir. Durmuş (2020) çalışmasında, eğitim seviyesi üniversite ve daha yüksek olan ebeveynlerin sportif etkinliklere yönelik tutum puanlarının diğerlerine göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Spora yönelik tutum ve alt boyutlarında, lisans ve lisansüstü eğitim seviyesine sahip ebeveynlerin ortaokul ve lise düzeyindeki ebeveynlere kıyasla daha yüksek puanlar aldığı tespit edilmiştir (Tutum: $F = 29,523$, $p = 0,000$; Spora İlgisi: $F = 19,131$, $p = 0,000$; Sporla Yaşama: $F = 28,825$, $p = 0,000$; Aktif Spor Yapma: $F = 34,684$, $p = 0,000$). Bu sonuçlar, eğitim düzeyinin bireylerde spor aktivitelerine yönelik ilgisini artırdığı yönündeki bulgularla paralellik göstermektedir. Özellikle eğitim düzeyi yükseldikçe bireylerin ‘Spora ilgi duyma’, ‘Sporla yaşama’ ve ‘Aktif spor yapma’ alt boyutlarında daha yüksek puanlar elde ettikleri görülmüştür. Temel (2019) yaptığı çalışmada, katılımcı yöneticilerin spora yönelik tutum ve tüm alt boyutlarında, eğitim düzeyine bağlı olarak anlamlı farklılıklar olduğunu belirlemiş olup, lisansüstü ve lisans eğitim düzeyine sahip olan yöneticilerin spora yönelik tutumları ve alt boyutları puanlarının, ilkokul ve lise düzeyine sahip yöneticilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yine Şentürk (2019) tarafından yürütülen araştırmada, fakülte düzeyinde birinci ve ikinci öğretim öğrencilerinin eğitim düzeyi ile spora yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Diener ve arkadaşları (2000) ile Myers ve Diener (1995), eğitim düzeyi yüksek bireylerin kişilerarası ilişkiler, iş yaşamı ve spor alanında daha olumlu tutuma sahip olduklarını ve bu alanlarda daha başarılı olduklarını ortaya koymuşlardır. Alan yazındaki bu araştırmaların, genel olarak araştırma sonuçlarımızı destekler nitelikte ve eğitim seviyesinin spor yönelik tutumlar üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Sosyalleşme, duygu arama ve bilgi arama ölçeklerinde de eğitim düzeyi arttıkça puanların arttığı görülmüştür (Sosyalleşme: $F = 45,331$, $p = 0,000$; Duygu Arama: $F = 31,350$, $p = 0,000$; Bilgi Arama: $F = 13,015$, $p = 0,000$). Lisansüstü düzeyindeki bireyler bu alanlarda diğer gruplara kıyasla en yüksek puanlara sahiptir. Özellikle duygu arama ölçeğindeki yüksek puanlar, lisansüstü düzeyindeki bireylerin duygusal olarak daha fazla arayış içerisinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, daha yüksek eğitim seviyesinin bireylerin duygusal ve bilişsel farkındalığını artırdığına işaret etmektedir. Etkinlik yönelim düzeyinde de lisans ve lisansüstü düzeyindeki bireylerin, ortaokul ve lise düzeyindekilere kıyasla daha yüksek puanlar aldığı tespit edilmiştir ($F = 32,658$, $p = 0,000$). Bu bulgu, eğitim seviyesinin bireylerin spor etkinliklerine katılım eğilimlerini olumlu yönde etkilediğini işaret etmektedir. Literatürde, bireylerin eğitim düzeyleri arttıkça daha fazla etkinliklere yöneldiği ve bu etkinliklerin kişisel gelişimlerini desteklediği belirtilmektedir. Çeyiz vd. (2023) yerel yönetim çalışanları üzerine yaptıkları çalışmada, eğitim seviyesi arttıkça spor farkındalığının ve spora yönelimin arttığını tespit etmişlerdir. Turan’ın (2021) çalışmasında, gençlik spor personellerinde spor etkinliklerine yönelim alt boyutu olan sosyalleşme alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farka rastlanırken, lisansüstü katılımcıların sosyalleşme düzeyleri

lise mezunu olan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmüştür. Aynı zamanda Turan (2021), eğitim düzeyinin artmasının bireylerin spora yönelim durumuna olumlu anlamda etkileyen bir faktör olduğunu bildirilmiştir.

Araştırma sonuçları, eğitim düzeyinin bireylerin çeşitli algı ve eğilimleri üzerinde güçlü bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Yüksek eğitim düzeyine sahip bireyler, kişisel gelişim, akademik algı, sosyal destek, ders dışı etkinlikler, spora katılım ve bilgi arama gibi alanlarda daha yüksek puanlar almaktadır. Bu bulgular, eğitim düzeyinin bireylerin spor yönelik daha olumlu tutumlar sergiledikleri ve sosyal etkileşimlerini artırabileceğini göstermekte ve çocukların aktivitelere yönlendirmede önemli derecede etkisi olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin gelir değişkenine göre, spora yönelik tutumları, spor etkinliklerine yönelimleri ve ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum puanlarına ilişkin tartışma,

Bu çalışmada elde edilen bulgular, ders dışı sportif etkinliklere yönelik toplam tutum, kişisel gelişim, akademik algı ve sosyal destek alt boyutlarında yüksek gelire sahip bireylerin düşük gelire sahip olan bireylere göre daha fazla puanlara sahip olduğu tespit edilmiştir. Yüksek gelir düzeyine sahip bireylerin spor aktivitelerin çocuklar üzerinde akademik olarak, kişisel gelişim ve sosyal destek sağladığı yönünde olumlu tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, gelir düzeyi ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveynlerin tutumu arasında pozitif bir ilişki olduğuna dair literatürle tutarlıdır. Yılmaz (2016), ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarını incelediği araştırmasında gelir düzeyine göre anlamlı farklılık tespit etmiştir. Ölçeğin genelinde ve alt boyutlarında, aile gelir düzeyi yüksek olan ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğunu göstermektedir (Yılmaz, 2016). Kotan vd. (2009), tarafından ilköğretim öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Çalışmada, aile gelir seviyesi arttıkça çocukların spor okullarına gönderilme oranının yükseldiği görülmüştür. Brockman ve arkadaşları (2009), 10-11 yaş grubu çocukların sportif aktivitelere katılımında aile ve sosyoekonomik faktörlerin etkisini araştırdıkları çalışmalarında, yüksek sosyoekonomik düzeye sahip ebeveynlerin çocuklarını daha fazla teşvik ettiklerini ortaya koymuştur. Buna karşın, düşük ve orta gelir düzeyindeki ebeveynlerin çocuklarını yalnızca sözlü olarak ve sınırlı düzeyde destekledikleri saptanmıştır. Dokuzoğlu (2019), araştırmasında aylık geliri yüksek olan veli tutumlarının, geliri düşük olan velilerin tutumuna göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Sarı (2012), lise öğrencilerinin okullarda düzenlenen ders dışı etkinliklere katılımını incelediği çalışmada, alt gelir grubundaki ailelerden gelen öğrencilerin

bu etkinliklere katılımının diğer öğrencilere göre daha düşük olduğunu tespit etmiştir. Tahmazoğlu (2014) yapmış olduğu benzer bir çalışmada, özel okula giden öğrencilerin devlet okuluna giden öğrencilere göre ders dışı sportif aktivitelere katılımın daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgular dikkate alındığında, çocukların sportif etkinliklere katılımında ailenin sahip olduğu sosyoekonomik koşulların ve ebeveyn tutumlarının etkili olduğu söylenebilir. Çocukların ders dışı sportif etkinliklere katılımı incelendiğinde, ekonomik kaynakların çocukların katılım fırsatlarını önemli ölçüde etkilediği görülmektedir (Anderson vd., 2003). Özellikle ekonomik düzeyi düşük olan ailelerde çocuğun sportif etkinliklere katılımında ailelere yol masrafı, branşa özgü malzeme ücreti, aylık kurs ücreti gibi ekstra giderler düşünüldüğünde, çocuğun bu aktivitelerden uzak durmasına sebep olabilecek nedenler olabilir.

Çalışmamızda aylık gelir düzeyi arttıkça, bireylerin spora yönelik tutum puanlarının ve tüm alt boyut puanlarının arttığı görülmüştür. Bu sonuç, literatürdeki spora yönelik tutumların gelir düzeyi ile ilişkili olduğuna dair bulgularla uyumludur. Dalkılıç'ın (2011) gerçekleştirdiği çalışmada, öğrencilerin sportif etkinliklere katılım düzeyleri ve bu katılımı etkileyen etmenler incelenmiş; ekonomik durumun ve gelir düzeyinin, spora yönelme ile olumlu tutum geliştirme üzerinde etkili olduğu, ayrıca gelir düzeyi ile spor ilgisi arasında olumlu bir ilişki bulunduğu ifade edilmiştir. Sivrikaya ve Kılçık'ın (2017) öğrencilerle gerçekleştirdiği çalışmada, ailelerin aylık gelir düzeyinde meydana gelen artışın, spora yönelik daha olumlu tutumların gelişmesine katkı sağladığı belirlenmiştir. Yine Kızılyallı'nın (2014) yürüttüğü çalışmada, bireylerin aylık gelir düzeyleri ve sosyo-ekonomik durumlarının, spora karşı geliştirdikleri tutumlarla anlamlı şekilde ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Polat (2020) kadın akademisyenlerin spora yönelik tutumlarını araştırdığı çalışmasında, spora ilgi duyma ve sporla yaşama alt boyutlarında gelir düzeyi açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu belirlenmiştir. Gelir düzeyinin bireylerin fiziksel aktivitelere katılımını artırması, spora yönelik olumlu tutum sergilemelerine katkıda bulunarak genel yaşam kalitelerini iyileştirebilir (Deci ve Ryan, 2000). İlgili literatürde araştırma bulgularımızı destekleyen, spora yönelik tutumların gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterdiğini belirten çalışmalar bulunduğu gibi; elde ettiğimiz sonuçlarla çelişen araştırmalar da yer almaktadır. Subramaniam ve Silverman (2007) tarafından yürütülen çalışmada, gençlerin spora yönelik tutumları ve ilgilerinin, ekonomik durumdan daha çok içinde bulundukları sosyal çevre ve sportif ortamlar tarafından şekillendiği belirtilmiştir. Benzer şekilde Aytaç ve arkadaşları (2001), Tokol (1999) ile Temel (2019) çalışmalarında da spora yönelik tutum ve ilginin, gelir düzeyinden ziyade iş hayatının yoğunluğu, spor altyapısının durumu ve kadın-

erkek tüm bireylerin sportif etkinliklere erişim kolaylığı gibi unsurlardan etkilendiği vurgulanmaktadır.

Sonuç olarak, ailelerin spora yönelik tutumlarının geliştirilebilmesi için gelir düzeyi önemli bir unsur olsa da, sporun aile yaşamında bir değer olarak benimsenmesi, ebeveynlerin aktif katılımı ve toplumsal farkındalık çalışmaları da en az ekonomik koşullar kadar kritik rol oynamaktadır. Öztürk ve Yıldız (2020) araştırmasında, lise çağındaki sporcu çocukların ailelerinin %72'si spor giderlerinin yüksek olduğunu belirtmiş, bu durum bazı ailelerin spora bakışını sınırlamıştır.

Çalışmada, spor etkinliklerine yönelim ve alt boyutlarında yüksek gelir düzeyine sahip bireylerin daha fazla puana sahip olduklarını göstermektedir. Sosyalleşme, kişisel gelişimle doğrudan ilişkilidir; yüksek gelire sahip olan bireylerin daha fazla sosyal beceriye sahip oldukları ve bu beceriler sayesinde daha sağlıklı sosyal etkileşimler kurdukları söylenebilir. Sosyal beceriler ve sosyalleşme, bireylerin psikolojik sağlıklarını da iyileştiren ve yaşam doyumlarını artıran önemli faktörlerdir (Cohen, 2004). Duygu arama ve bilgi arama açısından da yüksek gelir düzeyine sahip bireylerin daha fazla arayış içinde oldukları bulunmuştur. Literatürde kısmen araştırma bulgularımızı destekleyen çalışmalar mevcut olsa da farklı sonuçlar ulaşan çalışmalar da yer almaktadır. Turan (2021) yaptığı çalışmada, aylık gelir değişkenine göre spor etkinliklerine yönelim düzeyinde anlamlı bir farklılığa rastlamamıştır. Yayla (2022) yaptığı alışmada, spor etkinliklerine yönelim düzeyleri alt boyutu olan ait bilgi arama alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Temel (2019) yaptığı araştırmasında, gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuk sayısı değişkenine göre, spora yönelik tutumları, spor etkinliklerine yönelimleri ve ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum puanlarına ilişkin tartışma,

Bu çalışmada elde edilen bulgular, ebeveynlerin çocuk sayısına göre, ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum, spora yönelik tutum ve spor etkinliklerine yönelim düzeylerinde anlamlı farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır. Elde edilen sonuçlar, çocuk sayısının bireylerin bu alanlardaki tutum ve davranışları üzerinde önemli bir etkisi olduğunu desteklemektedir.

Ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum ve alt boyutlarında yapılan t-testi sonuçlarına göre, tek çocuğa sahip bireylerin, iki ve daha fazla çocuğa sahip bireylere göre ders dışı sportif etkinliklere yönelik daha fazla olumlu tutum sergilediklerini göstermektedir. Literatürde araştırma sonuçlarımızı destekler nitelikte çalışmalar yer almaktadır. Anderson ve arkadaşları (2009), fiziksel aktivitenin yoğunluğu ve sıklığına ilişkin ebeveyn-çocuk

tutumlarını ele aldıkları çalışmalarında, çocukların spora katılımında ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısının etkili bir faktör olduğunu tespit etmişlerdir. Benzer bir çalışmada, az sayıda çocuğa sahip ebeveynlerin, çocuklarının gelişimi için önemli bir etken olan ders dışı etkinliklere katılım konusunda daha olumlu bir tutum sergiledikleri belirlenmiştir (Yılmaz, 2016). Dokuzoğlu (2018) yapmış olduğu bir araştırmada, çocuk sayısına göre ebeveynlerin sportif etkinliklere yönelik tutumu, akademik algı ve sosyal destek alt boyutlarında tek çocuklu aileler lehine anlamlı düzeyde farklılık olduğu tespit etmiştir. Bu bulgu dikkate alındığında, ebeveynlerin çocuk sayısı arttıkça ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum puanlarında azalma olduğu söylenebilir. Ayrıca çocuk sayısı arttıkça çocuklarına yapabilecekleri yatırımda da sınırlılıklar meydana geldiği söylenebilir. Fakat ebeveynlerin sahip olduğu spor geçmişi, aile yapısı, öğrenim durumu ve sosyo ekonomik statünün de ders dışı etkinliklere bakış açısını etkilediği düşünülebilir. Çalışmanın sonuçlarına göre, tek çocuklu ailelerin spor etkinliklerinin çocuklar üzerinde daha fazla sosyal destek ve daha yüksek kişisel gelişim sağladığı, akademik algı düzeyinde olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür.

Spora yönelik tutum ve alt boyutlarında yapılan analize göre bir çocuğa sahip bireylerin spora yönelik tutumlarının iki ve daha fazla çocuğa sahip bireylere kıyasla daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayıları arttıkça spora yönelik tutumları düşmektedir. Alan yazında, ebeveynlerin spora yönelik tutumlarının demografik özellikler açısından incelendiği araştırmalarda, çocuk sayısı değişkenine ilişkin bulgular sınırlı olmakla birlikte bazı çalışmalar bu değişkenin önemine dikkat çekmektedir. Gökdağ vd. (2019) tarafından okul yöneticileri üzerine yapmış oldukları çalışmada, sahip oldukları çocuk sayılarına göre spora yönelik tutumları ve alt boyutlarına ait tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. 1 çocuğa sahip veya hiç çocuğu olmayan okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarının, 3 çocuk ve daha fazla çocuğa sahip olan okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Karahasan ve Müftüler'in (2023) gerçekleştirdiği bir çalışmada, bireylerin serbest zamanlarını değerlendirme süreçlerinde spora yönelik tutumlarını etkileyen faktörler incelenmiş ve katılımcıların spora yönelik tutumlarının çocuk sayısı değişkenine bağlı olarak anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. Tek çocuğa sahip ebeveynlerin, iki veya daha fazla çocuğu olan ebeveynlere kıyasla spor aktivitelerine yönelik tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu ifade edilebilir. (Karahasan ve Müftüler 2023: 94) Bu bulgu, sporun bireyler için bir sosyal entegrasyon ve sağlıklı yaşam biçimi olarak önemli olduğunu ve tek çocuklu ailelerde daha fazla spora yönelik olumlu tutum sergiledikleri ifade edilmektedir (Eime, vd., 2013). Sonuç

olarak, çocuk sayısı ebeveynlerin spora yönelik tutumlarını doğrudan ve dolaylı biçimde etkileyebilen bir değişkendir. Ancak bu etkinin boyutu, ailedeki sosyal ve ekonomik koşullar, ebeveynlerin sporla ilişkisi ve çocukların bireysel ilgi alanları gibi pek çok faktörle birlikte değerlendirilmelidir.

Spor etkinliklerine yönelim düzeyi ve alt boyutlarında yapılan analize göre iki ve daha fazla çocuğa sahip bireylerin spor etkinliklerine yönelim puanlarının, bir çocuğa sahip bireylere kıyasla daha yüksek olduğunu göstermektedir. Gustafson ve Rhodes, (2006) çalışmasında, çocuklarıyla birlikte spor etkinliklerine katılan ebeveynlerde spor motivasyonunun arttığını vurgulamışlardır. Bu bulguların aksine, Çeyiz vd. (2023) çalışmasında, çocuk sahibi olma durumuna göre katılımcıların spor etkinliklerine yönelim düzeylerinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca fiziksel aktiviteye katılım sıklığını etkileyen ekonomik ve sosyal faktörlerin incelendiği Bernardelli vd. (2020) çalışmasında, bağımlı çocuklara bakım vermenin ebeveynler üzerinde fiziksel aktiviteye katılım açısından olumsuz etkiler yarattığı belirlenmiştir. Craig ve Mullan (2012), çocuk sayısındaki artışın özellikle annelerin spor etkinliklerine katılımını belirgin şekilde azalttığını rapor etmiştir. Literatürde, çocuk sahibi olmanın özellikle ebeveynlerin serbest zamanlarını kısıtlayarak fiziksel aktiviteye katılımı azaltabileceği belirtilmektedir (Brown vd., 2015). Alan yazında araştırma bulgularımızı destekler nitelikte çalışmalar olsa da farklı sonuçlar ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur. Dolayısıyla çocuklu ailelerde spora etkinliklerine yönelim düzeyi, yalnızca zaman ve sorumluluk faktörleriyle değil, aynı zamanda aile içi dinamikler, sosyal destek ve sporu aile etkinliği olarak görme eğilimiyle de şekillenmektedir. Araştırma bulgularımızın iki ve daha fazla çocuğa sahip bireylerin spor etkinliklerine yönelim düzeylerinin yüksek olması, araştırmaya katılan katılımcıların aile içi dinamikleri, tercihleri, sportif organizasyonlara bakış açıları sonucu ortaya çıktığı düşünülmektedir. Bu açıdan bakıldığında, çocuk sayısı değişkeninin spor etkinliklerine yönelim üzerindeki etkisi karmaşık ve çok boyutlu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu bulgulara göre, çocuk sayısı değişkeninin; Ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum, spor yönelik tutum ve spor etkinliklerine yönelim düzeylerinde önemli etkiler yarattığını ortaya koymaktadır.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin spor yapma değişkenine göre, spora yönelik tutumları, spor etkinliklerine yönelimleri ve ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum puanlarına ilişkin tartışma,

Elde edilen bulgular, katılımcıların çeşitli alanlardaki tutum, davranış ve algılarının, "spor yapan" veya "yapmayan" ebeveynler arasında anlamlı farklar gösterdiğini ortaya

koymaktadır. Bu farklar, bireylerin kişisel gelişim düzeyinden akademik algıya, sosyal destekten sosyal etkinliklere kadar geniş bir yelpazede gözlemlenmiştir.

Ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutumları ve alt boyutlarında yapılan analize göre, spor yapan bireylerin çok daha yüksek puanlar aldığını göstermektedir. Spor yapan ebeveynlerin yapmayan bireylere kıyasla anlamlı derecede daha fazla olumlu tutum sergilediklerini ortaya koymuştur. Düzenli olarak spor yapan ebeveynlerin sosyal, duygusal ve kişisel deneyimlerinin daha zengin olduğu ve spor aktivitelerinin kişisel anlamda çocukları geliştireceğini düşünmektedirler. Akademik algı alt boyutunda egzersiz yapan ebeveynlerin yapmayan ebeveynlere göre daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür. Spor yapan ebeveynlerin akademik algı yönünden olumlu tutuma sahip olması, spor aktivitelerin çocukların akademik düzeyini olumlu etkileyebileceğini düşündüklerini göstermektedir. Sosyal destek alt boyutunda ise spor yapan ebeveynlerin puanları oldukça yüksek çıkmıştır. Sosyal destek alt boyutundaki yüksek puanlar, egzersiz yapan ebeveynlerin, ders dışı sportif etkinliklerin çocuklarda daha fazla sosyal bağ ve destek sağladığını düşündüklerini göstermektedir. Yapılan çalışmaların araştırma bulgularımızla paralellik gösterdiği görülmüştür. Yılmaz (2016) yapmış olduğu çalışmada, spor yaptığını belirten ebeveynlerin, tutum genelinde ve alt boyutlarında, spor yapmayan ebeveynlere kıyasla daha yüksek tutum puanlarına sahip olduklarını ortaya koymuştur. Yine ebeveynlerin katılımıyla gerçekleştirilen bir araştırmanın sonuçlarına göre, spor yapan ebeveynlerin, çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımı konusunda daha olumlu tutum sergiledikleri belirlenmiştir (Durmuş, 2020). Akpınar ve Cankurt (2016) tarafından yapılan çalışmada, fiziksel aktiviteye katılım sağlayan ebeveynlerin çocuklarının da fiziksel aktiviteye devamlılıklarında ve katılım sıklığında pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu sonuçlarla birlikte, spor yapan ebeveynlerin sportif aktivitelerinin çocuklarına sağlayabileceği çeşitli faydaların bilincinde oldukları sonucuna ulaşılabilir. Kendilerinin de bu etkinliklere katılarak deneyim kazanma imkânına sahip olmaları, sporun fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişimi destekleyici yönleri konusunda spor yapan ebeveynlerin bilgi düzeyini artırmakta ve çocukların sportif aktivitelerine katılımını teşvik eden önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Özellikle bu tür etkinliklere ailelerin katılımının, çocukların akademik başarıları ve kişilik gelişimleri üzerinde olumlu etkiler yarattığı görülmektedir.

Spora yönelik tutum düzeyinde de egzersiz yapan ebeveynlerin daha olumlu tutumlar sergileyerek daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür. Spora ilgi ve sporla yaşama alt boyutunda benzer şekilde egzersiz yapan ebeveynlerin spora daha fazla ilgi gösterdiği ve spora yaşamlarında daha fazla yer verdikleri gözlemlenmiştir. Alan yazında da sonuçlarımızı

destekler nitelikte çalışmalar yer almaktadır. Öktem (2021) yaptığı bir çalışmada, spora yönelik tutum ve alt boyutlarında spor yapma durumuna göre, spor yapan bireylerin spora yönelik daha olumlu tutum sergilediklerini tespit etmiştir. Çiçek'in (2019) "Üniversite Öğrencilerinin Spora Katılım ve Spora Yönelik Tutumlarının İncelendiği çalışmasında, Spora yönelik tutum düzeyinde, spor yapan katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Oktaş (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, araştırmamızı destekler nitelikte, spor yapan katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Kaya vd. (2018) yürüttüğü çalışmada da, spor yapan bireylerin spor yapmayanlara kıyasla daha yüksek tutum düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir. Çiriş ve Başkonuş (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, spor yapan katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Polat (2020) çalışmasında, kadın akademisyenlerin spora yönelik tutumları ve alt boyutlarında aktif olarak spor yapan akademisyenlerin, nadiren ya da hiç spor yapmayan akademisyenlere göre spora yönelik daha olumlu tutuma sahip olduğunu tespit etmiştir. Bu sonuçlar, sporun bireylerin yaşam kalitesini artıran bir etkinlik olarak önem kazandığını ve egzersiz yapan ebeveynlerin bu alanda daha aktif olduklarını göstermektedir. Ayrıca, aktif spor yapma konusunda da benzer şekilde, egzersiz yapan ebeveynlerin daha yüksek puanlar alması, sporla yönelik tutumun bireylerin sağlıklı yaşam biçimlerine yönelik ilgilerinin arttığını ortaya koymaktadır.

Spor etkinliklerine yönelim düzeyinde analiz sonuçlarına göre, egzersiz yapan ebeveynlerin yapmayan ebeveynlere göre etkinliklere yönelim düzeyi yüksek çıkmıştır. Sosyalleşme alt boyutunda da egzersiz yapan ebeveynlerin daha fazla puan aldıkları bulunmuştur. Duygu arama ve bilgi arama ölçeklerinde de benzer şekilde, egzersiz yapan ebeveynlerin, spor etkinliklerine yönelimi, duygu arama, sosyalleşme ve bilgi arama aracı olarak gördükleri gözlemlenmiştir. Bu durum, bireylerin duygusal ve entelektüel düzeyde daha aktif bir keşif içinde olduklarını ve bu süreçte daha fazla gelişim gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Alan yazında da benzer sonuçlar ortaya koyan çalışmalar yer almaktadır. Turan (2021) çalışmasında, spor etkinliklerine yönelim düzeyi toplam puanlarında düzenli olarak spor yapan katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır. Arslanoğlu (2016) çalışmasın, spor yapma durumunun spor etkinliklerine yönelimde ve hedef yöneliminde etken olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yine Lin vd. (2019), öğretmen adaylarının spor etkinliklerine yönelimleri üzerine yaptıkları çalışmada, spor uygulamalarının spor yöneliminde etkili olduğunu tespit etmişlerdir. Yıldırım vd. (2022), düzenli olarak spor yapan katılımcıların, yapmayan katılımcılara göre spor etkinliklerine yönelim düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgular genel olarak, spor etkinliklerin bireylerin

yaşamlarını zenginleştiren unsurlar olarak öne çıktığını ve bu etkinliklerin bireylerin genel gelişiminde önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Spor yapan bireylerin sosyal, kişisel ve entelektüel gelişimleriyle ilgili çok yönlü bir etkileşimde bulunduklarını ve bu gelişimlerin spor etkinlikleri ile daha güçlü hale geldiğini ortaya koymaktadır. Bu tür etkinliklere katılım, bireylerin kişisel gelişim, tutum ve davranışlarını olumlu yönde şekillendirebilmektedir. Özellikle ebeveynlerin spor yapmaları, çocukların da spora etkinliklerine yönelimini ve spora ilişkin olumlu tutumlarını kuvvetlendiren önemli bir faktör olarak öne çıktığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuklarını spor okuluna gönderme değişkenine göre, spora yönelik tutumları, spor etkinliklerine yönelimleri ve ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutum puanlarına ilişkin tartışma,

Bu çalışma, rekreatif amaçlı çocuklarını spor okuluna gönderen ebeveynlerin spor aktivitelerine yönelik tutumları, kişisel gelişim, sosyal destek ve akademik algıları üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde incelemektedir. Elde edilen bulgular, çocuklarını spor okuluna gönderen ebeveynlerin farklı alanlarda daha yüksek puanlar aldığını ve bu farkların anlamlı olduğunu göstermektedir. Kişisel gelişim alt boyutunda, spor okuluna gönderen ebeveynlerin ($X = 47,4204$, $Ss = 3,68484$) çok daha yüksek puanlar aldığı belirlenmiştir. Bu bulguya göre spor okuluna gönderen ebeveynler, spor aktivitelerinin çocuklarda kişisel gelişimleri açısından olumlu yönde etkisi olabileceğini düşünmektedirler. Spor aktiviteleri, çocukların özgüvenlerini artırabilir, sosyal becerilerini geliştirebilir ve genel yaşam kalitelerini iyileştirebilir (Mahoney vd., 2004). Sosyal destek alt boyutunda, çocuklarını spor okuluna gönderen ebeveynler ($X = 13,9735$, $Ss = 1,27861$) çok daha yüksek puanlar almıştır. Bu bulgu, çocuklarını spor okuluna gönderen bireylerin, sosyal destek yönünden spor aktivitelerinin artırıcı bir etkisinin olduğunu düşündürmektedir. Spor etkinlikleri, sosyal bağları güçlendirebilir ve bireylerin sosyal ağlarını genişletebilir. Ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutumu açısından incelendiğinde, çocuklarını spor okuluna gönderen ebeveynlerin ($X = 69,6858$, $Ss = 4,88749$) ders dışı sportif etkinliklere yönelik daha fazla olumlu tutum sergiledikleri gözlemlenmiştir. Kotan ve arkadaşları (2009) tarafından ilköğretimde eğitim gören sporcu öğrenciler üzerinde yapılan çalışmada, ailede spor yapan en az bir bireyin bulunma oranının %61,3 olduğu ve öğrencilerin %62,8'inin 'Ailem beni devamlı spor yapmaya teşvik eder' sorusuna 'her zaman' şeklinde yanıt verdiği belirlenmiştir. Bu sonuç, çocukların spora katılımı ve devamlılığında ebeveynlerin spor aktivitelerine yönelik olumlu yaklaşım gösterdiği söylenebilir. Ancak akademik algı alt boyutunda, çocuklarını spor okuluna gönderen ebeveynlerin ($X = 8,2920$, $Ss = 1,65022$) puanlarının göndermeyenlere göre daha düşük olduğu bulunmuştur. Bu durum, çocuklarını spor okuluna

göndermeyen ebeveynler, spor aktivitelerinin çocuklar üzerinde akademik anlamdaki önemi hususunda olumlu tutum sergilemektedir. Bu bulguya göre çocuklarını spor okuluna göndermemeleri ailelerin aylık geliri ile ilişkilendirilebilir. Ya da sporla ilgilenmenin, çocukların zamanlarını akademik faaliyetlerden ayırmalarına neden olabilir, bu da ebeveynlerin tutumlarını olumsuz yönde etkileyebilir.

Sporla ilgilenme ve sporla yaşama alt boyutlarında da, spor okuluna gönderen ebeveynlerin spora daha fazla ilgi gösterdikleri (spora ilgi: $X = 36,5708$, $Ss = 4,77836$) ve sporla yaşamlarını daha çok içselleştirdikleri (sporla yaşama: $X = 22,9292$, $Ss = 3,35517$) bulunmuştur. Bu farklar oldukça anlamlıdır ve çocuklarını spor aktivitesine gönderen ebeveynlerin sporla olan ilişkilerini güçlendirdiği ifade edilmektedir (Eime vd., 2013). Aktif spor yapma alt boyutunda da, çocuklarını spor okuluna gönderen ebeveynlerin ($X = 18,1062$, $Ss = 3,72586$) aktif spor puanları daha fazladır. Bu durum, spor okuluna gönderen ebeveynlerin fiziksel aktivitelerine katkı sağladığını ve sporla ilgili tutumlarının güçlendiğini göstermektedir. Spora yönelik tutum düzeyinde, çocuklarını spor okuluna gönderen ebeveynlerin ($X = 98,6549$, $Ss = 12,89842$) daha olumlu tutumlar sergilediği ve bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Çocuğu spor yapan ailelerin spora yönelik tutumu genellikle olumlu ve destekleyici olmakla birlikte ebeveynlerin yaşam tarzlarını ve genel tutumlarını olumlu yönde etkileyebilmektedir. Literatürde de benzer çalışmalar yer almaktadır. Karakuş vd. (2017) yapmış oldukları çalışmada, çocuğu spor yapan ailelerin spora yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu ve çocuklarının spor yapmasını daha fazla destekledikleri bulmuşlardır. Demir vd. (2021) çalışmalarında, babaların spora daha çok rekabet odaklı, annelerin ise sosyal gelişim odaklı baktıkları ve çocuğu spor yapan ailelerin spora yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Brustad (1996), çocuğu spor yapan ailelerin spora daha olumlu yaklaştığı ve ebeveyn desteğinin önemli olduğunu tespit etmiştir. Wuerth vd. (2004) yapmış oldukları araştırmada, çocuğu spor yapan ailelerin, spora daha bilinçli ve destekleyici tutumlar geliştirdiği sonucuna ulaşmışlardır. Aynı zamanda Öztürk ve Yıldız (2020), çocuğu spor yapmayan ailelerin sporun masraflı olduğunu düşündüğü, dolayısıyla katılımı kısıtlandığını belirtmişlerdir.

Spor etkinliklerine yönelim düzeyi ve sosyalleşme, duygu arama ve bilgi arama alt boyutunda, spor okuluna gönderen ebeveynlerin daha yüksek puanlar aldığı belirlenmiştir. Bu bulgular, çocukları spor okuluna katılan ebeveynlerin sosyal etkileşimlerini artırdığı, spor etkinliklerine daha fazla ilgi gösterdiğini ve bu tür etkinliklere katılım sağladığını göstermektedir. Literatürdeki çalışmalara bakıldığında, çocukların düzenli olarak spor yapmasının ebeveynlerde fiziksel aktivite farkındalığını artırdığı ve sporu bir aile değeri

hâline getirdiği yönünde bulgulara rastlanmaktadır (Edwardson ve Gorely, 2010; Yao ve Rhodes, 2015). Ayrıca, Beets vd. (2010) yaptıkları çalışmada, çocukların spor aktivitelerine katılımı, aile içi iletişimi güçlendiren ve birlikte geçirilen kaliteli zamanı artıran bir unsur olduğunu ifade etmişlerdir. Dolayısıyla, çocukların sporla ilgilenmesi, ebeveynlerin hem tutumlarını hem de davranışlarını olumlu yönde etkileyerek spor etkinliklerine katılımlarını artırabilmektedir.

Sonuç olarak, çocuklarını spor okuluna gönderen ebeveynlerin, kişisel gelişim, sosyal destek, tutum, sporla ilgilenme ve spor etkinliklerine katılım düzeyinde olumlu etkiler yarattığı söylenebilir. Bu bulgular, çocuklarını spor okuluna gönderen bireylerin genel yaşam kalitelerini artırma potansiyeline sahip olduğunu ve sosyalleşme, duygusal ve fiziksel gelişimleri üzerinde güçlü bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Çocuklarını spor okuluna gönderen ebeveynlerin spor etkinliklerine ilişkin olumlu tutumları ve ders dışı sportif etkinliklere yönelik destekleyici yaklaşımının, çocukların spora katılımı üzerinde belirleyici bir rol oynadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin, spora yönelik tutumları, spor etkinliklerine yönelimleri ve ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları arasındaki ilişkiye yönelik tartışma,

Ebeveynlerin spora yönelik tutumları ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları arasındaki korelasyon sonuçlarına göre, ebeveynlerin spora yönelik tutumları ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişki olduğu görülmektedir ($r=,872$; $p<,000$). Ayrıca ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları ile spor etkinliklerine yönelim arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişki olduğu görülmektedir ($r=,893$; $p<,000$). Aynı şekilde, ebeveynlerin spora yönelik tutumları ile spor etkinliklerine yönelimleri arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişki olduğu görülmektedir ($r=,896$; $p<,000$). Bu sonuca göre ebeveynlerin spora yönelik tutumları arttıkça ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları da artmaktadır. Bu durum, ebeveynlerin spora ilişkin olumlu tutumların yalnızca bireysel davranışlarla sınırlı kalmayıp, çocuklarının sportif etkinliklerine yönelik yaklaşımlarına da yansıdığını düşündürmektedir. Literatürde de sonuçlarımızı destekler nitelikte çalışmalar yer almaktadır. Edwardson ve Gorely (2010) yaptıkları araştırmada, ebeveynlerin spora karşı geliştirdikleri olumlu tutumların, çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımını hem doğrudan hem dolaylı olarak etkilediği ifade etmişlerdir. Aynı şekilde Yao ve Rhodes (2015) çalışmasında, ailelerin spora yönelik tutumları arttıkça, çocuklarının sportif etkinliklere katılımı arttığı sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca Beets ve arkadaşları (2010), ebeveyn desteğinin ve spora yönelik olumlu tutumların,

çocuklarda fiziksel aktivite düzeyi ile pozitif yönde bir ilişki olduğunu ifade etmişlerdir. Dolayısıyla, ebeveynlerin spora yönelik tutumlarının güçlenmesi, yalnızca kendi fiziksel aktivite katılımlarını değil, aynı zamanda ders dışı sportif etkinliklere yönelik olumlu tutum sergilemekte ve çocuklarının sportif etkinliklere katılımlarını da önemli ölçüde belirlemektedir.

Öneriler

Gelecekte bu konuda gerçekleştirilecek araştırmalarda, nitel veri toplama süreci de eklenerek karma yöntem yaklaşımı kullanılabilir. Böylece, ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları belirlendikten sonra, yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla konuya ilişkin daha derinlemesine veriler elde edilebilir.

Ebeveynlere, sporun yalnızca fiziksel sağlık değil, sosyal ve psikolojik gelişim üzerindeki faydaları konusunda bilgilendirme çalışmaları yapılmalı, ebeveynlerin sporla aktif biçimde ilgilenmeleri teşvik edilmelidir.

Çok çocuklu ailelerin ihtiyaçlarına uygun, ekonomik açıdan erişilebilir ve zamansal esnekliğe sahip spor programları geliştirilebilir.

Spor politikaları hazırlanırken yalnızca ekonomik destek değil, ailelere yönelik spor bilgilendirme ve farkındalık programları geliştirilebilir.

Yerel yönetimler tarafından mahalle bazlı ücretsiz veya düşük maliyetli spor etkinlikleri düzenlenerek farklı gelir gruplarından ailelerin çocukları spora kazandırılabilir.

Sporun aile yaşamına entegrasyonu konusunda günümüzde en çok kullanılan sosyal medya aracılığı ile kamu spotları oluşturularak toplumsal farkındalık yaratılabilir.

KAYNAKÇA

- Afat, N. (2013). Çocuklarda üstün zekanın yordayıcı olarak ebeveyn tutumları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 155-168.
- Akar, F. ve Nayir, E. K. F. (2015). Eğitim kurumlarındaki sosyal kulüplerin etkililiğinin incelenmesi: Uygulamada değişim ihtiyacı, *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5(2), 167-186.
- Akpınar, A. ve Cankurt, M. (2016). Parental influence on children's physical activity in urban green spaces. *Journal of the Faculty of Forestry Istanbul University*, 66(2), 471-482.
- Akyüz, H. ve Türkmen, M. (2016). Üniversite öğrencilerinin boş zaman faaliyetlerine yönelik tutumlarının incelenmesi: Bartın Üniversitesi örneği. *International Journal of Sport Culture and Science*, 4(1), 340–357.
- Alpar, R. (2012). *Spor, sağlık ve eğitim bilimlerinden örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlilik-güvenirlilik*. Detay, Ankara.
- Anderson, C. B., Hughes, S. O., and Fuemmeler, B. F. (2009). Parent-child attitude congruence on type and intensity of physical activity: Testing multiple mediators of sedentary behavior in older children. *Health psychology*, 28(4), 428.
- Anderson, J. C., Funk, J. B., Elliott, R., Smith, P. H. (2003). Parental support an pressure and children's extracurricular activities: Relationships with amount of involvement and affective experience of participation. *Journal of Applie Developmental Psychology*, 24(2), 241-257.
- Anlı, İ. ve Karşı, T. A. (2010). Perceived parenting style, depression and anxiety levels in a Turkish late-adolescent population, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 724-727.
- Arslan, A. (2010). *Felsefeye giriş*. 13. Baskı, Adres Yayınları. Ankara.
- Arslanoglu, C. (2016). Relationship between target orientations and perceived motivational climate levels of students engaged in individual and team sports activities. *International Journal of Environmental and Science Education*, 11(10), 3311-3318.
- Aslan, Ş. (2018). Examination of Parental and Special Education Teachers' Attitudes towards Sports Activities of Students with Intellectual Disability. *Universal Journal of Educational Research*.
- Aunola, K., and Nurmi, J. E. (2004). Maternal Affection Moderates the Impact of Psychological Control on a Child's Mathematical Performance. *Developmental Psychology*, 40(6), 965–978.

- Awbrey, C., Longo, A., Lynd, A. & Payne, C. (2008). *Increasing social skills of elementary school students through the use of literature and role playing* (Unpublished master thesis). Saint Xavier University.
- Aytaç S., Sevüktekin M., Işığık Ö., Bayram N., Yıldız S., Eryiğit K.Y., (2001). *Çağdaş sanayi merkezlerinde kadın iş gücünün konumu: Bursa Örneği*. Türkiye işveren sendikaları konfederasyonu yayın no:219.
- Bailey, R. (2016). Sport, physical activity and educational achievement – towards an explanatory model. *Sport in Society*, 20(7), 1–21.
- Bakıoğlu, Ç. ve Kurtuldu, M. (2015). Pişano dersine yönelik tutum ölçeğı geliştirme çalışması. *Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 33-39.
- Baldwin, A. L. (1948). Socialization and the parent-child relationship. *Child Development*, 19, 127–136.
- Barber, B., Olsen, J. ve Shagle, S. (1994). Associations between parental psychological and behavioral control and youth internalizing and externalizing behaviors. *Child Development*, 65, 1120-1136.
- Barber, B. K. (1996). Parental psychological control: Revisiting a neglected construct. *Child Development*, 67, 3296- 3319.
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *The Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56-95.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37(4), 887-907.
- Baumrind, D., and Mccandless, B. R., (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology*, 4(1), 1–103.
- Beets, M. W., Cardinal, B. J., and Alderman, B. L. (2010). Parental social support and the physical activity–related behaviors of youth: A review. *Health Education & Behavior*, 37(5), 621–644.
- Belli, E., Mızrak, O., Biricik, Y.S. ve Budak, D. (2022). 13. Avrupa gençlik olimpi kış festivali etkinliklerine katılan seyircilerin spor müsabakalarına katılım güdülerinin incelenmesi. *Social Sciences Studies Journal (SSSJJournal)*, 3(10), 1400-1405.
- Berg- Nielsen, T. S., Vikan, A. and Dahl, A. A. (2002). Parenting related to child and parental psychopathology: A descriptive review of the literature. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 74(4), 529-552.
- Bernardelli, L. V., Pereira, C. and Kortt, M. A. (2020). The economic and social determinants of participation in physical activity in Brazil. *International Review of Applied*

- Economics*, 34(2), 252-266. <https://doi.org/10.1080/02692171.2019.1685953>
- Binbaşıoğlu C. (2000). *Okulda Ders Dışı Etkinlikler*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Blumenstein, B. (2001). Sport psychology practice in two cultures: Similarities and differences. *The practice of sport psychology*, 231-240.
- Brockman, R., Jago, R., Fox, K. R., Thompson, J. L., Cartwright, K., and Page, A. S. (2009). Get off the sofa and go and play": family and socioeconomic influences on the physical activity of 10-11 year old children. *BMC Public Health*. 21(9), 253. doi: 10.1186/1471 2458-9-253.
- Brown, H. E., Atkin, A. J., Panter, J., Wong, G. and Foster, C. (2015). Family-based interventions to increase physical activity in children: A systematic review, meta-analysis and realist synthesis. *Obesity Reviews*, 16(5), 345–360.
- Brustad, R. J. (1996). Attraction to physical activity in urban schoolchildren: Parental socialization and gender influences. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 67(3), 316-323.
- Brymer, E. and Davids, K. (2016). Designing environments to enhance physical and psychological benefits of physical activity: A multidisciplinary perspective. *Sports Medicine*, 46: 925-926.
- Büküşoğlu, N. ve Bayturan, A. F. (2005). Serbest zaman etkinliklerinin gençlerin psiko-sosyal durumlarına ilişkin algısı üzerindeki rolü, *Ege Tıp Dergisi*, 44(3), 173-177.
- Can, Remzi, Mustafa Türkyılmaz ve Abdülkerim Karadeniz (2010). Ergenlik Dönemi Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 1-21.
- Cevahiroğlu, E. (2007). *Rekreasyonel Etkinlikler ve Fiziksel Uygunluk*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Cheng, H., and Furnham, A. (2004). Perceived parental rearing style, self-esteem and self-criticism as predictors of happiness. *Journal of Happiness Studies*, 5(1), 1–21.
- Ciccarelli, S. K. and White, J. N. (2018). *Psikoloji: Bir keşif gezintisi*. (3. Basımdan Çeviri) (Çev. Edt. Şahin, D. N.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ciriş, V. ve Başkonuş, T. (2020). Öğretmen adaylarının spor etkinliklerine yönelimlerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 141-155.
- Civil, T. (2007). *Ortaöğretim kurumlarında ders dışı sportif etkinliklere katılan öğrencilerin sosyo-ekonomik yapılarının araştırılması (Giresun ve Trabzon ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi.

- Cohen, S. (2004). Social relationships and health. *American Psychologist*, 59(8), 676-684.
- Costa, P. T., Terracciano, A., and McCrae, R. R. (2001). Gender differences in personality traits across cultures: Robust and surprising findings. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81(2), 322-331.
- Cömert, Y. ve Durmaz, Y. (2006). Tüketicinin tatmini ile satın alma davranışlarını etkileyen faktörlere bütünlük yaklaşım ve Adıyaman ilinde bir alan çalışması. *Journal of Yasar University*. 1(4): 351- 75
- Craig, L., and Mullan, K. (2012). Shared parent-child leisure time in four countries. *Leisure Studies*, 31(2), 211-229.
- Craig P. and Mellor T. M., (2010). Sport sociology. *Learning Matters*. p: 53-110.
- Cumhuriyet Ansiklopedisi (2002). *Cumhuriyet Ansiklopedisi 1981-2000*. Yayın kurulu: H. Ersel, A., Kuyaş, A., Oktay, M., Tunçay. IV. Cilt, III. baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Curtin, R., Presser, S. and Singer, E. (2000). The effects of response rate changes on the index of consumer sentiment. *Public Opinion Quarterly*, 64(4), 413-428.
- Cushman, G., Veal, A. J. and Zuzanek, J. (2005). *Free Time and Leisure Participation: International Perspectives*. CABI.
- Cutrona, C. E. (1986). Aging and social support. *Handbook of the Psychology of Aging*, 3, 350-374.
- Çakır, O. (2017). Rekreasyon Kavramı ve Teorileri. M. A. Kozak (Ed.), *Rekreasyon Liderlik ve Turist Rehberliği* içinde (s. 35-60). Detay Yayıncılık, Ankara.
- Çetiner, H. (2019). Sağlık rekreasyonu kapsamında terapötik rekreasyon uygulamaları. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 6(4), 405-411.
- Çeyiz, S., Alagül, Ö. ve Kara, İ. (2023). Yerel Yönetim Çalışanlarının Spor Farkındalıkları İle Spor Etkinliklerine Yönelimleri Üzerine İlişkisel Bir Araştırma: İstanbul İli Örneği. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(2), 63-72.
- Çiçek, E. D. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Spora Katılım ve Spora Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Adana İli Örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). (Tez No. 569103)
- Çiriş, V. ve Başkonuş, T. (2020). *Examining the Attitudes of Classroom Teachers Towards Sports: Example of Kırşehir Province*. Published by Canadian Center of Science and Education.
- Dalkılıç M, 2011. *İlköğretim Öğrencilerinin Sportif Faaliyetlere Katılım Düzeyi ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Master's Thesis. Institute of Social Science. Karamanoğlu Mehmet Bey University, Karaman.

- Darling, N. ve Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487-496.
- Deci, E. L. and Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. Springer.
- Deci, E. L. and Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.
- De Hart, T., Pelham, B. W. and Tennen, H. (2006). What lies beneath: Parenting style and implicit self-esteem. *Journal of Experimental Social Psychology*, 42(1), 1–17.
- Delaney, T. ve Madigan, T. (2015). *The Sociology of Sports: An Introduction (Second Edition)*. Jefferson, North Carolina: Mcfarland and Company, Inc., Publishers.
- Demir, B., Çelik, E. ve Aslan, S. (2021). Spor yapan ve yapmayan çocukların ebeveynlerinin spora yönelik tutumlarının karşılaştırılması. *Uluslararası Spor Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 56-69.
- Demir, M. ve Sen Demir, S. Ş. (2014). İşgörenlerin Serbest Zaman Gereksinimi ve Serbest Zaman Doyumunu Etkileyen Faktörler. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 2(3), 74–84.
- Demir, K., (2020). *Bireylerin Spora Yönelik Tutumları ile Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Dever, A. (2010). *Spor sosyolojisi: Tarihsel ve güncel boyutlarıyla spor ve toplum*. Başlık Yayınları.
- Diener E, Biswas D. R. (2000). New directions in subjective well-being: The cutting edge. *Indian Journal of Clinical Psychology*, 27(3), 21-33.
- Dinç, N., Güzel, P. ve Özbey, S. (2018). Rekreatyonel fiziksel aktiviteler ile yaşam kalitesi arasındaki ilişki. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(4), 181- 186.
- Dirik, G., Yorulmaz, O. ve Karancı, A. N. (2015). Çocukluk dönemi ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları-Çocuk Formu. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26(2), 123-130.
- Doğruyol, S. ve Yetim, Ü. (2019). Ebeveyne bağlanma, algılanan anne/baba tutumu ile akran ilişkileri arasındaki ilişkide benlik saygısının aracılık rolü. *Nesne*, 7(14), 34-51.
- Dokuzoğlu, G. (2018). *Ortaokul öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumlarının bazı demografik özelliklere göre incelenmesi* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

- Durmuş, D. (2020). *Ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere olan bakış açılarının belirlenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Edginton, C. R. and Dieser, R. B. (2004). *Leisure and life satisfaction: Foundational perspectives*. McGraw-Hill.
- Edwardson, C. L. and Gorely, T. (2010). Parental influences on different types and intensities of physical activity in youth: A systematic review. *Psychology of Sport and Exercise*, 11(6), 522–535.
- Eime, R. M., Payne, W. R., Harvey, J. T. and Charity, M. J. (2013). A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for children and youth. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 10(1), 98.
- Eime, R. M., Young, J. A., Harvey, J. T., Charity, M. J. and Payne, W. R. (2015). A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for adults: Informing development of a conceptual model of health through sport. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 10(1), 135.
- Ekinci, N. E., Kalkavan, A., Üstün, Ü. D. ve Gündüz, B. (2014). Üniversite öğrencilerinin sportif ve sportif olmayan rekreatif etkinliklere katılmalarına engel olabilecek unsurların incelenmesi, *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-13.
- Erdemli, A. (1996). *İnsan, Spor ve Olimpizm (Spor Felsefesi Yazıları)*, Sarmal Yayınevi, İstanbul, 58.
- Eren, E. (2009). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi* (10. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.
- Eröz, S. S., Çınar, M., Erik, P. ve Doğan, C. (2021). *Orientation Toward Nostalgia Sports Tourism Event: Ethnosport Cultural Festival in Turkey*. Tourism Studies And Social Sciences, St. Kliment Ohridski University Press, Sofia 285-308.
- Field, A. (2018). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics*. Sage Publications.
- Gershuny, J. (2011). “Increasing Paid Work Time? A New Puzzle for Multinational Time-Diary Research”. *Social Indicators Research*, 101(2), 207–213.
- Gökdağ, M. (2018). *Okul yöneticilerinin spora yönelik tutumları ve kadınların spor etkinliklerine katılımlarına dair görüşlerinin araştırılması (Bartın örneği)* (Master's thesis), Bartın University.
- Gökdağ, M., Türkmen, M., ve Akyüz, H. (2019). Okul yöneticilerinin spora yönelik tutumlarının belirlenmesi (Bartın Örneği). *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 200-219.

- Gratton S L. (2001). *The Relationship Between Parenting Attitudes and Social Competence On Preschool Children With and Without Disabilities*. (Doctoral Dissertation) University of Chapel Hill, School of Education, Chapel Hill.
- Guillén, F., and Martínez-Alvarado, J. R. (2014). Commitment in Sport: Understanding the Meaning and Measurement of Sport Involvement. *Revista de Psicología del Deporte*, 23(2), 373–379.
- Güçlü, N. D. D. (2001). Zaman Yönetimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 25(25), 87–106.
- Gül, H., Kara, M., Yıldız, Ö. (2014). Rekreasyon etkinliklerine katılımın yaşam evresine göre incelenmesi. *Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 35–45.
- Güldür, B. ve Yaşartürk, F. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin rekreasyon faaliyetlerine katılımındaki fayda ve yaşam doyumu düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 495-506.
- Günay, F. (2012). *Afyonkarahisar'ın rekreasyon alanları ve faaliyetlerinin turizm talebine ve konaklama süresine etkisi* (Master's thesis), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güngörmüş, H. A. (2007). *Özel Sağlık-Spor Merkezlerinden Hizmet Alan Bireyleri Rekreasyonel Egzersize Güdüleyen Faktörler*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.
- Gürbüz, B. (2020). Serbest Zamanın Anlamı ve Özellikleri. In: *Rekreasyona Giriş*, Ed.: Ağduman, F., Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, Erzurum.
- Gürbüz, B., Henderson, K. A. (2011). An examination of meaning of leisure: A Turkish perspective. *1st International Physical Activity, Nutrition and Health Congress*, Antalya, Türkiye.
- Gürbüz, B., ve Henderson, K. (2013). Exploring the meanings of leisure among Turkish university students. *Croatian Journal of Education*, 15(4), 927-957.
- Gürbüz, B. ve Henderson, KA. (2014). Leisure activity preferences and constraints: Perspectives from Turkey. *World Leisure Journal*, 56(4), 300-316.
- Gürbüz, B. (2017). The conception and perception of leisure in Turkey. In K. Henderson & A. Sivan (Eds.), *Leisure from International Voices*. Champaign, IL: Sagamore Publishing.
- Gürses, İbrahim ve Mehmet Akif Kılavuz (2011). Erikson'un Psiko-Sosyal Gelişim Dönemleri Teorisi Açısından Kuşaklararası Din Eğitimi ve İletişiminin Önemi. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 20 (2), s. 153-166.

- Hacıkeleşoğlu, H. (2020). *Ebeveyn tutumları ve kişilik özelliklerinin tanrı tasavvuru ile ilişkisi üzerine bir araştırma* (Doctoral thesis), Atatürk Üniversitesi, Ankara.
- Hacıoğlu, N., Gökdeniz, A. ve Dinç, Y. (2003). *Boş zaman ve rekreasyon yönetimi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Hazar, A. (2014). *Rekreasyon ve Animasyon*, Detay yayıncılık, Ankara. Hutchinson, J. L., *Principles of Recreation*, New YORK, 1949.
- Healey, J. (2013). *Physical activity and fitness*. Spinney Press.
- Holden, G. W., & Buck, M. J. (2002). Parental attitudes toward childrearing. In *Handbook of parenting: Being and becoming a parent*, Vol. 3, 2nd ed. (pp. 537–562). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Holloway, J. H. (2002). Extracurricular activities and student motivation, *Educational Leadership*, 60(1), 80–81.
- Horner, S. and J. Swarbrooke, (2005). *Leisure marketing: A global perspective (paperback)*. 1st Edn., Oxford: Elsevier Butterworth-Heinemann.
- İnceoğlu, M. (2004). *Tutum, algı, iletişim*. Elips Yayınları.
- Jansen, L. (2016). *The academic impact of extracurricular activities on middle school students* (Doctoral dissertation), Lindenwood University. ProQuest Dissertations & Theses Global, UMI No. 1862184961.
- Kaba, C. İ. (2009). *Türkiye’deki üniversitelerde kampüs rekreasyonunun mevcut kurumu ve kampüs rekreasyon modellemesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi.
- Kaplan, M., ve Çetinkaya, A.Ş., (2014). Sanal Kaytarma ve Demografik Özellikler Açısından Farklılıklar: Otel İşletmelerinde Bir Araştırma, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 25(1), 26-34.
- Karadağ, R. (2014). Okuma ilgisi, tutumları ve alışkanlığı konusunda yapılmış çalışmaların lisansüstü tezlere dayalı analizi: YÖK ve ProQuest veri tabanları örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(35), 1-17.
- Karahasan İ. ve Müftüler M. (2023). Rekreasyonel egzersizlere katılan çocukların egzersiz motivasyonu ile ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sportive*, 6 (2), 84-100.
- Karakaya İ. (2009). Bilimsel araştırma yöntemleri. (A Tanrıöğen, Ed.) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. s.55-84. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Karakuş, S., Kafkas, M. E. ve Soyer, F. (2017). Çocuğu spor yapan ve yapmayan ailelerin spora yönelik tutumlarının incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 28(2), 105-117.

- Karaküçük, S., Gürbüz, B. (2007). *Rekreasyon ve Kent (li)leşme*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Katzmarzyk, P. T., and Mason, C. (2009). The physical activity transition. *Journal of Physical Activity and Health*, 6: 269-280.
- Kaya, M. (1997). Ailede anne-baba tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(9), 193-204.
- Kaya, Ö. Cicioğlu, H. İ. ve Tekkurşun Demir, G. (2018). The Attitude of University Students Towards Sports: Attitude and Metaphoricaş Perception. *European Journal of Physical Education and Sport Science*.
- Kelecek, S. ve Göktürk, E. (2017). Kadın Futbolcularda Sporcu Bağlılığının Sporcu Tükenmişliğini Belirlemedeki Rolü. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2(2), 162- 173.
- Keskin, V. (2006). *Çocuklarını spora yönlendiren anne ve babaların beklentileri*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afyon.
- Kızılyallı M, (2014). *Ankara üniversitesi öğrencilerinin kadınların spor etkinliklerine katılımlarına ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.
- Koivula, N. (2001). Perceived characteristics of sports categorized as gender-neutral, feminine, and masculine. *Journal of Sport Behavior*, 24(4), 377–393.
- Kotan, Ç., Hergüner, G. ve Yaman, Ç. (2009). İlköğretim okullarında okuyan sporcu öğrencilerin spor yapmalarında okul ve aile faktörünün etkisi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 49-58.
- Köse, E. (2013). Eğitim kurumlarında gerçekleştirilen ders dışı etkinliklerin sınıflandırılmasına yönelik bir öneri, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 2(2), 336-353.
- Kulaksızozğlu, A. (2017). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Lapa, T. Y. ve Ağyar, E. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Katılımlarına Göre Algılanan Özgürlük. *Spor Bilimleri Dergisi*, 23(1), 24–33.
- Lin, C. T., Shen, C. C., Mao, T. Y. and Yang, C. C. (2019). Empirical investigation of sports management, behavior growth and usage of sports APP: new learning perspective. *Polish Journal of Management Studies*, 19.
- Lonsdale, C., Hodge, K., and Jackson, S.A. (2007). Athlete Engagement: II. Development and Initial Validation of The Athlete Engagement Questionnaire. *International Journal of Sport Psychology*. 38, 471-492.
- Luckner, J. L. and Nadler, R. S. (1997). Leisure satisfaction: Enhancing positive affect and emotional well-being. *Journal of Leisure Research*, 29(3), 306-312.

- Luetkens, S.A. (2004). The Integration of Physical Activity and Social Youth Work Common Goals and Synergy Effects of Two Discrete Social System. *International Conference on Leisure, Tourism & Sport-Education, Integration, Innovation, Cologne: Germany* (18-21).
- Mahoney, J. L., Schweder, A. E. and Stattin, H. (2004). Voluntary participation in out-of-school activities in middle childhood: Relations with developmental outcomes. *Applied Developmental Science*, 8(4), 184-200.
- Maccoby, E. E. ve Martin, J. A. (1983). Socialization in the Context of the Family: Parent-Child Interaction. In P. H. Mussen, & E. M. Hetherington (Eds.), *Handbook of Child Psychology: Socialization, Personality, and Social Development* (1-101). New York.
- Maslow, A. H. (1943). Preface to motivation theory. *Psychosomatic Medicine*, 5, 85- 92.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality*. New York: Harper & Row Publishers.
- McLean, D. D., Hurd, A. R. and Rogers, N. B. (2008). *Kraus' Recreation and Leisure in Modern Society*. Jones Bartlett Learning.
- McLoyd, V. C. (1990). The impact of economic hardship on black families and children: Psychological distress, parenting, and socioemotional development. *Child Development*, 61(2), 311-346.
- MEB (2018). Ortaöğretim kurumları haftalık ders çizelgesi.
http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_02/21173451_ort_ogrtm_hdc_2018.pdf
- Mull, R. F., Bayless, K. G., Ross, C. M. and Jamieson, L. M. (1997). *Recreational Sport Management* (3. basım). Human Kinetics.
- Myers, D. G., Diener, E. (1995). Who is happy. *Psychological Science*, 6(1), 10-19.
- Noortyani, R. (2018). An exploratory study on students' reading interest development through independent reading-retelling activity. *Arab World English Journal (AWEJ)*, 9(2), 108-117.
- OECD (2011). *Education at a glance : OECD indicators*. OECD Publishing.
- Oğuz, F. ve Öğretir Özçelik, A. D. (2018). Ergenlerde algılanan anne baba tutumu ile madde bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(58).
- Okaş, A. (2019). *Lise Öğrencilerinde Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutum ile Akademik Öz Yeterlilik İlişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 600962)
- Öktem, T. (2021). *Öğretmenlerin Spora Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından*

İncelenmesi (Bayburt İli Örneği).

- Örel, M. Z. ve Tezcan, N. (2022). Çocuklarını spora gönderen ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere karşı tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Kocaeli ili örneği. *Egzersiz ve Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 82-95.
- Öziş, Mustafa (2010). *İktisat Teorisinde 'Zaman*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özkalp, E., Arıcı, H., Bayraktar, R., Aydın, O., Erkal, B., & Uzunöz, A. (2004). *Davranış bilimlerine giriş* (3. baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Öztürk F. (1998). *Toplumsal boyutları ile spor*. Bağırhan Yayınevi.
- Öztürk, M., ve Yıldız, M. (2020). Ailelerin sosyoekonomik düzeylerine göre çocuklarının spor yapmalarına ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 22(1), 34-45.
- Parr, M. G. and Lashua, B. D. (2004). What is leisure? The perceptions of recreation practitioners and others. *Leisure Sciences*, 26(1), 1-17.
- Pekel, A. (2007). *Olarak 10-12 Yaş Grubu Çocuklarda Bazı Değişkenler Üzerinde Normatif Çalışma*. Doktora Tezi. Ankara: GÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Perloff, Richard M. (2017). *The Dynamics of Persuasion, Communication and Attitudes in the 21th Century* (6. Baskı). New York: Routledge.
- Petrowski, K., Brähler, E. ve Zenger, M. (2014). The relationship of parental rearing behavior and resilience as well as psychological symptoms in a representative sample. *Health and Quality of Life Outcomes*, 12, 95.
- Polat, Y. (2020). *Fırat Üniversitesindeki kadın akademisyenlerin spora yönelik tutumlarının araştırılması* (Master's thesis), Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Reid-Cunningham, A. R. (2008). *Maslow's theory of motivation and hierarchy of human needs: a critical analysis* [Unpublished Doctoral Dissertation], Berkeley University-California.
- Reverdito, R. S., Galatti, L. R., Carvalho, H. M., Scaglia, A. J., Côté, J., Gonçalves, C. E. and Paes, R. R., (2017). Developmental benefits of extracurricular sports participation among Brazilian youth, *Perceptual and Motor Skills*, 124(5), 946-960.
- Rohner, R. P., Khaleque, A. ve Cournoyer, D. E. (2005). Parental acceptance-rejection: Theory, methods, crosscultural evidence, and implications. *Ethos*, 33, 299-334.
- Ryan, R. M. and Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78.

- Sağıroğlu, İ., ve Ayar, H. (2017). Fitness ve crossfit merkezlerine rekreatif egzersiz amaçlı katılımı etkili olan motivasyon faktörlerinin incelenmesi. *Uluslararası Anadolu Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 167-179.
- Salar, B. (2015). *Ortaöğretim öğrencilerinin ders dışı sportif faaliyetlere katılım düzeyleri ve sorunları: Burdur, Isparta, Denizli örneği* (Master's thesis), Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Salovey, P. and Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*, 9(3), 185-211.
- Sarı, M. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinin ders dışı etkinliklere katılımının incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 5(1), 72-89.
- Selucik, A. (2021). *Üniversite öğrencilerinin uzak doğu sporlarına yönelim nedenleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sengupta, J. (2011). Motivation and Maslow's Hierarchy of Needs. In *International Journal of Research in Management & Business Studies*, 1(4), 18–20.
- Scanlan, T. K., Carpenter, P. J., Schmidt, G. W., Simons, J. P., & Keeler, B. (1993). An introduction to the sport commitment model. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 15(1), 1–15.
- Scanlan, T.K., Russell, D.G., Beals, K.P., ve Scanlan, L.A. (2003). Project on elite athlete commitment (PEAK): II. A direct test and expansion of the Sport Commitment Model with elite amateur sportsmen. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 25, 377- 401.
- Scoot, M. (1997). *Zaman Yönetimi*. Rota Yayınları: İstanbul.
- Shaffer, H. J., Hall, M. N., and Vander Bilt, J. (2000). "Estimating the Prevalence of Disordered Gambling Behavior in the United States and Canada: A Research Synthesis." *American Journal of Public Health*, 89(9), 1369–1376.
- Shahare, V. (2019). An assesment of educational status of children from sc families: A desk, *College of Social Work (Autonomous)*, 34(3), 58-75
- Sivrikaya Ö, Kılçık (2017). *İlköğretim okulları 2. Kademe öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumların belirlenmesi. Düzce örneği*.
- Stebbins, R. A. (2005). Choice And Experiential Definitions Of Leisure, *Leisure Sciences*, 27(4): 349-352.
- Steinberg, L. (2001). We know some things: Parent-adolescent relation- ships in retrospect and prospect. *Journal of Research on Adolescence*, 11, 1-19.
- Stodolska, M. (2015). Recreation for all: Providing leisure and recreation services in multi-

- ethnic communities. *World Leisure Journal*, 57(2), 89-103.
- Stumbo, N. J., and Peterson, C. A. (2004). *Therapeutic recreation Program Desing*, Fourth Edition. San Francisco: DarlyFox.
- Subramanian, P. R. and Silverman, S. (2007). Middle school students' attitudes toward physical education. *Teach. Teacher Educ*, 23, 602-611.
- Sümer, N., Güngör, D. (1999). Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örneklemini Üzerinde Psikometrik Değerlendirmesi ve Kùltürlerarası Bir Karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*. 14(43). 71-106.
- Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E. ve Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye'de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59.
- Şentürk, E. H. (2014). Spora Yönelik Tutum Ölçeği: Geliştirilmesi, Geçerliliği ve Güvenirliği Çalışması. *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 1301-3335.
- Şentürk, E. H. (2019). The factors affecting faculty of sport sciences students' attitudes towards sports. *Universal Journal of Educational Research*, 7(1), 272-277.
- Tahmazoğlu, G. Y. ve Gündüz, N. T. D. (2014). *İlköğretim okulu ikinci kademe öğrencilerinin ders dışı sportif faaliyetlere ilişkin görüşleri*.
- Tabachnick, B. G. and Fidell, L. S. (2015). *Using Multivariate Statistics* (6th ed.). Pearson.
- Talay, İ., Kaya, F., ve Belkayalı, N. (2010). Sosyo-Ekonomik yapının rekreasyonel eğilim ve talepler üzerine etkisi: Bartın kenti örneği. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 8(2), 147-156.
- Taormina, R. J., and Gao, J. H. (2013). Maslow and the motivation hierarchy: Measuring satisfaction of the needs. *The American Journal of Psychology*, 126(2), 155-177.
- Tekin, A. ve Kaldırımcı, M. (2008). Rekreasyonel fiziksel egzersizin yaşlıların fiziksel durum ve depresyon düzeylerine etkisi. *Turkish Journal of Geriatrics*. 11 (1): 18-25.
- Tekin Epik, M., Çiçek, Ö., Altay, S. (2017). *Bir Sosyal Politika Aracı Olarak Tarihsel Süreçte Ailenin Değişen/Değişmeyen Roller*. Süleyman Demirel Üniversitesi ÖYP Projesi. Isparta.
- Temel, A. S. (2019). *Yöneticilik kademesinde görev yapmakta olan çalışanların düşünme stilleri ile spora yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*.
- Tezcan, N. (2007). *Rekreasyon etkinliklerinin çalışanların performansları kzerine etkilerinin incelenmesi kocaali trakya birlik örneği* (Master's thesis), Sakarya Üniversitesi.
- Thibaut, J. W. ve Kelley, H. H. (1959). *The Social Psychology of Groups*. New York: John

Wiley & Sons.

- Tokol A. (1999). Dünya’da kadın işgücü, TİSK. *Türkiye’de kadın işgücü seminerleri I-II*, 28 Nisan 1999, Bursa.
- Topham, G.L., Hubbs-Tait, L., Rutledge, J.M., Page, M.C., Kennedy, T.S., Shriver, L.H. and Harrist, A.W. (2011). Parenting styles, parental response to child emotion, and family emotional responsiveness are related to child emotional eating. *Appetite*, 56(2), 261-264.
- Torkildsen, G. (2005). *Leisure and Recreation Management* (5. baskı). London & New York: Routledge.
- Tribe, John (1995). *The Economics of Leisure and Tourism: Environments, Markets and Impacts*. ButterworthHeinemann Ltd, Oxford.
- Turner, R. J. and Marino, F. (1994). Social support and social structure: A descriptive epidemiology. *Journal of Health and Social Behavior*, 35(3), 193–212.
- Turan, M. (2021). Giresun Gençlik Spor İl Müdürlüğü Personellerinin Spor Etkinliklerine Yönelim Tutumlarının İncelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23(1), 29-41.
- Türker, N., Ölçer, H. ve Aydın, A. (2016). Yerel Halkın Serbest Zaman Değerlendirme Alışkanlıkları: Safranbolu Örneği. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 49–62.
- Uludağ, T. (2010). *Organizasyonlarda çalışanların motivasyonunun ölçülmesi ve bir uygulama*. (Tez No. 278714) [Yüksek lisans tezi], Fatih Üniversitesi-İstanbul. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Üçkardeş, E. (2020). *Düzenli spor yapan rehber öğretmenlerin spor yapma düzeylerine göre psikolojik iyi hal düzeylerinin bazı demografik özellikler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Psikoloji.
- Vukic, V. V. and Zrilic, S. (2016). The connection between pupils' school success and their inclusiveness in extracurricular and out-of-school activities in Croatia. *World Journal of Education*, 6(3), 29-38.
- Wamser, R. and Campbell, C. (2020). Children’s coping following sexual abuse: The roles of abuse characteristics, abuse stress, and maternal support. *Journal of Child and Family Studies*, 29(2), 407–421.
- Weinberg, R. S., and Gould, D. (2015). *Fundamentals of sport and exercise psychology*. Nobel Academic.

- Wuerth, S., Lee, M. J. and Alfermann, D. (2004). Parental involvement and athletes' career in youth sport. *Psychology of Sport and Exercise*, 5(1), 21–33.
- Yao, C. A. and Rhodes, R. E. (2015). Parental correlates in child and adolescent physical activity: A meta-analysis. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 12(1), 10.
- Yavuzer H. (2002), *Ana-Baba ve Çocuk*, Remzi Kitapevi, İstanbul ss., 155-156.
- Yavuzer, H. (2003). *Ana-Baba ve Çocuk*. 16. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yayla, A. (2022). *Spor hizmetveren kamu kurum ve kuruluşlarına bağlı çalışanların spor etkinliklerine yönelim düzeyleri ve spora yönelik tutumlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
- Yazıcı, M. (1998). *Üniversite Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anlayış ve Alışkanlıkları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma*. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Yetim, A. (2000). Sporun sosyal görünümü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Sayı.1, Cilt, 5151-152
- Yetim, A. A. (2014, Mayıs). Engelliler Sporuna Sosyolojik Yaklaşım. *II. Uluslararası. Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Kongresi Bildiri Özetleri kitabı*, Batman.
- Yılmaz, A. (2016). *Lise Öğrencilerinin Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılımına Yönelik Ebeveyn Tutum ve Görüşleri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Young, K. S. (2009). Internet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder. *CyberPsychology & Behavior*, 1, 237-244.
- Yumuk, E. D., Güngörmüş, H. A. ve Gürbüz, B. (2023). Turkish adaptation of adventure behaviour seeking scale: A validity and reliability study. *The Online Journal of Recreation and Sports*, 12(4), 617–623.
- Zakaria, M. and Malek, N. A. A. (2014). Effects of human needs based on the integration of needs as stipulated in Maqasid Syariah and Maslow's hierarchy of needs on zakah distribution efficiency of asnaf assistance business program. *Jurnal Pengurusan*, 40, 41- 52.
- Zalenski, R. J. and Raspa, R. (2006). Maslow's hierarchy of needs: a framework for achieving human potential in hospice. *Journal of Palliative Medicine*, 9(5), 1120-1127.
- Zarobe, L. and Bungay, H. (2017). The role of arts activities in developing resilience and mental wellbeing in children and young people a rapid review of the literature, *Perspectives in Public Health*, 137(6), 337-347.

EK 1. ANKET FORMU

Değerli aileler;

Bu ankete vereceğiniz cevaplar, yapılan bilimsel bir araştırma kapsamında kullanılacaktır. Sizden istenen, anket formunda yer alan her ifadeyi okuduktan sonra, size en uygun olanını işaretlemenizdir. Araştırmanın doğru sonuçlara ulaşabilmesi için lütfen tüm maddeleri içtenlikle ve en uygun şekilde işaretleyiniz. Araştırmamıza yaptığınız katkınızdan ve gösterdiğiniz duyarlılıktan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Ebeveyn kişisel bilgi formu

1. Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()
2. Yaşınız:.....
3. Mesleğiniz: Memur() Özel Sektör() Serbest Meslek () Diğer()
4. Eğitim Durumunuz: İlkokul/Ortaokul() Lise() Üniversite() Lisansüstü()
5. Aylık Ekonomik Geliriniz: Düşük() Orta() Yüksek()
6. Kaç çocuğunuz var: 1() 2 veya daha fazla ()
7. Düzenli Egzersiz Yapıyor musunuz: Evet() Hayır()
8. Çocuğunuz herhangi bir spor okuluna gidiyor mu: Evet () Hayır ()

DERS DIŞI SPORTİF ETKİNLİKLERE YÖNELİK EBEVEYN TUTUM ÖLÇEĞİ	Tamamen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun kötü alışkanlıklar edinmesini engeller	1	2	3	4	5
2 Çocuğumu ders dışı sportif etkinliklere katılması için cesaretlendiririm	1	2	3	4	5
3. Ders dışı sportif etkinlikler gereklidir	1	2	3	4	5
4. Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun ergenlik dönemini sorunsuz geçirmesine katkı sağlar	1	2	3	4	5
5. Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun akademik –okul– başarısını engeller.	1	2	3	4	5
6. Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun ahlaki gelişimine katkı sağlar	1	2	3	4	5
7. Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumu çok yönlü geliştirir.	1	2	3	4	5
8. Ders dışı sportif etkinlikler çocuğuma kendi yeteneklerini tanıma fırsatı verir.	1	2	3	4	5
9. Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun akranlarıyla sağlıklı iletişim kurmasını sağlar	1	2	3	4	5
10. Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun derslere devamını olumsuz etkiler.	1	2	3	4	5
11. Çocuğumu ders dışı sportif etkinliklerin önemi hakkında bilgilendiririm	1	2	3	4	5
12. Ders dışı sportif etkinlikler eğitimin tamamlayıcı bir parçasıdır	1	2	3	4	5
13. Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun sosyalleşmesi için uygun ortam değildir	1	2	3	4	5
14. Ders dışı sportif etkinlikler çocuğuma liderlik vasfı kazandırır.	1	2	3	4	5
15. Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun kendini daha rahat ifade etmesini sağlar.	1	2	3	4	5
16. Ders dışı sportif etkinliklerin çocuğumun akademik –okulbaşarısını olumsuz etkilediğine inanmam.	1	2	3	4	5
17. Çocuğumun ders dışı sportif etkinliklere katılımı için gerekli olan araç gereci sağlarım.	1	2	3	4	5

SPORA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ	Asla Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.Evim okula/işyerine çok uzak değil ise yürüyüşü/bisikleti tercih ederim.	1	2	3	4	5
2.Sporu manevi olduğu kadar maddi kazanç için de yaparım.	1	2	3	4	5
3.Spor yapmadığım günler kendimi ruhen eksik hissedirim.	1	2	3	4	5
4.Sporun fiziksel, fizyolojik ve psikolojik faydaları olduğuna inanırım.	1	2	3	4	5
5.Spor faaliyetlerine zorlama olmadan gönülden katılırım	1	2	3	4	5
6.Okul takımlarında her zaman yer almak ister(d)im.	1	2	3	4	5
7.Sporadaki başarımın en az derslerdeki başarım kadar olmasını isterim.	1	2	3	4	5
8.Spor ağırlıklı yayın yapan televizyon kanallarını tercih ederim.	1	2	3	4	5
9.Sadece tek bir branşa değil birden çok spor branşına ilgi duyarım. 1	1	2	3	4	5
10.Haftada en az bir gün fiziksel aktivite (spor) yaparım.	1	2	3	4	5
11.Yaz aylarında günlerimi spor yaparak geçiririm.	1	2	3	4	5
12.Diğer arkadaşlarımı da spor yapmaya teşvik ederim.	1	2	3	4	5
13.Sportif başarımın getirdiği sosyal statü beni gururlandırır.	1	2	3	4	5
14.Büyük spor organizasyonlarını (olimpiyat, vb.) keyifle takip ederim.	1	2	3	4	5
15.Spor yapmak için ille de yanımda birinin olması gerekmez.	1	2	3	4	5
16.Yaptığım sporu elit (milli) sporcu olarak yapmayı hep hayal etmişimdir.	1	2	3	4	5
17.Spor faaliyetlerine, uzman kişiler yönetmeye de katılımcı olurum.	1	2	3	4	5
18.Sporu hayattan zevk alma amacı olarak görürüm.	1	2	3	4	5
19.Sporun zararlı alışkanlıklardan uzak durmamda etkisi vardır.	1	2	3	4	5
20.Branşımın en iyi sporcularını kendime rol model alırım.	1	2	3	4	5
21.Evden dışarı çıkmadığım zamanlarda ev şartlarında aktivite yaparım.	1	2	3	4	5
22.Boş zamanlarımı spor ile değerlendiririm.	1	2	3	4	5
23.Katılımcı ol(a)madığım spor dallarını da izlemekten keyif alırım.	1	2	3	4	5
24.Spor ortamında kişiliğimin daha da gelişeceğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
25.En sağlam dostlukların spor ortamında doğduğuna inanırım.	1	2	3	4	5

SPOR ETKİNLİKLERİNE YÖNELİM ÖLÇEĞİ (SEY)	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Genellikle etkinlikler ile ilgili sohbetlere katılırım.	1	2	3	4	5
Arkadaşlarım ile etkinlikler hakkında konuşmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5
Etkinlikler ile ilgili duygu ve düşüncelerimi genellikle başkaları ile paylaşıyorum.	1	2	3	4	5
Benim için spor etkinliklerine katılmak gerçekten büyük bir zevktir.	1	2	3	4	5
Spor etkinliklerine katılmak beni heyecanlandırır.	1	2	3	4	5
Spor etkinliğine katılmayı düşündüğümde heveslenirim.	1	2	3	4	5
Spor etkinliğine katıldığımda kendimi onun bir parçası olarak görürüm	1	2	3	4	5
Spor etkinliğine katıldığımda mutlu olurum.	1	2	3	4	5
Spor etkinliğini izlemek yıldız sporcularla yakınlaşma fırsatı sağlar	1	2	3	4	5
Kendimi spor uzmanı olarak düşünürüm.	1	2	3	4	5
Profesyonel spor yorumcuları kadar spor taktik ve stratejileri ile ilgili konuşabilirim.	1	2	3	4	5
Spor konusunda herhangi bir bilgi (rekor, sonuç, sözleşme vb.) ile ilgilenirim.	1	2	3	4	5

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Serhan NERGİZ
EĞİTİM DURUMU	
Lisans	Akdeniz Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü (2011-2015)
Yüksek Lisans	Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Anabilim Dalı (2015-2018)
Tez Konusu	Spor Yapan ve Yapmayan Lise Öğrencilerinin Olumlu Sosyal ve Saldırgan Davranışları İle Okula Yönelik Tutumlarının İncelenmesi
Doktora	Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rekreasyon Anabilim Dalı (2018-2025)
Tez Konusu	Çocuklarını Rekreatif Amaçlı Spor Aktivitesine Gönderen ve Göndermeyen Ebeveynlerin Sportif Etkinliklere Yönelik Tutumları ve Spor Etkinliklerine Yönelimlerinin İncelenmesi
Yabancı Dil / Diller	İngilizce
YAYINLAR	
A. Uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler: A1. Nergiz S., Bayköse N., Yıldız M., (2015). Kendinle Konuşma: Modern ve Halk Dansları Yapan Bireylerin Kendileriyle Konuşma Durumları. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (9), 40-49. (Yayın No: 1820938) B. Ulusal/Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında (Proceedings) basılan bildiriler: B1. Ölmez E., Karafıl, A. Y., Korkmaz, S., ve Nergiz S., (2016). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Problem Çözme Yetilerinin Farklı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. 3. Uluslararası Spor Bilimleri, Turizm ve Rekreasyon Öğrenci Kongresi 27 - 29 Mayıs 2016 Gaziantep. B2. Nergiz S., Bayköse N., Yıldız M., (2015). Kendinle Konuşma: Modern Ve Halk Dansları Yapan Bireylerin Kendileriyle Konuşma Durumları. 2. Uluslararası Spor Bilimleri Turizm ve Rekreasyon Öğrenci Kongresi 28- 30 Mayıs 2015. Afyon. B3. Nergiz, S., Eraslan, M., Erdoğan, B.S., Filiz, K., Çalışkan, E., Yaralı, D. (2014) "A Study on the Resorcefulness Level of Teacher Canditates Who Have Been Studying in Physical Education and Sport College." 19 th annual Congress of the European College Of Sport Science 2-5 Temmuz 2014 AMSTERDAM / NETHERLANDS B4. Nergiz S., Aksoy A., Karhan A., (2013). Spor Yapan ve Yapmayan Ortaokul Öğrencilerinin İletişim Becerileri ve Benlik Düzeylerinin İncelenmesi. 6. Ulusal Spor Bilimleri Öğrenci Kongresi, 17-19 Mayıs 2013. Kayseri / TÜRKİYE	